

Existence

Anarchistická revue

4 / 2012

Obsaď a žij!

cena:
40,-

**Solidarita v Andalusii / Hnutí 15. května / Domy místo cel
Obsazováním půdy proti nezaměstnanosti / Sindicato Andaluz de Trabajadores
Obsazeno: squatteři se nastěhovali / Colin Ward / Vznik Černé ruky na Žižkově
Muž činu Franta Sauer / Saint Imier 2012 / Propaganda jako mocenský nástroj
Participativní ekonomika / Asturijská rebelie / Ohlédnutí za arabským jarem**

vydává Československá anarchistická federace

EDITORIAL

V předešlých dvou číslech *Existence* jsme se zaměřili na samosprávné projekty, iniciativy a aktivity, které nějakým způsobem napomáhají lidem vypořádat se s tíživou sociální situací. V předminulém čísle jsme se věnovali pracovištím pod samosprávou - družstevním projektům, obsazování továren apod. Minulé číslo neslo podtitul „Solidarita v praxi“ a představilo lokální i mezinárodní solidární sítě či iniciativu Food not Bombs. Toto číslo *Existence* pokračuje ve smyslu jmenovaných témat a pod mottem „Obsad' a žij!“ seznamuje se sociálním squattingem a jeho historickými kořeny.

Úvodní článek k tématu se obrací za politickým squattingem tak, jak jsme ho znali, jako za minulostí pohřbenou či pohřbivanou pod tíhou zpřisňující se legislativy a represe. Jako nový fenomén doprovázející ekonomickou krizi však odhaluje squatting sociální, který vychází především z potřeb rodin, jež se v jejím důsledku ocitají na ulici. Podobně jako jsou obsazovány prázdné domy, začaly se na jihu Evropy objevovat také akty obsazování půdy nezaměstnanými dělníky, kteří na ní začali hospodařit.

Od letošního jara je centrem tohoto dění především Španělsko, nejvýrazněji pak jeho jižní část - Andalusie. Zde je velmi aktivní odborový svaz SAT, jehož nedávné aktivity si přiblížíme a zvláště se zaměříme na obsazenou farmu Somonte.

Zamíříme ale také přes oceán do Spojených států, kde se na pozadí hnutí Occupy rozvíjí iniciativy na podporu lidí, kteří přišli o domov z důvodu neschopnosti platit nájem či hypotéku. Jako předchůdce těchto aktivit představíme iniciativu Homes not Jails, která funguje již dvacet let a mezitím dopomohla stovkám lidí ke střeše nad hlavou.

Formy sociálního squattingu, zejména v poválečných letech ve Velké Británii, přiblíží kapitola z knihy *Anarchy in Action* anarchistického autora Colina Warda. Podíváme se ale i na projevy sociálního squattingu v české historii, ať už jde o vznik chudinských dělnických kolonií či žižkovský projekt Černá ruka zajišťující lidem bydlení v prázdných bytech.

Jedním z čelných aktérů Černé ruky byl i známý Žižkovák Franta Sauer, jehož život, aktivitu a dílo si při té příležitosti představíme v samostatném článku v rubrice „Osobnosti hnutí“.

Dál v tomto čísle *Existence* naleznete reportáž z Mezinárodního anarchistického setkání ve švýcarském městečku Saint Imier. Zde se mimo jiné konal i kongres Internacionály anarchistických federací a vy si můžete přečíst jeho závěrečné prohlášení. Podíváme se do Egypta, a to prostřednictvím rozhovoru s aktivistou, který zde pobýval během tzv. arabského jara. S poukazem na napadání imigrantů v současném Řecku si připomeneme dvacet let od pogromu v rostocké čtvrti Lichtenhagen. Neopomněli jsme se zastavit ani v severošpanělské Asturii, kde povstali horníci proti záměru vlády připravit jejich odvětví o dotace a vrhnout je tak do spárů dlouhodobé nezaměstnanosti. A v rubrice „Anarchist Black Cross“ představíme běloruské anarchisty, které tamní autoritářský režim poslal za jejich aktivity na dlouhá léta do vězení.

V článku „Propaganda jako mocenský nástroj“ si ukážeme podíl masmédií na usměrňování tzv. veřejného mínění. Veřejnoprávní média jsou závislá na státních institucích řízených politiky, komerční média jsou závislá na svých vlastních - korporacích. Masmédia jsou pouhým zprostředkovatelem působení moci skrze její tradiční nástroje, mezi než patří v první řadě propaganda.

U příležitosti českého vydání knihy *Partekon: život po kapitalismu* přinášíme rozhovor s jejím autorem Michaellem Albertem. Odpovídá na otázky týkající se projektu ZNet, participativní ekonomiky a obecněji také antikapitalistické ideologie a praxe.

Z textů věnujících se anarchistické teorii si v *Existenci* můžete přečíst článek „Anarchismus a politika afinitních skupin“, který napsal profesor politických věd na univerzitě v Québecu Francis Dupuis-Déri. Text se vrací k historickým počátkům afinitních skupin v anarchistickém Španělsku na konci 19. století a mapuje jejich rozšíření v sociálních hnutích 70. a 80. let století 20. až po hnutí za globální spravedlnost. Analyzuje politický potenciál tohoto druhu militantní organizace a potvrzuje tezi, že masovému hnutí umožňuje fungovat během pouličních akcí racionálním, rovnostářským a svobodným způsobem.

V rubrice „Vidíme to jinak“ nás její autoři z kolektivu V.A.P. seznámí se svým pohledem na současný anarchopacifismus. Nechybí pravidelné rubriky, jako jsou „Kvartál“, mapující aktivity antiautoritářského hnutí za poslední čtvrtrok, či „Recenze“, kde největší prostor dostalo kritické zhodnocení knihy *Kup si svou revoltu!*.

A na závěr nezbyvá jako obvykle nic jiného než popřát příjemné a doufáme i poučné a inspirující čtení.

OBSAH

2	... Editorial
3	... Kvartál
4	... Do ulic za lidskou důstojnost
5	... Obsad' a žij!
6	... Ztráta síly?
7	... Solidarita v Andalusii
8	... Obsazováním půdy proti nezaměstnanosti
8	... Sindicato Andaluz de Trabajadores
10	... Obsazeno: squatteři se nastěhovali
11	... Domy místo cel
12	... My bydlíme, vy jste ubytováni, oni jsou bez domova
14	... Od hladu po chlebu a důstojnosti ke hladu po svobodě
15	... Vznik „Černé ruky“ na Žižkově
16	... Muž činu Franta Sauer
18	... Mezinárodní anarchistické setkání
19	... Utlačovaným lidem celého světa
20	... Ohlédnutí za arabským jarem
23	... Solidaritu s vězněnými kamarády
24	... Pogrom v Lichtenhagenu
25	... Asturijská rebelie
26	... Propaganda jako mocenský nástroj
28	... Alternativa existuje: participativní ekonomika
31	... Partekon: život po kapitalismu
32	... Anarchismus a politika afinitních skupin
35	... Nepohodlní mrtví
36	... Současný anarchopacifismus
37	... A3
38	... Recenze

DISTRIBUČNÍ MÍSTA

Kde můžete *Existenci* (případně další publikace ČSAF) zakoupit:

Kamenné obchody:

Infocentrum Salé (Orebitská 14, Praha 3 - Žižkov),
Rekomando (Trojanova 9, Praha 2),
Café a knihkupectví Fra (Šafaříkova 15, Praha 2),
Emergency shop (Tachovské náměstí 5, Praha 3 - Žižkov),
Antikvariát Černý pes (Sedláčkova 20, Plzeň),
Infoshop Pelech (Čápkova 48, Brno),
Galerie u Mloka (Lafayettova 9, Olomouc; jen při koncertech),
Plan B Hardcore Cafe (Československá 1, Ostrava)

Internetové distribuce:

xBASTax (xbastax.cz), Waking the dead (wakingthedeath.cz), Papagájův hlasatel (phr.cz), Phobia records (phobiarecords.net), Insane society (insanesociety.net), Nuclear Madness (nuclearmadness.wz.cz), Hit-chin'to Revolution (hitchintorevolution.wordpress.com)

Pro zájemce ze Slovenska doporučujeme objednávat na e-mailu: hoodsup@riseup.net

ANARCHISTICKÁ REVUE **EXISTENCE**

4 / 2012 [v pořadí 26. číslo]

VYDÁVÁ ČESKOSLOVENSKÁ ANARCHISTICKÁ FEDERACE

KONTAKT: CSAF@CSAF.CZ

WEB: WWW.CSAF.CZ

KVARTÁL

Přehled veřejných aktivit širšího anti-autoritářského hnutí za uplynulé tři měsíce od uzavěrky předešlého čísla *Existence*.

PROTI DSSS v Poděbradech

V sobotu 30. června se vypravil Tomáš Vandas, vůdce Dělnické strany sociální spravedlnosti (DSSS) napojené na neonacistické hnutí, do středních Čech, aby se pokusil nasbírat politické body před blížícími se krajskými a prezidentskými volbami. Tento pokus mu ale moc nevyšel.

Kolem 15. hodiny dorazil společně s několika svými spolustraníky na poděbradské náměstí, kde ho již očekávala skupinka asi pěti sympatizantů. Kromě nich se na náměstí pohybovalo kolem deseti policistů v civilu, několik příslušníků antikonfliktního týmu a na parkovišti poblíž vyčkávala dodávka plná těžkooděnců.

Jakmile se Vandas rozpovídal, dorazilo k němu více než patnáct odpůrců a odpůrkýň neonacismu, kteří rozvinuli transparent s nápisem „V lázních nácky nechceme“, načež byla zahájena ostrá diskuse vedoucí ke slovním útokům ze strany DSSS. Nikam nevedoucí rozhovor s demagogem Vandasem byl ukončen hozením několika vajíček, z nichž jedním byl zasažen přímo Vandas a dalším jeho auto a předseda místní buňky DSSS. Dva vrhači vajíček byli asi na hodinu zadrženi a čeká je přestupková komise.

Vandas pokračoval z Poděbrad do Nymburka, kde však jeho přítomnost prakticky nikoho nezaujala.

Podobné akty odporu vůči mitinkům DSSS se v poslední době odehrály také v Neratovicích či začátkem června ve Vysokém Mýtě, kde bylo navíc zasaženo Vandasovo auto plechovou barvou.

POLICIE NA MILADĚ REVIVAL

Jednorázová akce, uspořádaná 30. června v bývalém squatu Milada, připomněla tříleté „výročí“ násilného vyklizení tohoto bývalého pražského autonomního prostoru. I když šlo o jednodenní akci, režim manifestoval svůj strach téměř dvojnásobným počtem policistů oproti vyklizení v roce 2009 a zadržením 24 lidí.

Akce měla podobu improvizovaného koncertu, kterému předcházela piknik v režii pražských Food not Bombs. I když byly úřady předem upozorněny, že se jedná o jednorázovou akci, která není pokusem místo znovu obsadit, ale snahou symbolicky poukázat na pasivní přístup českého státu k péči o nevyužívané budovy a na utlačování alternativní kultury, policie reagovala masivní represivní akcí, včetně agresivního útoku proti účastníkům, který vyústil v množství krvavých zranění a dočasné zadržení více než dvou desítek lidí. Příjemnějším 20 lidí bylo brutálně zbito

a psychicky ponižováno uvnitř budovy mimo dosah kamer a svědků. Sedm aktivistů se skrylo mezi komíny na střeše budovy, kde riskovali své životy v čtyřpatrové výšce. Vydrželi noční bouřku i tropické počasí následujícího dne. Po celonedělním vyjednávání a několika stupidních pokusech české policie vytlačit desítky přívrženců před budovou se squatteři rozhodli slézt dolů, pokud je policie nechá posbírat si své věci v dolních částech budovy. Zatímco ale ještě seděli na střeše, policie donutila lidi dole vypnout soundsystem a postupně je všechny legitimovala. V neděli v podvečer zjistili, že všechno jejich vybavení, zahrnující mimo jiné notebooky, zesilovače, kytarová komba, elektrické kytary a desky, bylo záměrně zničeno při policejním zásahu. Vlastník domu má prý v úmyslu podat proti aktivistům žalobu.

ANARCHISTÉ NA PRAGUE PRIDE

Podpořit práva sexuálních menšin a jejich touhu po respektu se v sobotu 18. srpna vydali i anarchisté a anarchistky. Někteří z nich se pak pražského duhového pochodu, který uzavíral celotýdenní sled akcí festivalu sexuálních menšin Prague Pride, účastnili podobně jako v loňském roce formou tzv. černo-růžového bloku.

Další příspěvek anarchistů a anarchistek k akci, která probíhala v přátelské atmosféře a v karnevalovém duchu, měl podobu speciálního čísla časopisu *A-ko*, které se mimo jiné věnovalo aktuální kauze odsouzených členek ruské punkové kapely Pussy Riot.

Proti pochodu Prague Pride, jehož se účastnilo na 10 000 lidí, vystoupilo pár příznivců konzervativní iniciativy D.O.S.T., náboženských fanatiků a neonacistů. Dostalo se jim opět podpory od Václava Klause a jeho nejbližších. Jejich protiakci kromě médií skoro nikdo nevěnoval pozornost jinak než jako krátkému pobavení.

Anarchisté se staví proti nesmyslným předsudkům a evidentní diskriminaci, a to právě i na základě sexuální orientace. Náboženské bludy a údajné tradice omezující svobodu člověka i společnosti musí zůstat směšným pozůstatkem minulosti. Stejně tak směšným, jako byla účast nenávislných samozvaných zástupců „normální společnosti“ oproti tisícům veselících se lidí, kteří se nechtějí nechat jakousi „normalitou“ omezovat.

VEGANSKÉ HODY

V Praze proběhla v sobotu 25. srpna akce nazvaná Veganské hody. Inspirací pro tento projekt se stal podobný podnik pořádaný v bratislavském klubu Obluda.

Cílem bylo ukázat a nabídnout široké veřejnosti veganskou stravu a způsob života a poučit i samotné vegany a vegetariány o výhodách a zákotech čistě rostlinné stravy. Akce, která se konala v prostoru před Café na půl cesty, byla organizována na anti-autoritářských principech a své kulinářské výtvořky mohl přinést každý, kdo měl zájem a chuť. Jedinou podmínkou bylo, že nabízené jídlo musí být

veganské, tzn. bez jakýchkoliv živočišných produktů.

Na veganských hodech bylo možno ochutnat veganské dobroty u osmi stánků, na nichž se mezi jinými podíleli plzeňsko-pražští Food not Bombs, Svoboda zvířat či Lifefood. Na louce se konala také krátká přednáška o výhodách raw (minimálně tepelně upravované) stravy a po páté hodině odpolední byla akce zpestřena živou hudbou.

ŽIŽKOVSKÁ BEZPENĚŽNÍ ZÓNA

V neděli 26. srpna jste si na pražském Žižkově mohli na srpnové Bezpeněžní zóně vyzkoušet alternativu ke kapitalistickému trhu. Celá akce probíhala v duchu „žádné peníze, žádný obchod, každému dle jeho potřeb a tužeb“.

Na začátek připomeňme, že šlo již o třetí Bezpeněžní zónu v Praze, kterou tu iniciovala Asociace Alerta. První se konala v rámci prvomájových Akčních dnů a druhá, avizovaná na 1. července, nakonec vůbec neproběhla, jelikož veškeré síly byly soustředěny k vile Milada, kde policie trénovala s pendreký na squattech, kteří si sem přišli připomenout třetí výročí evikce domu.

Kostnické náměstí se tedy opět stalo prostorem, který konfrontoval veškeré tržní a obchodnické uvažování. Princip kapitalistického trhu byl vytěsněn a náměstí se stalo místem, kde se tvořilo a distribuovalo podle možnosti a potřeb. Koordinační tým členů a členek Asociace Alerta se začal scházet kolem druhé hodiny odpolední.

Přicházející byli následně zváni na veganskou banánovou zmrzlinu nebo si mohli dát polévku či pávité fazole, které připravil Infoshop Salé. Lidé se scházeli při hudbě akordeonu a místo se začalo plnit věcmi, které kdo přinesl, aby si je druzí mohli odnést. Mezi stromy viselo na laně oblečení, na lavičkách byly rozloženy knihy, nádobí, potřeby na kreslení a další věci, které se určitě někomu můžou hodit.

Příjemným zpestřením byl hudební a street-artový koutek pro malé i velké. Netrvalo dlouho a byl plný dětí, které si vyzkoušely střikání sprejem přes šablony i bez nich. Po celou dobu trvání Bezpeněžní zóny zajišťovala příjemnou atmosféru hudba hned z několika kytar, za občasného doprovodu flétny, bubínku, tamburíny a dalších nástrojů. A pokud měl někdo potřebu, bylo tu „free hugs“ neboli „obejmutí zadarmo“.

Celá akce probíhala ve velmi přátelském duchu a byla završena diskusním kolečkem, kde se probírala podoba dalších Bezpeněžních zón.

BEZPENĚŽNÍ ZÓNA V MOSTĚ

V neděli 19. srpna se poprvé realizovala Bezpeněžní zóna v Mostě, a to přímo mezi paneláky v centru města. Stejně jako na Bezpeněžních zónách, které probíhají v Praze, i zde vše fungovalo podle jasné výzvy: „*Něco přines nebo vytvoř, cokoliv si odnes nebo spotřebuj!*“

V zóně se během odpoledne shromáždilo mnoho užitečných věcí a za doprovodu reproduktované hudby se tyto hodnoty staly předmětem bezpeněžní distribuce. Každý si bral podle svých potřeb a tužeb, případně zde zanechal věci podle svých možností. Akce sice neměla příliš velkou účast, ale její pikniková atmosféra ve všech zúčastněných zanechala uspokojivé pocity. Pozitivní hodnocení jistě zasluhuje i rozšíření sousedských vztahů, ke kterému zde došlo. Alespoň na chvíli někteří lidé ze sídliště sdíleli společný prostor pro společné aktivity a opustili svůj individualistický život probíhající v izolaci mezi stěnami sídlištních bytů.

LETNÍ AKTIVITY ÚČASTNÍKŮ NEZÁVISLÉHO DISKUSNÍHO KLUBU

O prázdninách se nediskutovalo v klubu (tam pouze probíhala celé léto výstava dosavadních ročníků pouličních novin A3, vydávaných ČSAF), ale zpravidla mimo město, a navíc při (dobrovolné) práci. V červenci proběhl už devátý ročník anarchistického tábora, jako vždy v romantických přírodních podmínkách bez většiny civilizačních vymožeností, jako je elektrina, splachovací záchod či koupelna s teplou vodou. Cíl pořádání anarchistického tábora zůstal zachován: aspoň jeden týden v roce žít v komunitě organizované na principu

rovnosti, dobrovolnosti a kolektivní zodpovědnosti. I letos se zúčastnění - děti i dospělí - pokoušeli vymanit z běžných konzumentských návyků či ze standardní opozice pasivních účastníků vs. aktivního organizátor, program vznikl většinou spontánně podle proměňujícího se složení komunity, počasí a osobní energie. Veganská kuchyně tu byla samozřejmostí, stejně jako při benefičním občerstvení, které bylo zorganizováno bezprostředně po skončení tábora na hradeckém festivalu Play Fast or Don't. Výtěžek prodeje umožní tisk dalších čísel anarchistického časopisu od dětí *Klíčení*.

PŘIPOMÍNKA VÝROČÍ SNP

Slovenští antifašisté si připomněli 68. výročí vypuknutí Povstání z roku 1944. 29. srpna místní odpůrci fašismu vyvěsili velkoplošný transparent z hradeb hradu Děvín s jednoznačně vypovídajícím nápisem „*Antifa*“.

SCREAM FEST 2012

Za účasti několika desítek lidí proběhl v sobotu 8. září v Mostě další ročník protestního happeningu *Scream fest*, tentokrát s podtitulem „*Překonejme ekologickou krizi!*“. Součástí akce byla živá i reproduktovaná hudba, distra či bezpeněžní zóna.

GENDERFUCK FEST

O víkendu 14. až 16. září se na několika místech v Praze konal další ročník Genderfuck festu. Jeho cílem je dle slov organizátorů/ek „škodolibě narušovat tradiční představy o genderových identitách, rolích a reprezentacích“. Na programu byla divadelní vystoupení, živá i reproduktovaná hudba, ale především spousta tematických workshopů, přednášek a diskusí. Iniciativa *Ne Rasismu!* přispěla „migrantskou pouliční hrou“ a nechyběla ani distra antiautoritářských skupin.

BENEFICE, PŘEDNÁŠKY, PROMÍTÁNÍ...

Některé další akce, jež se konaly v uplynulém čtvrtroce: **Přednášky, besedy, workshopy, výstavy:** Ženy v neonacistickém hnutí (2. 7., Praha); Současný squatting v Nizozemí (9. 7., Praha); Jak řešit oznámení sexuálního násilí v komunitách? (10. 7., Praha); Antifa Záhřeb (12. 7., Praha); Výstava A-kontra (15.-31. 7., Praha); Tactical Frivolity (26. 7., Praha); Reflexe aktivistického kempu (29. 7., Praha); Do ulic za lidskou důstojností! (13. 8., Praha); Beseda a výstava o squattingu (24. 8., Jimramov); Reflexe hnutí za osvobození zvířat (1. 9., Praha); Infovečer k Genderfuck festu (12. 9., Praha). **Promítací večery:** Praha (4x), Ústí nad Labem (2x), Liberec, Plzeň. **Benefiční koncert:** 2. 9. na Genderfuck fest (Praha). Po uzávěrce tohoto čísla proběhly ještě akce jako Fotbal proti rasismu (22. 9., Sedlec), Vegánské hody (22. 9. Bratislava), Veřejný nesouhlas s Dny NATO (22. 9., Ostrava), Kralupy proti neonacismu (28. 9., Kralupy nad Vltavou), DIY karneval (29. 9., Praha) - o nich budeme informovat v následujícím čísle.

DO ULIC ZA LIDSKOU DŮSTOJNOST SOLIDARITA SE STÁVKUJÍCÍMI UPRCHLÍKY V NĚMECKU

Jako asi většina lidí, kteří jsou tím či oním způsobem politiky aktivní, si občas klademe otázku, zda to, co děláme, má nějaký reálný dopad. Tato otázka je namístě obzvláště u témat, která nezajímají ani mainstreamovou společnost, ale ani „aktivistickou scénu“.

Když se 15. srpna sešlo okolo dvaceti lidí před německým velvyslanectvím v Praze, aby zde vyjádřili podporu uprchlíkům protestujícím v mnoha městech v Německu, mohli jsme si být alespoň jisti, že přestože náš protest nejspíš až k uším mocných nedolehne, svou cestu si k myslím a srdcím uprchlíků, kteří bojují za znovunabytí své důstojnosti, najde. S členy rezenské aktivistické skupiny podporující tamní stávkující uprchlíky jsme byli během příprav v úzkém kontaktu a i díky nim se protestující žadatelé o azyl dozvěděli o naší solidární akci.

Jejich boj začal v březnu letošního roku. Spouštěcí událostí a pověstnou poslední kapkou, která vzedmula vlnu hněvu a solidarity, se stal jinak v uprchlických táborech nijak výjimečný incident. Sebevraždy jednoho z žadatelů o azyl. Jmenoval se Mohammad Rashepar. Stále více a více uprchlíků si poté začalo uvědomovat, že pokud chtějí být opět vnímáni jako lidské bytosti namísto pouhých položek v molochu byrokratické imigrační mašinerie, musí začít jednat. Jednat přesto, že riskují vlastní životy svým otevřeným protestem proti státu, který má jejich osud ve svých rukou a který je může kdykoliv poslat zpět, nežádka vstříc jistému mučení či smrti v zemích, ze kterých byli předtím nuceni uprchnout.

Jako houby po dešti začaly růst další a další protestní tábory v centrech německých měst. Ve Würzburgu, Aubu, Rezně, Bamberku, Düsseldu, Berlíně, Norimberku a Pasově. Proběhly demonstrace, protestní hladovky a někteří uprchlíci si dokonce sešli rty k sobě.

Nevyšli do ulic proto, aby si vymohli o trochu lepší životní podmínky. Jsou v ulicích proto, aby zpochybnili samu podstatu hranic a národů jako takových, aby bojovali za svět, ve kterém se každý může svobodně pohybovat a stěhovat.

Právě tento statečný boj jsme chtěli naší akcí podpořit. Chtěli jsme dát svým protestem uprchlíkům hlas, přecíst nahlas jejich požadavky

a předáním protestního dopisu od uprchlíků německému prezidentovi Gauckovi zajistit, aby nás úředníci ambasády nemohli jednoduše ignorovat. Spolkový prezident původem z východoněmeckého města Rostock se paradoxně právě nyní nachází ve svém rodném městě, kde řeční o hrozivosti pogromů na uprchlíky, které právě tam přesně před 20 lety proběhly.

Ve chvílích ticha jsme česky a německy přečetli dvacet krátkých tragických osudů lidí z desítek dalších, kteří na své cestě nenašli nový domov, ale smrt. Zemřeli rukou policistů během deportace na frankfurtském letišti, ve vlnách Středozemního moře poblíž evropských enkláv v Africe či na česko-rakouských hranicích. Antimigrační politika se z úrovně národních států přesunula na ještě gigantičtější a nelidštější úroveň evropskou, a proto je dnes ještě důležitější než kdy předtím poukazovat na desítky mrtvých, které za sebou (bez povšimnutí) nechává, a bojovat za svět, ve kterém se bude moci každý volně stěhovat. Za svobodný svět bez národů a hranic, detenčních center a deportací!

Projevy, otevřený dopis německému prezidentu, fotky ze solidárního happeningu a další podrobnosti o protestech uprchlíků v Německu najdete na stránkách Iniciativy *Ne Rasismu* www.nerasismu.cz.

-al- (INR)

Téma Existence:

OBSAĎ A ŽIJ!

Motto „Obsaď a žij“ se vžilo jako heslo vlastní squatterskému hnutí. Obraz tohoto hnutí byl formován desítky let především mladými lidmi, kteří na jednu stranu hledali možnost levného bydlení, které bylo často nedostupné, a na stranu druhou společným obsazováním opuštěných prostor naplňovali své představy o komunitním životě a sebe-realizaci, která velmi často korespondovala s jejich subkulturním zaměřením. Vytvořilo se tak hnutí, které mělo úzké vazby na různé sociálně-politické organizace a skupiny, především anarchistické.

SOMRAK POLITICKÉHO SQUATTINGU

Obsazování domů, jejich provoz coby kontrakulturních center, stejně jako jejich obrana před pokusy policie o násilné vyklizení provázely kampaně na zviditelnění problematiky nedostupného levného bydlení a na zdůraznění potřebnosti alternativních kulturně-sociálních center. Vedle toho ale probíhaly policejní a mediální kampaně na diskreditaci squatterů coby nepřizpůsobivých živlů a fetišů.

Podíváme-li se však za tento obecný obraz, zjistíme, že squatting je mnohem širším fenoménem, který navíc sahá hluboko do historie. A právě oné „jiné“ podobě squattingu se chceme věnovat v tomto čísle *Existence*.

V současných dnech je v Evropě „zlatý věk“ squattingu minulostí. Kodaňská Christiane horkotěžko odolává tlaku úřadů už jen díky svému statutu turistické atrakce. Berlínský Kreutzberg není už dávno žádnou squatterskou čtvrtí. Dokonce i umělecký squat Tacheles v Berlíně ustoupil toto léto majetkovým nárokům banky. Squatterský ráj - Holandsko - byl vypleněn díky zákonu, který se postaral o kriminalizaci obsazených domů. Také v Británii začal od září platit nový zákon, který zpříšňuje postih za obsazování prázdných bytových prostor. A u nás? Pouhá vzpomínková párty v bývalém squatu Milada se stala záminkou pro policii k zmlácení účastníků a zničení veškerých věcí na místě - počítačů, aparatury, hudebních nástrojů, desek.

Ačkoli mnoho evropských států v posledním desetiletí zpříšnilo svou legislativu a represivní postup proti squatterům, k obsazování nevyužívaných objektů poslední dobou dochází čím dál více, i když zpravidla potichu. A to ze zcela jednoduchého důvodu - přibývá lidí bez domova, dlouhodobě nezaměstnaných; těch, kteří nejsou schopni ze svého platu utáhnout nájem; těch, kterým banka sebrala dům či byl kvůli neschopnosti splácet hypotéku...

NOVÁ HNUTÍ

V loňském roce se světem přehnal vlna protestních hnutí. V západním světě těmi nejvýraznějšími bylo Hnutí 15. května (15M) ve Španělsku a hnutí Occupy ve Spojených

státech. Obě hnutí se ze začátku věnovala především demonstrativnímu okupování náměstí v centrech měst a organizování obrovských demonstrací proti politice vlád, které zachraňují banky a zároveň škrtají obyčejným lidem a potřebným.

Po této vlně, provázené nezřídka policejními represemi, se hnutí stáhla do čtvrtí a začala se věnovat problémům konkrétních lidí a ohrožených skupin. Začaly vyrůstat (nebo se intenzivněji rozvíjet) iniciativy zaměřené na bránění exekucím, v jejichž důsledku končí celé rodiny na ulici. Podobně se někteří aktivisté zaměřili na zpřístupňování prázdných domů a bytů lidem bez přístřeší.

Síla nových sociálních hnutí, která zpravidla fungují na antiautoritářských principech, dnes tedy tkví v jejich zakotvení v místním společenství. Kupříkladu projekt Occupy Pisa začal v listopadu 2011 obsazením staré budovy ve vlastnictví banky v italské Pise, a to s cílem poskytnout alternativní a samosprávné sociální prostory pro místní komunitu. Po několika málo měsících úspěšných iniciativ, jako je lidová jídelna, vzdělávací kurzy a poradenství lidem v nouzi, byla letos v únoru budova vyklizena. Aktivisté odpověděli vybudováním časově neomezeného tábora na nedalekém náměstí Piazza Dante a po globálním dni akcí proti škrtům, jenž se konal 15. května a v Itálii byl zaměřen zejména na tamní daňový úřad, byl projekt přemístěn. Jeho sídlem se stalo zabra-né opuštěné sportovní centrum, které posledních šest let nebylo využíváno, a to i navzdory žádostem místních obyvatel, aby bylo znovu zprovozněno. Práce na „Nuova Periferia Polivalente“ začaly okamžitě a vyvrcholily 3. června veřejným shromážděním, kde byly za účasti více než stovky lidí diskutovány nápady a návrhy ohledně projektu, který zahrnoval jednak renovaci sportoviště, ale také vytvoření sociálních prostor pro dospělé a děti, prostoru zaměřeného na zaměstnanost, kde by se organizovali místní pracující, a poradny pro lidi zápasící s dluhy. Levná lidová jídelna - jeden z klíčových prvků projektu od jeho počátků - se vrátila s nově vybudovanými venkovními kamny.

O tom, že squatting a obrana komunitních prostor není jen otázkou mladých, jsme se letos mohli přesvědčit například v Berlíně, kde se 29. června skupina místních důchodců rozhodla zabránit uzavření svého společenského centra jeho osquatováním. Jejich rozhodnutí se setklalo s velkými sympatiemi okolí, lidé jim začali nosit jídlo, zařídili připojení k internetu či jim obstarali televizi. Pozemek centra je dlouhodobě v hledáčku developerů, kterým úřady svým rozhodnutím o jeho zrušení vychází vstříc s výmluvou, že nejsou prostředky na jeho další provoz.

OBSAZOVÁNÍ PŮDY

Vedle obsazování bytů a domů v souvislosti s ekonomickou krizí se v Evropě stáváme svědky nového fenoménu - obsazování půdy. Na

následujících stránkách si představíme iniciativu zemědělského odborového svazu SAT, který se snaží nezaměstnaným zemědělcům opatřit obživu obsazováním ladem ležící půdy.

Velkou inspiraci jsou pozemkovým squatterům především sociální hnutí bezzemků Latinské Ameriky, od mexických zapatistů po členy brazilské organizace Movimento dos Trabalhadores Rurais Sem Terra (MST), která vznikla v roce 1984. Členové tohoto hnutí se snaží získat zpět svou půdu, o kterou přišli. Jejich cílem je rovněž prosazení agrárních a sociálních reforem, které by pozvedly současnou ekonomickou a sociální situaci v zemi. Bezzemci vedle protestních akcí, na kterých nechybí ani jejich ženy a děti, nelegálně obsazují nevyužívanou půdu. V bojích proti komodifikaci půdy bylo v prvních čtyřech letech působení MST usmrceno více než 1600 bezzemků. Od samého vzniku však jejich hnutí zaznamenává obrovskou vlnu solidarity a podařilo se mu založit několik odborových organizací a družstev. Pozemkové reformy přitom nemají přinést užitek pouze rolníkům, ale i lidem ve městech, kterým mohou být dodávány zdravější potraviny za příznivější ceny. Velký důraz klade hnutí na zvyšování vzdělanosti především chudšího venkovského obyvatelstva a také na zpřístupnění kvalitní zdravotní péče všem obyvatelům Brazílie. V současné době hnutí bezzemků dávno překročilo lokální úroveň a stalo se největším sociálním hnutím v celé Brazílii.

Historickou inspiraci zas můžeme hledat v podobě hnutí tzv. diggerů (kopáčů), kteří prohlásili, že Anglie nebude svobodná, dokud nebudou chudí bezzemci moci obdělávat obecní půdu, díky čemuž se postarají sami o sebe. V roce 1649 přistoupili k činu a 30 diggerů obsadilo pahorek Sv. Jiří v Surrey, zoralo jej a osázelo. Navzdory jejich konečné porážce žoldáky, které si najali velkostatkáři, byli diggeri velkým příkladem pro mnoho bojů o půdu v Evropě a Spojených státech.

NADĚJE?

Jedna éra squattingu je, alespoň co se týče Evropy, za námi, ale ve stínu ekonomické krize se začínají objevovat zdola organizované i spontánní formy aktivity, která má za cíl zajistit lidem bez přístřeší nový domov, podobně jako nezaměstnaným zemědělským dělníkům půdu pro obdělávání. Tyto okupace jsou tváří v tvář moci vlastníků a síle státní represe zcela závislé na solidaritě vycházející jak přímo z dotčených komunit a oblastí, tak od organizovaných sociálních hnutí.

„Politický squatting“ byl téměř poražen, ale ten sociální, vycházející přímo z potřeby bydlení, má vzhledem k horšícím se ekonomickým podmínkám mnoha lidí velký potenciál rozvíjet se ve větším měřítku. Začneme podporovat a zvykat si na squaty, odkud nezní punk-rock či tekno, ale kde se organizují a přebývají třeba imigranti, důchodci či nezaměstnaní.

-sr- & -lb-

ZTRÁTA SÍLY?

MARTA SÁNCHEZ

ALTERNATIVNÍ VIZE ŠPANĚLSKÝCH INDIGNADOS

Je španělské Hnutí 15. května (15M) na ústupu? Nebo spíše sílí v „podzemí“? Mainstreamová média prohlašují, že indignados (rozhořčení), jak je hnutí také označováno, ztratili od loňského roku podporu a že jejich jediným úspěchem je už jen schopnost zmobilizovat lidi u příležitosti speciálních dat. Španělské noviny *El País* to v květnu 2012 v rámci výročí hnutí okomentovaly tím, že jeden rok od jeho vzniku se u španělské populace lidová podpora a sympatie pro indignados propadla asi o 13 %, a to i přes masivní mobilizace, které se konaly od 12. do 15. května. ABC uvedla svůj šot z 15. května zase tím, že „výročí hnutí indignados ukazuje úbytek jeho sil“. Jenže média nepochopila pointu. Ve skutečnosti hnutí není na ústupu, ale sílí, je organizovanější a lépe koordinované a podporuje ho nadšení stovek lidí.

DECENTRALIZACE HNUTÍ

Když se květen 2011 chýlil ke konci, muselo nedávno zrozené hnutí 15M přijít na to, jak přežít mimo tábor na náměstí Puerta del Sol (acampadasol). A tak se prosadila idea decentralizace hnutí směrem k jednotlivým čtvrtím a sousedstvím: „toma los barrios“, čili začít působit v sousedstvích, podporovat a iniciovat vznik shromáždění ve všech madridských čtvrtích. Tímto způsobem zakořenilo hnutí na lokální úrovni a od vzniku místních shromáždění 28. května 2011 se jich zrodilo asi 120. Společně jsou pak koordinovány prostřednictvím Asambleas Populares de Madrid, lidových shromáždění Madridu, které je známé také jako Asamblea Interbarrios. Stejně jako vzniklo v původním táboře na Puerta del Sol mnoho tematických pracovních skupin, byly pracovní skupiny s podobným zaměřením vytvořeny ve většině místních shromáždění a na své činnosti spolupracují či ji koordinují se skupinami z acampadasol.

Smysl této decentralizace spočíval v prvé řadě v podpoře přímé a participativní demokracie na místní úrovni, založené na pochopení politiky coby umění kolektivní tvorby alternativního modelu společenských vztahů přesměrováním lidí z izolace ke komunitě. Druhým záměrem bylo vrátit se zpět veřejnou sféru, jak ji definoval Habermas, jako místo, ve kterém se politická participace odehrává prostřednictvím diskuse; jako prostor, ve kterém občané přemítají o svých společných záležitostech; tudíž jako jakousi arénu diskurzivní interakce. Tato interakce je strukturována pomocí shromáždění, která představují nejvyšší výraz horizontální organizace a demokracie zdola. Z kombinace obou cílů vyplývá snaha hnutí bojovat za „skutečnou demokracii teď“ (Democracia Real Ya), která směřuje ke konceptu Daniela Barbera „silné demokracie“, „normativní alternativy, kde jsou občané zapojeni na místní a národní úrovni v různých politických aktivitách a berou diskurz, diskusi a rokování jako nezbytné podmínky pro dosažení společného východiska“.

VZNIK NOVÝCH SOCIÁLNÍCH INICIATIV

Sousedská shromáždění se obvykle schází jednou týdně a představují veřejný prostor pro debatu, kde si sousedé vyměňují myšlenky a vize o obecných tématech (ekonomika, nezaměstnanost, bydlení, systém financování, vzdělávání, sociální zabezpečení...), ale také tu diskutují o místních problémech, které mají nějakým způsobem dopad na jejich čtvrt. Velké množství aktivit je organizováno v rámci těchto shromáždění. Asi nejzajímavější z nich je vznik tzv. „časových bank“, neboli bancos de tiempo. Časové bankovníctví je modelem nepeněných vzájemných služeb, který se snaží řešit požadavky mimo tržní sféru. Jako měnová jednotka je v této alternativě k peněžnímu systému používána hodina práce. Časové banky se tak snaží zajišťovat pobídky a odměny za práci obvykle dělanou na dobrovolnické bázi. Shromáždění ve čtvrti La Concepción na severovýchodě Madridu má jednu z největších a nejlépe organizovaných časových bank, která je koordinována prostřednictvím internetu. Sousedé si vytváří online profily, kde sdílejí informace o službách, které mohou poskytnout, a mají tak zároveň příležitost dostat se do kontaktu s lidmi, kteří nabízejí služby, jež zase zajímají je. Jednotlivé transakce si domlouvají mezi sebou navzájem a v případě, že nastanou nějaké problémy, je svolána smířčí komise.

Další iniciativy, které vznikly v rámci shromáždění, se věnují vytváření organických zeleninových zahrad na nevyužitých městských prostorech s cílem redukovat potravinovou závislost a zakládání družstev ekozemědělské spotřeby, která se snaží obcházet překupní řetězce

a navázat užší vztahy s producenty. Jedná se o velmi názornou materializaci kritiky konvenčních kapitalistických modelů výroby a spotřeby, které nejsou ani udržitelné, ani spravedlivé, ani zdravé. Tímto způsobem shromáždění podněcují vznik alternativních životních stylů a spotřebitelských návyků.

Jednou z neúspěšnějších akcí hnutí 15M, kterou pomáhají sousedství koordinovat, je kampaň „Stop nuceným vystěhování“ (Stop desahucios). Od loňského roku bylo zastaveno kolem dvou set evikcí (vystěhování). Hned od počátku byla v rámci hnutí rozhořčených ustavena pracovní skupina zabývající se právem na bydlení, komise pro bydlení (oficina de vivienda). Když byla vytvořena sousedská shromáždění, posloužila jako prostředek pro rozjetí iniciativy proti evikcím. Jen v loňském roce bylo ve Španělsku provedeno 58 241 evikcí, což představuje nárůst o 22 % oproti roku 2010. Platforma pro oběti hypoték (Plataforma de Afectados por la Hipoteca, PAH), sdružení, které bylo založeno v roce 2009, aby se pokusilo najít řešení dramatu nucených vystěhování, se úzce propojilo s hnutím 15M, aby mohlo přidat svým akcím proti nuceným evikcím na síle a viditelnosti. Sousedství se stala v tomto procesu klíčovými aktéry: začala shromažďovat informace o plánovaných evikcích ve své oblasti a organizovat na dané termíny aktivisty. Skrze účast na společných fórech a sdílení informací prostřednictvím sociálních sítí se stalo bydlení jedním z hlavních cílů sousedských shromáždění, kolem něhož dále pracují a mobilizují se.

Pod heslem „žádná lidská bytost není ilegální“ byly ve spolupráci se sousedskými shromážděními v Madridu zformovány Sousedské brigády pro monitoring dodržování lidských práv (Brigadas Vecinales de Observación de los Derechos Humanos), většinou ve čtvrtích s velkým počtem imigrantů. Jejich cílem se stalo zviditelnění policejních razíí na přistěhovače, stejně jako odsudek xenofobních a rasistických předpokladů. Sousedská shromáždění se se svými brigádami pro monitoring dodržování lidských práv rovněž stala kolebkou protestu proti internačním centřům pro imigranty (Centro de Internamiento de Extranjeros) a prosazují jejich uzavření a dodržování lidských práv zadržovaných.

Indignados oživilí sousedské hnutí: nové formy spolupráce koexistují se starými sousedskými asociacemi, koordinují se a podílejí na velkém množství iniciativ a společných akcí. Sousedské asociace, které se v Madridu objevily na konci šedesátých let, postupně zmírnily své požadavky a upadly do lehkého spánku. Hnutí 15M znovu probudilo lokální politiku a posílilo komunitně založenou mobilizaci: jsme svědky toho, jak spolu koexistují staré a nové formy sousedské organizace, koordinují se a vzájemně se učí jedna od druhé.

NOVÉ SPOLEČENSKÉ KLIMA

Média v poslední době zdůrazňují, že hnutí 15M má stále silný vliv na demonstracích, ale že bez ohledu na masivní mobilizace ztrácí svůj vliv v každodenním životě. Jenže 15M ve skutečnosti vytvořilo nové společenské klima. Jak vyjádřilo lidové shromáždění z Algete na svém Twitter profilu: „Spali jsme, probudili jsme se a nyní máme chronickou nespavost.“ Filozof Amador Fernández-Savater jde dál a tvrdí, že hnutí 15M otevřelo „nový stav mysli“. Pravdou je, že hnutí 15M bylo zlomovým bodem společenského klimatu Španělska: otevřelo zcela novou sféru veřejné debaty. Ukázalo, že je možné myslet jinak, cítit jinak a jednat jinak. Předvedlo, že je možné nastavit alternativy k současnému systému, a svedlo dohromady obrovský počet lidí, kteří nyní dokazují, že za hnutím se skrývá mnohem více než jen sporadické masové mobilizace.

Ve více než stovce čtvrtí Madridu se každý týden konají lidová shromáždění, jsou vytvářeny pracovní skupiny a krystalizují nové iniciativy. Jednou za týden se schází lidové shromáždění Madridu, neboli Comisión Interbarrios, koordinační instance, která analyzuje, diskutuje a přijímá návrhy přicházející od různých sousedských shromáždění. Tiché spojení myslí probíhá každý týden po celém městě, na náměstích i na internetu. Přesto média neustále trvají na tom, že hnutí ztrácí na síle. Jsme svědky vytváření paralelní, alternativní, podzemní ekonomiky. Přesto k tomu ti u moci zůstávají slepi. Jak to vyjádřil politolog Carlos Taibo: „Neustále sledujeme, jak média prohlašují, že je hnutí 15M mrtvé. A já si uvědomil, že je lepší na to neodpovídat: čím méně vědí o realitě hnutí, tím více budou překvapeni tím, co se vynoří ze stínu.“

„Hnutí 15M bylo explozí v ulicích, avšak rozhodilo semena práce po všech sousedstvích,“ říká Lola Díaz z Ágora Sol. Jeden rok po jeho zrození můžeme konstatovat, že je hnutí 15M živější než kdy předtím.

Vyvolalo globální povědomí o důležitosti být sjednoceni v boji za změnu. Jak poznamenala aktivistka a výzkumnice Esther Vivas: „*Jednotlivými akcemi nemůžeme zamýšlet měnit svět, změna paradigmatu vzejde pouze z kolektivní akce; pokud nebudeme bojovat, pokud nebudeme aktivní, pokud si nevezmeme zpět ulice, prohrájeme, ještě než začneme.*“

Hnutí 15M překonalo protesty: uspělo v samém základě při změně kolektivní představitivosti a politické atmosféry. Nastartovalo proces repolitizace společnosti. Program akcí se rozšířil a radikalizoval: nyní nejenže okupujeme náměstí, ale bereme si zpět i veřejný prostor v našich čtvrtích. Bráníme evikcím. Kolektivně financujeme své iniciati-

vy. Podáváme žaloby na bankéře. Budujeme vlastní paralelní síť sociální podpory. Poukazuje to snad na slábnutí hnutí, na ztrátu síly? Nebo jde spíše o ukázkou dynamického hnutí, které pracuje v undergroundu na tiché revoluci? Hnutí 15M, vyzbrojené „tichým odporem“, jak poukázal filozof Daniel Bensaid, vkládá své úsilí do přeměny poměru sil mezi jedním procentem u moci a naprostou většinou společnosti, zbývajících 99 procenty. A tak zůstanete odhodlaní: toto je teprve začátek.

Podle originálního článku „Losing Strength? An Alternative Vision of Spain's indignados“, který vyšel 23. 6. 2012 na webu roarmar.org přeložil -jk-

SOLIDARITA V ANDALUSII SQUATTING A OBRANA PROTI EVIKCÍM

Aktivní solidarita a obrana sousedů před vystěhováním z jejich domovů není jev, který lze najít jen v Madridu. Podobné příklady bychom našli po celém Španělsku. Podívejme se tedy na několik takových na jihu země, ve slunné, avšak poměrně chudé Andalusii. Další si přiblížíme v samostatném článku, který se zaměřuje na aktivity tamního odborového svazu SAT.

Dostat se ke konkrétním informacím o tom, co se ve Španělsku mezi lidmi „tam dole“ děje, není vůbec snadné. Vyjdeme tedy z informací, které zprostředkoval anarchistický web libcom.org v jednom ze svých článků, k němuž, jak bývá na těchto stránkách zvykem, vyhledali sami čtenáři další související zprávy nebo popsali vlastní zkušenosti.

Jako jeden z příkladů obrany proti vystěhování je tu zveřejněno video, které přibližuje evikci v Coronil, vesnici v provincii Sevilla. Juan, otec rodiny, jež v domě žije, je nezaměstnaný zedník. Rodina s dvěma dětmi nebyla schopna platit hypotéku, protože přišel o práci. Proběhlo několik pokusů vypudit tuto rodinu z domu, ale na její obranu se vždy postavilo 70 až 100 lidí, kteří vlastními těly bránili soudnímu vystěhování, včetně sousedů, aktivistů 15M a dělníků organizovaných v zemědělských odborech SAT. Na plakátech, které jsou vidět v oknech domů v okolí, stojí: „*Vaši sousedé jsou s vámi*“.

I v Andalusii funguje v předešlém článku zmiňovaná Platforma pro oběti hypoték (PAH). Působí tu i na mnoha vesnicích a tvoří ji vedle aktivistů zejména místní lidé ze sousedství. Úřady se snaží hnutí kriminalizovat udělováním pokut za bránění soudnímu výkonu a lidé podporující své sousedy čelí často policejnímu násilí. Přesto se platformě daří a úspěšně tu již zabránila desítkám exekucí.

26. června popsal Danny, jeden z diskutérů na portále libcom.org, jak může probíhat taková obrana před vystěhováním: „*Právě jsem se vrátil z blokády evikce v Pinos Puente, malé vesnici u města Granada. Byla to větší zábava, než je obvyklé, protože tam byla spousta dětí a lidí, o jejichž dům se jednalo, se jim postarali o něco na zub. Akce probíhala jako obvykle, účastníci se skládali z osob napojených na 15M (některé skupiny 15M se zaměřují přímo na boj proti evikcím) a sousedů, kteří se shromáždili před domem asi hodinu předtím, než mělo dojít k vystěhování, zpívali a povzbuzovali kolemjdoucí, ať se připojí. Řekl bych, že se tu dnes dalo dohromady tak 50 lidí. Právník z banky, nebo co to bylo zač, převlékl policii. Zástupci skupiny na zastavení evikce (z nichž jeden je předák*

odborů CGT a další dva jsou tuším právníci v oblasti bydlení) promluvíli s policií a zástupcem banky, kteří se později rozhodli nepouštět se do vystěhování. Je možné, že se pokusí pro evikci stanovit náhradní termín, ale to není něco, co mohou udělat přes noc, a je možné, že mezitím najde banka s rodinou, které bude radit podpůrná skupina, jiné řešení. Dosud nebyl nikdo, kdo v Granadě kontaktoval skupinu proti evikcím při 15M, úspěšně vystěhován.“

Lidé v oblasti ale nezůstávají jen při obraně proti evikcím. Pro ty, kteří přišli o domovy a ocitli se se svými rodinami na ulici, hledají vhodné ubytování v prázdných objektech. Přichází nová vlna squattingu, která má především sociální rozměr, zároveň je však jasnou politickou manifestací.

V Seville zabraly vystěhované rodiny bytové dům a vytrvávají ve svém odporu navzdory tomu, že byly odříznuty od vody a elektřiny, zároveň vyzývají ostatní, aby je následovali.

V prohlášení od Barrios en Lucha (Sousedství v boji) z pondělí 14. května, které informuje o obsazení budovy, stojí: „*Dvacet rodin organizovaných v hnutí 15M obsadilo z naléhavé potřeby bydlí prázdnou budovu v Avenida de Juventudes Musicales (v ulici Mladých hudebníků), aby zde našly svůj nový domov, který pojmenovaly Corrala de Vecinas la Utopia (Sousedský dvůr Utopie), a „zviditelnily děsivý bytový problém, kterým trpí tolik lidí. Budova byla prázdná od té doby, co byla v roce 2010 dokončena. Místo toho, aby nadále zůstávala bez užitku, udělalo z ní dvacet rodin svůj domov.*“

Budova je prázdný bytový komplex, který nebyl od doby svého postavení nijak využíván, protože je vlastněn společností, jež se díky závazkům vůči bance Ibercája nachází v úpadku. Rodiny, které budovu obsadily, jsou bezdomovci, některé byly vystěhovány ze svých domovů bankami, protože nebyly schopny platit hypotéku, jiné zas bydlely v nájmu, za který dlužily. V současné době se v domě nachází 36 rodin. Sami o sobě říkají: „*Jsmo skupina lidí, kteří mají naléhavou potřebu bydlení. Krize nám, tak jako mnoha dalším lidem, ublížila. Jsme pracující, chudí lidé, ti, kteří přišli o zaměstnání.*“ Od nastěhování byli squatteři z Corrala de Vecinas la Utopia vystaveni šikaně v podobě odpojení elektřiny a od 8. června také vody, i když jsou uvnitř vážně nemocní lidé.

Obyvatelé Corrala de Vecinas la Utopia jsou uklízečky, stavební dělníci, kadeřnice, pokladní v supermarketu, kteří léta odevzdávali většinu ze své mzdy, aby zaplatili za střechu nad hlavou, a když ztratili práci a nemohli dále tolik platit, byli vyhozeni na ulici. V blo-

ku, kde žila jedna ze squattek, bylo vyhnáno ze svých domovů třicet rodin. Většina squatteřů v Corrala de Vecinas la Utopia pochází z la Macareny, která se v současné době vyznačuje nejvyšší mírou zabavování domů ve městě. V Seville (coby velkoměstské aglomeraci) se nyní nachází 100 tisíc prázdných bytů, populaci tu tvoří asi milion obyvatel.

Corrala de Vecinas la Utopia získala podporu od silného sevillského bytového hnutí a od hnutí 15M. Konaly se demonstrace stovek lidí na podporu squatu a na protest proti odpojení plynu a vody. Komunita pořádá přes léto promítání filmů či akce pro děti. Nejde o první skupinu lidí, která ve městě něco podobného podnikla, příkladem jsou abuelas ze San Bernarda, „squatující důchodci“, staří lidé, jejichž domovy byly neobyvatelné, a díky squattingu se dostali k lepšímu bydlení.

Taková inspirativní přímá akce provedená lidmi na obranu jejich základních potřeb je čím dál nezbytnější. Corrala de Vecinas la Utopia se rychle stal inspirací pro ostatní. V polovině června došlo v Seville k obsazení dalšího domu, poté co lidé napochodovali před místní zastupitelstvo se seznamem požadavků, mezi nimiž nechyběla ani legalizace squattingu. Odtud se následně vydali do centra města a za bílého dne několik z nich vybouralo palciemi zazděný vchod opuštěného domu, zatímco ostatní lidé zablokovali silnici. Do domu, který byl několik let prázdný, se nastěhovalo pět rodin. Jednalo se o lidi, kteří byli předtím v Corrala Vecinas la Utopia požádali o pomoc. Squat je ale již plný, a tak se inspirování tímto projektem sami zorganizovali a obsadili byty v centru. V jejich úsilí jim byli nápomocni aktivisté z místního hnutí 15M.

Podle článku „Evicted families occupy a building in Seville and call on others to do so“ na webu libcom.org a diskusních příspěvků pod ním připravil -jk-

OBSAZOVÁNÍM PŮDY PROTI NEZAMĚSTNANOSTI

ALMUDENA LÓPEZ

Žena kolem čtyřicítky, s tmavými očima a kůži ošlehanou větrem a sluncem, se probouzí po siestě, kterou si užívala na matracích ležících na zemi. Vtom vidí muže, jenž na koni podupává zeleninu, o níž se poslední dva měsíce tak pečlivě starala. Muž začne křičet na asi třicetku dělníků, kteří se spolu s ní rozhodli obsadit farmu Somonte v Palma del Río, v provincii Córdoba.

„Co tu sakra blbnete na tom koni?“ křičí zas žena, která se uprostřed ostatních ukazuje být hlavní postavou.

Lola Álvarez strávila svůj život prací na poli a od založení Svazu andalusských pracujících (Sindicato Andaluz de Trabajadores, SAT) dlouho a tvrdě bojuje za práva zemědělských dělníků, říká ale, že nikdy nezažila tak těžké časy jako nyní. Již měsíce nepracuje: sklizeň pomerančů byla zničena pozdním mrazem a žádná jiná práce nebyla k dispozici. A tak se s ostatními kolegy nádeníky rozhodla v Palma del Río obsadit 400 hektarů farmy Somonte vlastněné regionální vládou Andalusie.

Vzali za své heslo ¡La tierra para el que la trabaja!, bojovný slogan ještě z dob před občanskou válkou, jenž by se dal přeložit jako „Půdu těm, kdo na ní pracují“. Inspiraci čerpali od vesnice Marinaleda v sousední provincii Sevilla, v jejímž čele stojí již 33 let starosta Juan Manuel Sánchez Gordillo, který na konci 70. let rozhodl obsadit nevyužívané pozemky a obdělávat je. O více než tři desetiletí později je tato komunita jednou z mála v oblasti s plnou zaměstnaností. Gordillo podporuje Lolu Álvarez a její kolegy, stejně jako andaluský ombudsman José Chamizo, který navštívil Palma del Río, aby její iniciativu podpořil.

Pozemek na Somonte se rozhodli obsadit 4. března, v den, kdy měl být vydražen. Bylo to potřetí od 21. června 2011, co se regionální vláda Andalusie pokoušela prodat půdu za vyvolávací cenu 1,5 milionu eur. Za tuto cenu neměli o koupi zájem žádní dražitelé, a v obavě, že by mohla být půda prodána neveřejně, rozhodl se ji SAT obsadit.

„Pro vládu teď bude jednodušší pozemky prodat, protože mohou vyjednat o ceně,“ říká Álvarez. Pokud se vládě podaří Somonte prodat, nebude to poprvé, co se ocitne soukromých rukou.

Tento kus země, který byl užíván pro pěstování ovesa, ječmene, fazolí a slunečnice, byl majetkem markýzů z Montesión až do roku 1991, kdy ho koupil dnes již zaniklý Andaluský ústav pro agrární reformu, aby realizoval zákony přijaté v polovině 80. let a zaměřené na zvýšení zemědělské produkce, a tím i zaměstnanosti. Půda byla užívána pro nezařazované plodiny, což znamenalo, že v průběhu tří měsíců stačili na provoz tři lidé.

V důsledku rozpočtových škrtů ústřední vlády se rozhodla regionální vláda Andalusie prodávat pozemky. Doufala, že vydělá nějakých 75 milionů eur za 15 000 hektarů, zatím se jí ale podařilo získat jen 10,6 milionu eur.

Nádeníci na farmě Somonte dali svou kauzu k soudu, kde jak doufají, prokážou, že půdu zúrodňují zavlažováním, aby se dala lépe využívat. „Alespoň půdu nějak využíváme, jelikož zde tato země posledních několik let ležela neobdělávaná,“ říká Javier Ballesteros Osuna, jeden z těch, kteří obsadili Somonte. „Nikdy jsem nechodil do školy. Jediné, co umím dělat, je pracovat na poli, tak mi řekněte, co jiného bych mohl dělat, když nemůžu najít práci.“

Den začíná v 7 hodin ráno. Lola a její manžel bydlí v hospodářských budovách, stejně jako další rodina, která se ocitla bez střechy nad hlavou v loňském roce. V kuchyni si nad šálkem kávy plánují každý den. Minulý týden se věnovali opravám zavlažovacího systému ještě před výsadbou paprik. Zatím jim rostou vodní melouny, okurky, rajčata a hlávkové saláty. Tvrdí, že to je teprve začátek, a říkají, že jak doufají, začnou brzy s prodejem své produkce.

19. dubna nechala regionální vláda dělníky vyhnat. Ale ti hned druhý den Somonte opět obsadili. Od té doby stále odolávají. V červnu byli někteří povoláni svědčit u místním soudu kvůli obvinění z porušení veřejného pořádku. Podali výpověď a pak se vrátili na farmu.

Na stranu nádeníků ze Somonte se mimo jiných postavilo také Hnutí 15. května (15M). I když 15M působí z velké části ve španělských městech, pracuje na sousedské úrovni a stále více zjišťuje, že venkovské komunity lépe vnímají jeho filosofii společného a spravedlivého sdílení. Lola odcestovala minulý měsíc do Madridu, aby se zúčastnila řady lidových shromáždění, schůzí, kde má každý možnost promluvit. Nyní se skupina na farmě Somonte rozhodla svolat své vlastní shromáždění (asamblea) na příští víkend a s velkou pravděpodobností bude následovat více aktů obsazování půdy.

V Somonte žijí Lola a její kolegové stále v nejistotě, jak se budou věci vyvíjet, ale všichni se shodují na principu, že dokud je půda neobdělávána a lidé bez práce, jediná věc, kterou je třeba udělat, je obsadit ji a obdělávat.

Podle článku „Squatting the land to rise up against unemployment“, který vyšel 8. 7. 2012 na webu elpais.com, přeložil -jk-

SINDICATO ANDALUZ DE TRABAJADORES ODBORY, CO SE MOCNÝCH NEPTAJÍ NA DOVOLENÍ

Farmu Somonte popisovanou v předšlém článku obsadili členové a členky odborového svazu zemědělských dělníků, který se jmenuje Svaz andalusských pracujících (Sindicato Andaluz de Trabajadores, SAT). Sdružuje asi 20 000 členů a v regionu, v němž působí, se poslední dobou, díky své radikální aktivitě, těší velké popularitě mezi řadovými pracujícími a mládeží. Činnost SAT je důležitá nejen proto, že protestují proti vládní politice škrtů, ale i proto, že pomáhají rodinám bez domova zabírat prázdné byty a zemědělští dělníci bez práce za

jejich přispění okupují a obdělávají půdu, která doposud ležela ladem.

SOMONTE

Na začátek doplníme několik informací k předcházejícímu textu od Almudeny López. Nezaměstnanými zemědělskými dělníky obsazená farma Somonte oslavila 4. září půl roku svého fungování. Lidé z farmy mají za sebou těžkou práci na obdělávání půdy, sázení, pečování o domácí zvířata (začaly se zde postupně chovat ovce, kozy, slepice, krůty, husy...), stále probíhá sklizeň vypěstovaných plodin a jejich distribuce. Kolektiv pracujících zemědělců vydal k šestiměsíčnímu výročí prohlášení na svém facebookovém profilu, kde zveřejňu-

je fotografie z práce na poli, ze života komunity a sklizené úrody.

Na farmě se mimo jiné pořádají různé akce, jako třeba přednášky. Například se tu konala debata o hospodaření s vodou v Andalusii či o nenásilném odporu proti okupaci Palestiny. Na druhou stranu pořádá SAT besedy s lidmi z farmy Somonte. Ti se prezentovali kupříkladu na diskusním večeru v Córdobě, kde mluvili o tom, jak na farmě žijí a pracují, představili básnickou sbírku jednoho ze svých členů a dovezli produkty z obsazené farmy.

Během podávání svědectví u soudu, jak je zmiňováno ve výše uvedeném článku, se 15. června konalo několik podpůrných akcí v Córdobě, Seville a Granadě. Paradoxně bylo obvi-

něho 16 lidí z farmy, aby uhradili škody, které způsobila policie během razie, při níž nikdo nekladl odpor. Demonstrace na podporu Somonte se konaly i na dalších místech Španělska, například v Madridu jednu spolupřáteli anarchisté ze svazů CNT a CGT.

OKUPACE ARMÁDNÍ PŮDY

Vedle farmy Somonte obsadili odboráři ze SAT 24. července další zemědělskou půdu. Asi tisícovka členů svazu obsadila v ranních hodinách farmu Las Turquillas, která spadá pod správu armády. Ministerstvo obrany tu vlastní 1200 hektarů, z nichž drtivá většina leží ladem, jelikož armáda využívá pouhých 20 hektarů. Na oplocení byly vyvěšeny četné transparenty a první noc na obsazené půdě strávilo asi 100 lidí.

Mluvíci SAT, Diego Cañamero, prohlásil, že cílem okupace je „vrátit půdu do rukou pracujících“. V kraji Sevilla panuje 40% nezaměstnanost a za takových okolností je naprosto sociální, že se tu nachází at' už veřejné či soukromé pozemky, které leží ladem.

Některí z odborářů tady vystavěli stanové městečko a zázemí, které vydrželo téměř tři týdny. 3. srpna je andaluská Guardia Civil přiměla k odchodu. Odboráři však svůj boj o tuto půdu zatím nevzdávají.

OKUPACE ŠLECHTICKÉHO PANSTVÍ

21. srpna zdolaly stovky nezaměstnaných zemědělských dělníků plot kolem pozemku paláce ve vlastnictví vévody ze Segorbe a prohlásily ho za vlastní. Jde o jeden z aktů ze série zemědělských okupací v andaluském regionu během tohoto měsíce.

Jejich cílem je vytvořit společný zemědělský projekt - podobně jako je tomu u dalších okupovaných farem, aby vdechli regionu, který je sužován vysokou nezaměstnaností, nový život. Diego Cañamero, předák SAT, prohlásil k zemědělským squatům: „Jsme tady, abychom odsoudili sociální třídu, která nechala ležet takové místo ladem.“ Velkoryse udržovaná zahrada, dům a bazén jsou ponechány prázdné, jelikož vévoda žije v Seville, 60 kilometrů odtud. Jeden z nezaměstnaných zemědělských dělníků řekl: „Nikdo tady a teď nežije, ale jak jsem si všiml, jsou tu funkční zavlažovače, které udržují trávník nádherně zelený. Jen si představte, kolik zemědělských mezd se mohlo vyplatit namísto toho, aby se ty peníze vyhodily na vodu pro prázdné zahrady.“

Stejně jako úspornými opatřeními, která byla coby údajné řešení ekonomické krize uvalena i na zbytek Španělska, trpí zemědělská komunita navíc kvůli bohatým vlastníkům zemědělských pozemků, kteří se rozhodli přijmout velké sumy peněz za to, že nebudou nic pěstovat, což pak vedlo k masivnímu úbytku práce v celém odvětví.

Cañamero prohlásil: „Evropské dotace posílily zájmy vlastníků půdy, protože hodnota plateb byla založena na velikosti pozemků spíš než na jejich produktivitě. Je tedy nulová motivace, aby tito již zámožní vlastníci cokoliv pěstovali.“ A dodal: „Nejsme anarchisté vyhledávající konflikt, ale naše požadavky jsou podobné těm z 30. let, protože země je, naneštěstí, dnes pod kontrolou ještě menší skupiny lidí než v té době.“

EXPROPRIACE V SUPERMARKETECH

Členové a členky SAT uskutečnili 7. srpna dvě přímé akce, při kterých sebrali potraviny ze supermarketů a věnovali je potřebným. Nákupní vozíky v supermarketech poblíž Seville a nedaleko Cádizů za podpory dvou set

lidí na ulici naplnili základními potravinami. Vyjádřili se, že lidé byli vyvlastněni a nyní mají v plánu vyvlastnit vyvlastňovatele, tedy pronajímatele půdy, banky, supermarkety, ty, kteří vytvářejí zisk během ekonomické krize. Navíc od pracovníků supermarketu Mercadona přichází mnoho stížností ohledně jejich šikany a perzekuce zaměstnavatelem.

V jednom případě nebyla akce úspěšná, protože policie znemožnila odchod s potravinami, ale na druhém místě, i za přispění dalších demonstrantů, se podařilo potraviny převést z obchodu ven. Celkem bylo vyvlastněno dvacet nákupních vozíků jídla v odhadované ceně tisíc eur. Jednalo se o základní potraviny, jako jsou mléko, cukr, cizrna, těstoviny a rýže, které byly následně dány charitě na další rozdělování chudým. Pracovníci charity prohlásili, že nejsou schopni se vypořádat se všemi žádostmi o pomoc, které dostávají. Na 350 tisíc rodin je podle katolické sítě Caritas přímo závislých na potravinové pomoci. Potraviny byly také doneseny do sevillského squatu Corrala de Vecinas la Utopia.

Jak bylo řečeno, nezaměstnanost se v daném regionu blíží ke 40 %, přičemž u mladých dosahuje až 51 %. Odborový svaz SAT na svých stránkách prohlásil, že v době škrtů, navyšování DPH, daňové amnestie pro podvodníky, nalévání veřejných peněz do velkých bank apod. je nutností postarat se o obživu těch, kteří se stávají obětí nezaměstnanosti a vystěhovávání ze svých domovů. A proto vzali iniciativu do svých rukou a potraviny přesunuli z místa přebytku do místa nedostatku.

Čin způsobil v mainstreamových médiích a mezi politiky hysterii. Na účastníky expropriace byly na popud ministra vnitra Jorge Fernández Díaze vydány zatykače. Několik z nich již bylo obviněno z loupežného přepadení a narušování veřejného pořádku. Na mnoha místech ve Španělsku navíc začaly supermarkety ve velké míře zamykat své kontejnery na odpad, jelikož s prohlubující se krizí a hrozbou nezaměstnanosti si stále více lidí hledá jídlo právě mezi vyhozeným zbožím. Andaluský premiér José Antonio Griñán ze sociálnědemokratické PSOE v médiích pokycky prohlásil: „Podobné barbarské činy nelze tolerovat... Je zapotřebí je jasně odsoudit, at' už je hospodářská situace jakákoliv. Ke zvládnutí krize je nutné vytvořit více pracovních míst, a ne krást v supermarketech.“ Odboráři naopak za skutečné zloděje označili vládu a banky.

Na podporu akce SAT a zadržených se postavili i místní anarchosyndikalisté z odborových svazů CNT a CGT. CNT-Andalucía ve svém prohlášení z 10. srpna podtrhla tři aspekty této přímé akce. Zaprvé šlo o projev obyčejných pracujících lidí, kterým vyjádřili postoj, že nehodlají platit za krizi, již nezpůsobili. Zadruhé protest zdůraznil iracionalitu stávajícího ekonomického systému, v němž velké korporace hromadí potraviny, a to i za účelem jejich ničení, zatímco tisíce lidí se dostávají do situace bezvýhodné nouze. A zatřetí anar-

chosyndikalisté vítají fakt, že existují bojovné odbory, jako je SAT, které se zavázaly k neposlušnosti a jsou protiváhou neúčinných a milionovými granty dotovaných odborů, jako CCOO a UGT. Podobně se vyjádřila i CNT-Jaén a odsoudila mimo jiné masmédia, která mají svůj podíl na kriminalizaci sociálních hnutí. Podporu SAT vyjádřili i další organizace, kolektivy, svazy, umělci a intelektuálové.

ANDALUCIE EN PIE

Jednou z nejvýznamnějších protestních akcí se v současném Španělsku vedle pochodu horníků z Asturie stal také Pochod pracujících „Andalucía En Pie“, který od 13. srpna do 7. září prošel pod organizační záštitou SAT celý andaluský region.

Součástí pochodu byla i výše popisovaná okupace nevyužívaného šlechtického majetku. Několik z pochodujících bylo hospitalizováno kvůli úpalu, jelikož akce probíhala za poměrně velkých veder. Účastníci pochodu byly během cesty podporovány místními obyvateli, a to i navzdory tomu, že policie nutila podnikatele, aby při průchodu pochodu měli z „bezpečnostních důvodů“ uzavřené své provozovny.

Svou podporu pochodu vyjádřila i známá španělská punková kapela SKA-P s tím, že je rozhodnuta zdarma zahrát, aby nějakým způsobem byla nápomocná: „Jsme připraveni zazpívat na festivalu a darovat veškerý zisk na pokuty, které dostávají.“

Pochod se skládal z několika etap, z nichž každá končila v jednom z velkých andaluských měst. První etapa končila ve městě Jaén, druhá v Cordóbě. Třetí část směřovala na Cádiz, kde nakonec 28. srpna pochodovalo na pět tisíc lidí.

Čtvrtá etapa pochodu zamířila do Granady. Na všech místech byli odboráři stejně jako v předchozích dnech vřele vítáni místními obyvateli a stovky z nich se k pochodu přidávaly, v samotné Granadě čítal 31. srpna pochod již 10 tisíc lidí. Během pochodu byl v Granadě na ústředí společnosti ZARA, která patří jednomu z nejbohatších španělských miliardářů Amancio Ortegoví, vyvěšen transparent „ZARA vykořisťuje“. V granadském amfiteátru se shromáždilo asi 3000 lidí, aby si poslechli projev. Vystoupily dvě hlavní mediální ikony celého pochodu, předák SAT Diego Cañamero a známý levicový starosta města Marinaleda Juan Manuel Sánchez Gordillo. Promluvil také několik účastníků pochodu. Všichni vyzývali především k mobilizaci proti vládním škrtům. Nestor Salvador, jeden ze zadržených při zmiňované expropriaci v supermarketu, reagoval na vysokou nezaměstnanost mladých slovy: „*MLádež bez práce znamená společnost bez budoucnosti.*“

Pátá etapa pochodu dorazila 4. září do Malagy, a to opět s obrovskou podporou veřejnosti. V jeden okamžik se policie pokusila o provokaci a zadržela dvanáct odborářů v čele průvodu. Policejní nasazení bylo k závěru pochodu vůbec nepřiměřené a obrovské, dokonce za použití vrtulníků.

Šestá etapa se vydala na město Sevilla. I přes neustálé mohutné nasazení policie se podařilo obsadit několik supermarketů nadnárodních řetězců a 7. září dorazil Pochod pracujících do svého cíle, kde se proměnil v obrovskou protivládní manifestaci za účasti 15 tisíc demonstrantů. Diego Cañamero zde ve svém projevu prohlásil: „*Budeme okupovat paláce, pozemky a banky.*“

Podle www.sindicatoandaluz.org zpracoval -jk-

OBSAZENO: SQUATTERŮ SE NASTĚHOVALI ZA DOSTUPNÉ BYDLENÍ NAVZDORY ZÁKONŮM

REBECCA BURNS

Po třech letech bydlení v obývacím pokoji své sestry se Tene Smith rozhodla přestěhovat svou rodinu do domu, který se před více než dvěma roky uvolnil v chicagském South Side.

S pomocí Liberate the South Side, místní chicagské organizace, která se zaměřuje na volné budovy využitelné pro obsazení, a po několika měsících strávených rekonstrukcí domu, se Tene a její tři děti v lednu 2012 nastěhovali během veřejného happeningu za účasti členů komunity. „Byla jsem ustrašená, když jsem první přijala tento závazek,“ řekla pro *In The Times*, „ale jak běžel čas, získávala jsem pocit nezávislosti, které se mi dlouhou dobu nedostávalo.“

Výraz „squatter“ vyvolává představu převážně mladých městských hipsterů, kteří v minulých desetiletích obsazovali volné nemovitosti v oblastech, jako je Lower East Side v New Yorku. Vzhledem k narůstajícímu počtu prázdných domů ve Spojených státech se dnes nová vlna squatterů – jak těžce zkoušených rodin, jako je ta Tenina, tak mladých, politicky motivovaných aktivistů – stěhuje do prázdných a kvůli nesplácené hypotéce zabavených nemovitostí ve městech, jako jsou Chicago, New York či Minneapolis.

Dnešní bytové hnutí se blíží tempu svých předchůdců – historici Richard Boyer a Herbert Morais spočítali, že v roce 1932 nastěhovaly výbory nezaměstnaných dělníků v samotném New Yorku 77 tisíc vystěhovaných rodin zpět do jejich domovů. Dnes znásobily skupiny za práva v oblasti bydlení své úsilí díky podpoře hnutí Occupy.

Novinář Robert Neuwirth tvrdí, že vzhledem k faktu, že více než jedna miliarda lidí po celém světě žije v současnosti v neformálních obydlích, komunity squatterů jsou mezi primárními tvůrci bydlení v rozvojovém světě. Nyní se v souvislosti s globální hypoteční krizí vynořuje squatterské hnutí napříč rozvinutými zeměmi, aby proměnilo jinak prázdné budovy v domovy.

Ve Španělsku se zavedená squatterská síť sblížila s Hnutím 15. května (15M), které je také známé pod označením indignados. „Squatting je ve Španělsku více spojen s radikální politikou a autonomním hnutím,“ vysvětluje Miguel Ángel Martínez, sociolog na univerzitě Complutense v Madridu, „ale byl přijat hnutím 15M, jež zažilo tragédii mnoha

lidí, kteří navštěvovali jeho shromáždění a žádali o pomoc, protože žili na ulici nebo nad nimi tato hrozba aktuálně visela.“

Od roku 2007 došlo ve Španělsku odhadem k 350 tisícům vystěhování. Ze spolupráce mezi zkušenými squatterry a aktivisty 15M vzešly mimo jiné vysoce funkční „squatterské kanceláře“ ve velkých městech, jež koordinují informace o prázdných budovách a radí lidem, kteří projeví zájem squatovat.

V Irsku se squatterři zapojení do hnutí Occupy začali pouštět do tisíce nemovitostí, které spekulanti předali Státní agentuře správy majetku (National Assets Management Agency, NAMA), vytvořené národní bankou kvůli skoupení špatných úvěrů na rozvoj majetku po zhroutilu trhu s nemovitostmi. V Corku obsadili v lednu aktivisté budovu NAMA a přeměnili ji v komunitní centrum služeb s knihovnou a bezplatnou právní poradnou.

V zemích se starší a viditelnější squatterskou kulturou mají zákony tendenci být volnější a jsou tam větší možnosti zabírání prázdných budov pro komunitní centra. Ačkoli mnoho amerických států má „squatterské zákony“, které stanoví, že obyvatelé, nacházející se v nemovitosti déle než 30 dní, mohou být vyklizeni pouze prostřednictvím formálního soudního procesu, nejasnost obestírající tuto situaci může být pro rodiny žijící v prázdných domech nebezpečná.

Poté co Tene Smith a její rodina obsadily svůj nový dům na více než měsíc, se dlouhodobě nepřítomný majitel objektu, který mu byl zabaven kvůli nesplácení hypotéky v roce 2007, znovu objevil. Tene se rozhodla odejít, protože šlo o „náš boj s bankou a ne majitelem domu“. Ale Liberate the South Side řekli *In These Times*, že dům byl v únoru náhle nabídnut k prodeji, a podezřívají tudíž Bank of America, hypotečního správce domu, že nabídl majiteli dohodu, až když se Tene v lednu nastěhovala. (Banka nereagovala na žádost o komentář.)

Bytové skupiny v posledních dvou letech dosáhly řady jednoznačnějších vítězství tlakem na banky, aby redukovaly jistinu držitelů hypoték, kterým hrozí exekuce. Poprvé politici volají po rozsáhlém odpisu jistiny. Ale Max Rameau, aktivní ve skupině za práva na bydlení Take Back the Land, tvrdí, že by bylo ostudné, kdyby se s tím hnutím spokojilo. „Pokud vláda dosáhne nabídky na snížení jistiny a hnutí na to skočí... neudělá nic pro nízkopříjmové skupiny lidí, kteří nejvíce utrpěli v důsledku této krize, jež bude skutečným výprodejem,“ říká.

Rameau, který s Take Back the Land od roku 2007 pomáhá stěhovat lidi do prázdných domů a bránit evikcím, prohlašuje, že redukce jistiny napomáhá pouze těm majitelům domů, kteří mají zaměstnání, a nedělá nic pro obyvatele státních obytných domů čelící krizi, která je „objektivně horší“ než evikční krize.

Ačkoli hypoteční krize vytvořila politický prostor pro růst hnutí, Rameau říká, že konečným cílem je dosáhnout dostupnějšího bydlení a dát komunitám kontrolu nad tím, jak ho spravovat. „Naším skutečným cílem není zaměřit se na banky,“ uzavírá. „Naším skutečným cílem je naplnit základní lidské právo na bydlení.“

Rebecca Burns, kmenová autorka *In These Times*, se zabývá výzkumem zaměřeným na globální práva na půdu a bydlení. Pracuje také jako výzkumná asistentka na projektu zkoumajícím násilí proti humanitárním pracovníkům.

Podle článku „No Vacancies: Squatters Move In“ z webu zcommunications.org přeložil -jk-

TAKE BACK THE LAND

V článku zmiňovaná skupina Take Back the Land (TBL) je americká protigentrifikační organizace založená v Miami na Floridě a inspirovaná brazilským hnutím bezzemků a jihoafrickou kampaní proti evikcím Western Cape Anti-Eviction Campaign. Věnuje se blokování evikcí a ubytování bezdomovců v zabraných domech. TBL byla založena v říjnu 2006, když vystavěla chudinskou čtvrť Umoja Village na opuštěném území, aby protestovala proti gentrifikaci a nedostatku bytové výstavby pro nízkopříjmové rodiny v Miami. Projekt na konsenzu založené komunity byl rozběhnut s více než padesáti lidmi, zpravidla bezdomovci. Po šesti měsících ho však zničil „tajemný“ požár. V říjnu 2007 začala skupina se zpřístupňováním domů, od té doby našla bydlení v opuštěných či bankami zabavených domech desítkám rodin. Dobrovolníci TBL pronikají do domů, vyčistí je, vymalují a udělají potřebné opravy, vymění zámky a pomohou nastěhovat se rodinám bez domova. Zajistí dodání nábytku a pomohou obyvatelům zapojit elektrinu a vodu. Skupina prosazuje změnu státní bytové politiky, rodiny bez domova stěhuje převážně do státem či bankami vlastněných nemovitostí. TBL eviduje pořádky rodin, které by se rády nastěhovaly do zabavených domů, určující je zejména naléhavost jejich potřeby, narkomani jsou odmítáni. (Zdroje: motherjones.com, en.wikipedia.org)

DOMY MÍSTO CEL

KDYŽ ČLOVĚK UMÍRÁ NA CHODNÍKU PŘED PRÁZDNOU BUDOVOU

S rozmachem hnutí Occupy ve Spojených státech se vedle protestů proti stávajícímu systému, který upřednostňuje zisk menšiny před potřebami většiny lidí, začali jeho aktivisté zabývat také otázkami praktických řešení tady a teď. Stanová městečka okupující náměstí jednotlivých měst pomalu pod tíhou represe zmizela a na pořad dne se dostaly skutečnější okupace, které nejsou jen protestem, ale hmatatelnou pomocí lidem bez domova a těm, kterým hrozí exekuce a vystěhování z domovů. A tak vznikla i iniciativa Occupy Our Homes.

Aktivisté hnutí Occupy nemuseli objevovat nic nového, stačilo navázat na tradici squatterských organizací, které se podobnou činností zabývají již desítky let, nebo s nimi rovnou začít spolupracovat. Tou nejznámější squatterskou sítí ve Spojených státech je bezesporu anti-autoritářská, na anarchistických principech fungující organizace Homes Not Jails (Domy místo cel, HNJ).

HNJ vznikla v roce 1992 v San Francisku a byla úzce provázána s již fungujícím anarchistickým kolektivem Food not Bombs (Jídlo místo zbraní, FNB). První akci podnikla na Den díkůvzdání ve třiceti lidech a bylo jí převzeto budovy na 90 Golden Gate Avenue ve čtvrti Tenderloin. Krátce po této první okupaci uspořádala skupina shromáždění, pochodovala k další budově na 250 Taylor Street a veřejně ji obsadila.

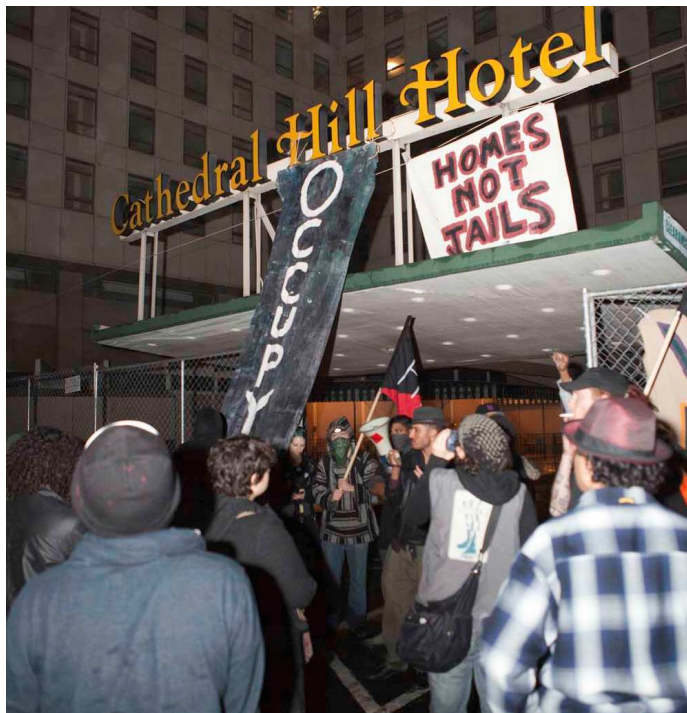
Tak jako FNB, jehož skupiny po celém světě rozdávají jídlo potřebným, poukazuje již ve svém názvu na paradox toho, že na jedné straně se vráží miliardy do zbrojení a na straně druhé existuje spousta hladovějících lidí, tak i HNJ odkazuje na to, že chudí lidé jsou zavíráni do věznic namísto toho, aby jim bylo zajištěno důstojné bydlení. Rozmach vězeňství a jeho privatizace ve Spojených státech je klasickým příkladem kriminalizace chudoby - neoliberálního receptu, jak oddělit třídu deklasovaných od zbytku společnosti, snížit nezaměstnanost a zajistit kontrolované „sociální bydlení“ ve věznicích, z kterého inkasují soukromé subjekty. Blíže se této problematice věnuje například Jan Keller v kapitole „Kriminalizace chudoby“ své knihy *Tři sociální světy*.

Cílem iniciativy HNJ je prosazovat využívání opuštěných domů a prázdných bytů lidmi, kteří se nacházejí bez přístřeší, a vystupovat tak proti skutečnosti, že lidé bez domova umírají na chodnících před budovami, které zejí prázdnotou. Existuje mýtus, že život na ulici je něco jako dovolená. Naneštěstí je realita velmi odlišná. Život na ulici neumožňuje žádné soukromí a čas na odpočinek. Lidé nosí pár svých věcí stále s sebou, jelikož si jsou vědomi, že díky jediné chybě by mohli ztratit vše, co vlastní. Policie bere lidi bez domova jako hru v loveckém revíru. Navzdory tomu většina lidí ochotně a soustavně otáčí hlavu, aby neviděla jejich úděl. Jejich osud je ale i naším osudem. HNJ zastává myšlenku, že k úniku ze zhoubné spirály chudoby potřebují lidé poskytnout oddech, aby se mohli postavit zpátky na nohy. Za tu dobu, co HNJ působí, se ale obecně příliš nezměnilo - vlastnická práva i nadále vládnou nad lidskými právy a lidé stále umírají na chodnících před prázdnými budovami. Majitelé volných objektů s radostí udělají tato místa mimo trh, třebaže to snižuje bytový fond a žene do výše nájemné pro všechny. Zájmy vlády a velkých vlastníků realit jasně dokazují jejich spokojenost s tím, že mohou i nadále profitovat z útrap obyčejných lidí.

HNJ je výhradně dobrovolnická, nenásilná, na přímé akci založená organizace, která zpřístupňuje volné budovy pro lidi bez domova, aby v nich mohli žít, a protestuje proti společenským normám, které umožňují, aby budovy zůstávaly prázdné, zatímco lidé žijí na ulici. Od roku 1992 zpřístupnili členové a členky HNJ stovky squatů a zapojili se do desítek veřejných protestů. Mnohé squaty vydržely několik let, některé stále fungují a HNJ má v plánu otvírat nové do té doby, dokud budou lidé nuceni žít na ulici.

Asi nejznámější a neaktivnější je zakladatelská skupina v San Francisku, která si však nenárokuje žádné právo mluvit do činnosti ostatních skupin, ty jsou plně autonomní, ráda jim však pomůže při jejich rozjezdu. Stejně tak se squaty, které skupiny HNJ otevrou a pomohou jim v začátcích, těší vlastní autonomii a jejich obyvatelé sami rozhodují o tom, co se v domě bude dít.

Činnost HNJ se točí především kolem dvou věcí - squattingu a veřejných akcí. V rámci HNJ fungují zpravidla tři pracovní skupiny. První se věnuje umění, propagaci a médiím - stará o vyvěšování transparentů, pořádání veřejných akcí, zajišťování aparatury, psaní tiskových zpráv

apod.; druhá logistika - zajišťuje transporty, nutné opravy v obsazených budovách, ve spolupráci s FNB obstarává jídlo a zdravotní pomoc v případě napadení policií; a nakonec třetí skupina, která má na starost pronikání do opuštěných budov. Posledně jmenovaná skupina je vybavena pákovými kleštěmi, vyměňuje zámky za vlastní nebo nechává otevřená okna. Mimoto HNJ poskytuje informace o squattingu a buduje sít' s dalšími squatterskými skupinami.

Bezdomovci jsou oslovováni přímo či letáky během vydávání jídla kolektivy FNB. Jsou zváni na pravidelné schůzky HNJ, kde je jim vysvětleno vše potřebné a mohou si vyslechnout zkušenosti těch, kteří tímto způsobem již střechu nad hlavou našli, a mnohdy se mohou ještě ten večer nastěhovat. I když bydlení je nejisté a členové a členky HNJ často čelí policejní represí a různým obviněním, skupiny se účastní jak veřejných, tak utajených převzetí prázdných domů.

HNJ se také snaží podporovat legislativní kroky, které by zamezovaly ponechávání budov bez užitku a opuštěných. V roce 1999 se HNJ pokusila vznést nárok na vlastnictví volného domu na 715 Page street v San Francisku. Argumentovali tím, že squatteři obývají budovu po dobu pěti let a organizace zaplatila více než 5000 dolarů na dani z nemovitosti. HNJ bylo vlastnictví odepřeno, protože údajně nemohli prokázat kontinuitu okupaci po dobu předchozích pěti let. V roce 2004 sanfranciská supervizorka Angela Alioto představila legislativu navrženou HNJ, která by umožnila, aby město využilo opuštěné budovy a dalo je neziskovým skupinám, které se zabývají bydlením: bezdomovci by tak mohli být zaměstnání při opravách a následně v domech bydlet. V roce 2007 v Kalifornii tlačili HNJ na průchod návrhu státního zákona, který by odrazil spekulanty s bydlením požadavkem na pětiletou dobu vlastnictví před tím, než vlastník může vystěhovat nájemníky na základě zákona nazývaného Ellis Act, a poskytnutí roku všem nájemníkům, aby si našli nové bydlení, pokud v budově bydlí senior či zdravotně postižená osoba.

HNJ doporučuje squatům řídit se podle jejich tří hlavních zásad, nebo spíše praktických pravidel: nenásilí, žádný alkohol a drogy a rozhodování konsenzem. Tato doporučení se vztahují jak na utajené, tak na veřejné squaty. HNJ, vzhledem k výše zmíněné autonomii squatů, nijak nehlídají jejich dodržování. Tyto tři zásady vychází z praktických zkušeností a squaty, které je dodržují, jsou mnohem úspěšnější než ty, které se jimi neřídí.

Zdroje:

Squatting in the USA (motherjones.com); Homes Not Jails San Francisco (homesnotjailssf.org); Homes Not Jails (en.wikipedia.org)

Zpracoval -jk-

MY BYDLÍME, VY JSTE UBYTOVÁNI, ONI JSOU BEZ DOMOVA

COLIN WARD

Kapitola z knihy Colina Warda *Anarchy in Action*, kterou poprvé vydal v roce 1973. V této části se zabývá otázkou bydlení a svobodnou a radikální iniciativou lidí, kterým se ho nedostává.

V angličtině je slovo housing používáno jako podstatné jméno nebo jako slovesný tvar. Pokud se používá jako podstatné jméno, je tím míněno bydlení jako komodita nebo produkt. Sloveso to house (bydlet) popisuje proces nebo aktivitu bydlení...

Problémy bydlení jsou definovány materiálními měřítky a hodnoty bydlení jsou posuzovány podle celé řady souvisejících materiálních složek jako zisk nebo cenová výhodnost. Ze stanoviska plánovače bydlení nebo úředního architekta nebo městského úředníka jsou to samozřejmě pravdy...

Když vycházíme ze stanoviska lidí, pro něž bydlení znamená skutek, činnost, jsou takové závěry absurdní. Selhávají - rozlišujeme mezi věcmi v materiálním smyslu a jejich významem v životě člověka. Tato zaslíbenost, která proniká všemi institucemi, vysvětluje omezenost rozhodnutí nechat zbourat domy, které jsou „pod normou“, nebo slumy, zatímco jejich obyvatelé nemohou jít jinak, než jen do ještě zbývajících slumů; znamená to tedy, že jsou přirozeně donuceni vytvářet nové slumy z někdejších „domů v normě“. Tato zaslíbenost vysvětluje také ohromné projekty za nízkou cenu (které se ukazují téměř vždycky velmi nákladnými pro veřejnost, jakož i pro ty nešťastné „příjemce dobročinnosti“).

John Turner, *Housing as a Verb*

Naše společnost se vyznačuje tím, že na všech místech jedna skupina lidí činí rozhodnutí, provádí kontrolu, omezuje výběr, zatímco velká většina má tato rozhodnutí akceptovat, podřídit se kontrole a jednat v rámci zvnějšku kladených mezí. Dnes to není nikde zjevnější než právě v oblasti bydlení: u takové základní lidské potřeby, jejímž prostřednictvím mohli být lidé v průběhu dějin a na celém světě tak spokojeni, jak bylo v jejich vlastních silách; přičemž používali materiál, který měli k dispozici, a svou vlastní práci a práci svých sousedů. Nádherná bohatá anonymní domorodá architektura v každé části zeměkoule je svědectvím dovednosti lidí. Lidé používali užitkové dřevo, slámu, trávu, listy, kůže, kameny, hlínu, kosti, zeminu, bláto, dokonce sniž. Pohlížíme na iglu: maximum uzavřeného prostoru vytvořené s minimem vynaložené práce. Materiální a dopravní výdaje jsou nulové. A všechno je vytvořeno z vody. Dnes žijí Eskymáci z milodarů v malých severských slumech. Člověk, jak říká N. J. Habraken, „už nebydlí pro sebe: je ubytován“.¹⁾

Dokonce ještě dnes „žije třetina světové populace v domech, které si lidé sami postavili, nejednou bez přítomnosti vlády a úředních zásahů, někdy v rozporu s nimi“.²⁾ Čím větší pokrok bylo dosaženo v bohatých zemích v technologii bydlení, tím vyšší jsou finanční provize, které musí člověk vydávat, čím nepoddajnější je to „problém“. Ani ve Velké Británii, ani ve Spojených státech nezasáhly vysoké veřejné investice do programů bytové výstavby potřeby nejchudších občanů. V zemích třetího světa - v Asii, Africe a Latinské Americe - existuje enormní příval obyvatelstva do velkých měst během posledních dvou desetiletí, což mělo za následek nárůst ohromných okrajových městských sídlišť; tato města jsou obydlena „neviditelnými“ lidmi, kteří nemohou prokázat žádnou oficiální městskou příslušnost. Pat Crooke poukazuje na to, že města rostou a rozvíjejí se ve dvou fázích; totiž oficiálně, v teoretické fázi, a živelně, v neoficiální fázi, a Crook poukazuje dále na to, že většinu obyvatelstva mnoha latinskoamerických měst představují „neoficiální občané“ s vlastní „lidovou ekonomickou strukturou“ mimo oficiální finanční strukturu města. Takto popisuje Barbara Ward tato neoficiální města, *colonias proletarias*, jak se jim říká v Mexiku, *barriadas* v Peru, *gourbivilles* v Tunisku, *gecekondus* v Turecku, *ranchos* ve Venezuele:

„Když pojedete z neofunkcionalistických letišť ze skla a betonu nějakého velkoměsta v rozvojové zemi do neofunkcionalistických velkoměstských nejmodernějších hotelů ze skla a betonu, budete muset někde mezi tím projíždět sektorem, v němž je polovina nebo i více obyvatel města odsouzena žít. Někdy přes tento sektor vede moderní nadúrovňová ulice. Když se člověk podívá dolů, získá jako cestující za oblačky kouře z bublajících hrnců v zadních dvorech prchavý dojem: mile za milu se vinou malé uličky mezi hustě postavenými chýšemi ze slámy, nepálených cihel či rozbitých krabic od konzerv.“

Nebo hlavní třída vede skrz několik předpotopných chatrčových měst; a krátkou chvíli návštěvník hledí dolů na nekonečně dlouhé řady chatrčí, vidí díry, bláto, odpadky v uličkách, vidí zobat vyzábělé slepice ve špině a hejna téměř nahých dětí se špinavými vlasy, s nezúčastněným pohle-

dem a hubenýma nohama. A nad tím mezi neduživými stromy jsou zavěšené šňůry s ubohými hadry a roztrhanými kusy oblečení.“³⁾

Tak se to jeví návštěvníkovi. Usazení „oficiální“ občané vůbec nevnímají toto „neviditelné“ město. Ale je tomu tak i u obyvatele, který si vytvořil svůj vlastní prostor v životě města a v městském hospodářství? Oficiální pohled městských úředníků, vlád, novinových reportérů a mezinárodních agentur je ten, že taková sídliště jsou lišní každého druhu kriminality, demoralizace, nemocí, sociální a rodinné dezorganizace. Jak by tomu také mohlo být jinak, když ta sídliště vznikla bez oficiálního souhlasu nebo finančních prostředků a jako důsledek nelegálního vyvlastňování půdy? Realita vypadá jinak:

„Deset let práce v peruánských barriadas umožňuje ukázat, že takový pohled je nanejvýš nesprávný: I když slouží nějakým dobře míněným politickým a byrokratickým zájmům, má málo zřetele ke skutečnosti... Namísto chaosu a dezorganizace ukazuje příklad vysokého stupně organizace obsazování veřejné půdy z hlediska policejních překážek, vnitřní politické organizace s každoročními místními volbami a soužití tisíců lidí uspořádaným způsobem bez policejní ochrany nebo jiných veřejných služeb. Slaměné domy, které tu původně vznikly, se tak rychle, jak to jen bylo možné, proměnily ve stavby z cihel a cementu, s investicemi, které by dohromady činily miliony dolarů v použitém materiálu a vynaložené práci. Čísla o zaměstnanosti, mzdách, odstranění negramotnosti a vzdělanostní úroveň jsou v souhrnu vyšší než u slumů založených v centru (z nichž většina obyvatel barriady utekla) a jsou také vyšší, než je celostátní průměr. Kriminalita, delikvence mládeže, prostituce a gamblerství jsou vzácné, odhlédneme-li od drobných krádeží, u nichž je zřetelně nepatrnější výskyt než v jiných čtvrtích města.“⁴⁾

Takové zprávy o zkušenostech ze sídlišť lze uvést z mnoha částí světa. Autoři John Turner a William Mangin si kladou jasnou otázku: Může být tento způsob vývoje chudých, jako je tomu u *barriady*, společnost masového hnutí založená na svépomoci, exportovaná do Spojených států? „Někteří obyvatelé si mysleli - vedeni dojmem, který měli od vlád Peru, Brazílie, Chile, Turecka, Řecka a Nigérie, jež převzaly hnutí barriady jako způsob politického řešení podobných problémů - že Spojené státy by mohly učinit totéž. Ve skutečnosti to vypadá tak, že vlády jmenovaných zemí podporovaly barriady, protože nebyly s to zabránit masovému obsazování půdy. Jednoduše nemají sílu (ani si nejsou jisté s ohledem na šance svého vlastního přežití), aby obsazováním půdy takového druhu násilně zabránily. Ve Spojených státech by se vláda mohla rozhodně bránit a takové akci zamezit. Kromě toho každý kousek země patří určité osobě, obvykle má jasného majitele...“⁵⁾

John Turner a William Mangin poukazují také na poučení z knihy Oskara Lewise *The Culture of Poverty* (Kultura chudoby): když strčíte lidi do domovních projektů vlády, sotva zabrzdíte ekonomický cyklus, do něhož jsou lapeni, zatímco „když se lidé sami odstěhují, půdu si obsadí a vybudují si své vlastní domovy a společenství, má to nějaký významný efekt“. Lewisův důkaz ukazuje, že mnoho sociálních sil, stejně jako nevalných, ale přece jen reálných ekonomických jistot bylo ztraceno, když se lidé museli přestěhovat z vlastnoručně vytvořených společenství v San Juanu do domů z veřejné výstavby. „Nájmý a počáteční investice do veřejných bytů jsou vysoké, což si rodina určitou dobu nemůže ani v nejmenším dovolit. Kromě toho jsou tyto sociální byty vytvořeny architekty, plánovači a ekonomy, kteří by se asi sotva nechali strhnout k tomu, aby v takových bytech do smrti bydleli. Jak by měli obyvatelé mít psychologickou nebo duchovní tužbu bydlět v takových domech?“⁶⁾

Ve Spojených státech - tak uzavírají Turner a Mangin - jak se zdá, agentury, které zdánlivě pomáhají chudým a mají peruánské zkušenosti před očima, chtějí ve skutečnosti držet chudé v chudobě.

Chudí lidé třetího světa v chatrčových oblastech, kteří jednají anarchisticky, protože žádná autorita není dost silná, aby je zadržela, mají trojí svobodu, kterou chudí z bohatého světa ztratili. Jak John Turner píše, mají svobodu zvolit si sami své společenství, hospodařit s vlastními prostředky a mají svobodu utvářet si své vlastní okolí. V takovém světě patří každý kousek země někomu, kdo má pevně na své straně zákon a zákonného zástupce. Stavební předpisy a plánovací zákonodárství je každému přísně vnučeno, jestliže člověk není náhodou investorem, který si může najmout architekty a prostředníky, kteří jsou dostatečně protřelí, aby obešli zákony nebo mohli zaranžovat obchod s úřady.

Když se podíváme paralelně na vývoj ve Velké Británii, co budeme přesně hledat? Budeme-li hledat příklady výzev svatého práva na vlast-

nictví, najdeme dostatek příkladů v celých našich dějinách. Půjdeme-li dostatečně daleko nazpět, zjistíme, že všichni naši předci museli být kolonisty. Neustále tu byla hnutí za prosazení práv, která rozdělují pozemky. V 17. století měl člověk bez domova možnost obrátit se na takzvanou Quarter Session, která mu s povolením příslušné obce mohla udělit dovození, aby si postavil na veřejném pozemku dům včetně malé zahrady. Hnutí Diggerů, kdy Commonwealth prosadil právo na George's Hillu v blízkosti Weybridge, a Cromwellovy jednotky vypálily jejich domy. Naše dějiny musely být plně nezaznamenaných příkladů kolonistů, kteří byli dostatečně chytří, aby předpokládali, že mají nárok na půdu. Naše dějiny jsou plné příkladů krádeže veřejné půdy ze strany bohatých a mocných. Podívejme se po příkladech, kdy si lidé stavěli sami pro sebe, a zjistíme, že samosprávná bytová družstva byla jako soudobá. Ať už to bylo používání přímé akce v oblasti bydlení, nehledě na hnutí kolonistů od roku 1946, masové stávky proti nájemnému, jako byly ty z roku 1915 v Glasgow nebo z roku 1938 ve východním Londýně, jež se staly nejpozoruhodnějšími příklady, a v budoucnosti jich s jistotou přibude.

Během kolonistické kampaně roku 1946 jsem kategorizoval stupně a fáze, které můžeme na všech příkladech veřejných přímých akcí v oblasti bydlení v nerevoluční situaci připustit. První je *iniciativa*, individuální akce nebo rozhodnutí, které odstartuje kampaň; jiskra, která zapálí plamen. Druhá *konsolidace*, když se hnutí dostatečně rozšířilo, aby představovalo ohrožení vlastnických práv, a když bylo dostatečně velké, aby muselo být ze strany úřadů respektováno. Jako třetí je *úspěch*, kdy úřady musí připustit to, čeho hnutí dosáhlo. Konečně oficiální akce, která je většinou neochotně podniknuta, aby byl veřejný požadavek přijat nebo připojen do statusu quo.

Kampaň z roku 1946 se zakládala na velkoprostorově založené konfiskaci vojenských táborů, které byly na konci války vyklizeny. Začala v květnu téhož roku, když některé rodiny v Lincolnshire obsadily vyklizený vojenský tábor, a rozšiřovala se jako lavina na stovky táborů, jak byly ve Velké Británii podchyceny. V říjnu 1946 bylo 1038 táborů obsazeno 40 000 rodinami v Anglii a Walesu, ve Skotsku to bylo dalších 5000 rodin. V tomto momentu obvinil ministr zdravotnictví Aneurin Bevan - který byl tehdy odpovědný za bytový program vlády - osadníky, že „se drali kupředu v bytovém pořádku“. Osadníci skutečně vybočili z řady, když se vypravili do budov, které jinak nebyly pro bytové účely určeny. Pak náhle považovalo ministerstvo práce, které předtím prohlásilo, že se o věc nezajímá, za možné nabídnout ministerstvu zdravotnictví 850 bývalých vojenských táborů, a obsazení se stalo „oficiálním“.

Některá z původních osadnických společenství existovala ještě po léta. Více než sto rodin, které roku 1946 obsadily tábor nazývaný Field Farm (Polní farma) v Oxfordshiru, zůstalo pohromadě a teprve po dvanácti letech se rodiny odstěhovaly do nové vesnice Berinsfield, která se nacházela ve stejném kraji.

Velmi poučnou evidenci rozdílů mezi „oficiálními“ a „neoficiálními“ osadníky přinesla novinová zpráva o táboře v Lancashire po první zimě:

„Mezi vyklizenými jsou dva tábory - oficiální osadníci (tím jsou míněni lidé, kteří se usadili v boudách po prvním obsazení) a neoficiální osadníci (někdejší vojáci, jimž bylo dovoleno, aby v táboře zůstali, což bylo možné). Obojí platili stejný nájem 10 šilinků za týden - ale tady končí rovnost. Ačkoli se můžeme domnívat, že akceptace nájmu oběma dovolovala stejná privilegia, ve skutečnosti tomu tak nebylo. Řemeslníci zřídili v domech děličky příčky u oficiálních osadníků a oni si zařídili umyvadla a další pohodlí. To jsou ty „ovce“; „kozy“ se musely postarat sami.“

Komentář k této situaci podala jedna mladá sociální pracovnice při bytovém odboru. Při jedné inspekční návštěvě zjistila, že „kozy“ začaly pracovat s vůlí, šly na to s pomocí bedněním, pilně malovaly a byly iniciativní. Oficiální osadníci naproti tomu posedávali nevrle kolem, bez iniciativy a bez přiložení ruky k dílu, aby si sami pomohli. Nařikali na svůj osud, i když mohli být z těch hrozných slumových oblastí odsunuti. Až do okamžiku, kdy k nim přišli přepracovaní zaměstnanci akciové společnosti, nepokoušeli se ani dokázat, že si svoje záležitosti zařídili sami.“⁽⁵⁾

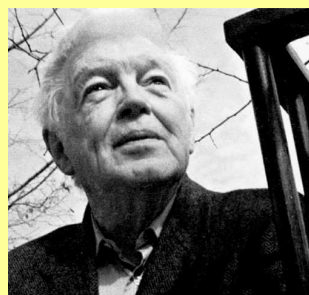
Tato historka odhaluje velmi mnoho o stavu vědomí, kterého bylo dosaženo svobodnou a nenásilnou činností, a takového, jež je způsobeno závislostí a netečností. Ukazuje rozdíl mezi těmi lidmi, kteří sami iniciují záležitosti, a těmi, kteří dopouštějí, aby se jim záležitosti děly.

Novější „kolonizační, squatterská kampaň“ ve Velké Británii má své počátky v účasti „liberální levice“ na kampaních 60. let. Přitom šlo o podmínky v oficiálních přijímacích táborech pro bezdomovce, kdy především po léta vedená akce vedla ke zlepšení podmínek v ubytovnách King Hill v Kentu.

„Kampaň King Hill začala spontánně mezi obyvateli ubytoven, a když se lidé zvenčí chtěli přidat k účasti, platil obecný princip, že na rozhodování o bezdomovcích se mají sami dotýční podílet. Aktivita těch

Colin Ward se narodil 14. srp-

na 1924 ve Wasteadu (Essex). V 15 letech opustil školu, pracoval na bytovém úřadě a později jako projektant. Za války byl v roce 1942 odveden do armády, kde sloužil až do roku 1947. Během té doby začal psát do anarchistického časopisu *War Commentary*, který se později přejmenoval na *Freedom*. V letech 1947-1960 byl jeho redaktorem. Od roku 1961 redigoval magazín *Anarchy*, a to až do roku 1970. Svůj pohled na anarchismus pak v roce 1973 shrnul ve své nejznámější práci *Anarchy in Action*. Byla to na jedné straně distance od tradičního anarchismu s jeho revolucionářskými iluzemi i utopickými sny, na druhé straně prosazování praktického postoje k sociálním otázkám i každodenním zkušenostem lidí. Vedle toho nadále pracoval jako stavitelský projektant. Zemřel v Ipswichi 11. února 2010. Jeho osobu, dílo a myšlenky připomíná kniha *Anarchie jako setba pod sněhem* vydaná Václavem Tomkem.

„zvenčí“ se měly omezit pouze na to, dávat rady, sbírat informace, aby se to dotýkalo také veřejnosti a zajistila se podpora hnutí. Podle tohoto vzoru se jednalo v každé následující kampani.“⁽⁶⁾ Vyjdeme-li z úspěchu kampaně King Hill, přecházelo osídlovací hnutí k obsazování neobydlených čtvrtí, jež ve většině případů patřily místním úřadům, aby tyto čtvrtě koupily za účelem konečného zboření, aby se pak mohly zlepšovat ulice, budovat parkoviště nebo veřejné úřady nebo aby se vyjednávalo s developery. Na začátku se úřady bránily takovým osídlovacím aktivitám a protahující se proces vedl k využívání takzvaných soukromých detektivů a bezpečnostních agentur, které měly osídlence zastrašovat jako teroristy. Obecní úřady také vědomě bouraly nemovitosti (a pokračují v tom), aby si udržely squatterry od těla. Nyní použilo Londýnské sdružení rodin osídlených gandhiovský způsob morálního nátlaku na veřejné mínění v době procesu, aby si vynutilo spolupráci rad městských čtvrtí. Ty měly rodinám squatterů poskytnout možnost krátkodobého ubytování. V některých případech městské rady jednoduše zavíraly oči před existencí squatterů, aby se vyhnuly politickým potížím.

Prostředí mezi vlastním a „veřejným nájemcem“ je jen jedním z mnoha předvídaných paradoxů v oblasti bydlení ve Velké Británii. Téměř třetina obyvatelstva žije v městských nebo obecních domech nebo nájemních bytech, ale ani jedno jediné osídlení není spravováno jeho obyvateli, nehledě na hrstku kooperativních bytových společností. Vlastník hájí svůj dům, pečuje o něj a vylepšuje ho, ačkoli jeho prostor, všeobecný standard a stavební kvalita mohou být nižší než veškerá hrdost a potěšení ze svého bydlení. Veřejný nájemce je stížen syndromem závislosti a hněvu, jež přesně představují reflexi jeho bytové situace. Lidé se zajímají o to, co jim patří, co mohou modifikovat, měnit, přizpůsobovat měnícím se potřebám a pro sebe zlepšovat. Lidé musí být s to působit na své prostředí, přizpůsobovat ho, aby ho mohli skutečně učinit svým vlastním. Musí převzít přímou odpovědnost za své prostředí.

Stejně silně, jako roste tlak na veřejné nájemce permanentním zvyšováním nájemného, proti čemuž jsou nájemníci bezmocní, kromě kolektivního odporu - stejně tak silně roste práni po změně statutu nájemce a po změně kontroly nájemce.

Převzetí veřejného majetku jeho nájemci je jedna z těch rozumných myšlenek, která vážne, protože náš přístup k veřejným záležitostem ještě stále vězí v šablonách paternalismu 19. století. Jako návod tu máme plně zdokumentované případy z Osla v Norsku. Tam začaly problémy s jedním předválečným sídlištěm s nízkým standardem, které představovalo neutěšený krajní fenomén a vyvolalo široký odpor proti zvyšování nájemného, protože to mělo krýt náklady na zlepšení. Jako experiment bylo toto sídliště změněno ve sdružení obyvatel, což byla politika, která měla změnit jak sídliště, tak i přístup jeho obyvatel. Nyní je založena veškerá bytová politika v Oslu na tomto principu. To není žádná anarchie, ale je to jedna její součást.⁽⁷⁾

Poznámky:

- 1) N. J. Habraken, *Supports: an Alternative to Mass Housing*, London, 1972.
- 2) John Turner and Robert Fichter (eds.), *Freedom to Build: Dweller Control of the Housing Process*, New York, 1972.
- 3) Barbara Ward, *Poor World Cities*, London, 1970.
- 4) William P. Mangin and John C. Turner, Benavides and the Barriada Movement, in: Paul Oliver (ed.) *Shelter and Society*, London, 1969.
- 5) The Squatters in Winter, *News Chronicle*, 14. ledna 1947.
- 6) Nicolas Walter, *The New Squatters, Anarchy*, Vol. 9, No. 102, srpen 1969.
- 7) Andrew Gilmour, *The Sale of Council Houses in Oslo*, Edinburgh, 1971.

OD HLADU PO CHLEBU A DŮSTOJNOSTI KE HLADU PO SVOBODĚ

SOCIÁLNÍ A POLITICKÝ SQUATTING NA LADRONCE

Boj o život, o důstojný život, stejně jako boj o autonomní životní prostor je ve výsledku vždy bojem politickým. Obecná společenská norma totiž takový boj popírá, mlčí o něm. Vždyť tuto normu prosazují mocní jako standard, o který máme všichni usilovat a přitom si nevšimnout, že jde o standard vládnoucích, obyčejným lidem nedostupný. Respektování této normy pak znamená, že se máme stydět, když ji nesplňujeme, a svůj stud maskovat aspoň vnějškovým konformismem a neutralizovat ho ukazováním na ty, co už nemůžou nic maskovat - na chudší, než jsme my. A samozřejmě taky na ty, co ani nechtějí vzývaný standard naplňovat - na antiautoritáře, alternativce, aktivisty... Stačí ale prohlédnout taktiku mocných, abychom se přestali téhle frašky účastnit. Pak navíc zjistíme, že ve svém nesouhlasu či vzdoru nejsme zdaleka sami. Drobným příkladem může být třeba historie jednoho místa, které svého času obsadili z nouze sociální squatteři a později ze vzdoru političtí squatteři. Tímhle symbolickým prostorem boje o chleba, důstojnost a svobodu, boje o místo k bydlení a životu je pražský Břevnov, konkrétně usedlost Ladronka a její okolí. A to už bezmála sto let.

SKALNÍ OBYDLÍ

V bezprostředním okolí usedlosti Ladronka a východním směrem od ní se kdysi usadili lidé, které sem zahnala krajní nouze. Vznikla tu jedna z pověstných nouzových kolonií, jakých se po první světové válce v Praze (ale třeba i v Brandyse nad Labem, Mělníku, Mladé Boleslavi, na Kladně, v Liberci, Plzni, Brně či Ostravě) vyrojila řada. Šlo o důsledek průmyslové expanze města, které hledalo pracovní sílu, ale nehledalo nové obyvatele, respektive zůstávalo lhostejné k tomu, kdo byl nucen svou práci prodávat pod cenou, komu zbývaly peníze na trochu jídla, ale už ne na střechu nad hlavou. S příchodem krize kapitalistického systému, které se ovšem tradičně eufemisticky nazývají hospodářské (nebo nověji ekonomické) krize, navíc obrovsky vzrostla nezaměstnanost, podle oficiálních čísel bylo v Československu v roce 1921 devadesát jedna tisíc nezaměstnaných a o dva roky později už jich bylo skoro pětkrát tolik. Praha na tom byla - tehdy jako dnes - s nezaměstnaností lépe než zbytek republiky, ovšem nouzových kolonií tu bylo například k roku 1926 evidováno dvaadvacet s celkovým počtem 1456 nouzových obydlí (plus 419 tzv. osamělých nouzových obydlí). Za nouzová obydlí se považovaly krámy, dílny a skladiště, dále dřevěné baráky, odstavené vagony, maringotky, lodě a v nejnižší kategorii boudy z prken, slámy či jakéhokoli podřadného stavebního materiálu. Osobitou formou byla podzemní a skalní obydlí.

Nouzová skalní obydlí, vyhloubená ve vertikálních sprašových svazích nebo v měkkých pískovcových skalách, se objevovala hlavně v 19. století po celé Evropě a byla opouštěna až s koncem druhé světové války, kdy na nějakou dobu vymizela nezaměstnanost. Celou polovinu civilizo-

vaného dvacátého století byla jediným útočištěm tisíců lidí. Tehdejší byrokracie byla neúprosná a aspoň si připravovala půdu pro „rychlé“ řešení: evidovala tyto lidi nesplňující normu v nejrůznějších hlášení, kde stálo například o nouzovém obydlí osmičlenné rodiny, že „se svými nevzhlednými přístavky a špinou působí odporně a jest již nyní velkou závadou zdravotní a estetickou“.

Atmosféru čerstvě opuštěné skalní kolonie u Ladronky popsal archeolog středověku Zdeněk Smetánka v esejí *Děti ze skal*: „Kolem opuštěných jeskyní se povalovala oprýskaná umyvadla, několik deformovaných barelů od asfaltu, kolena kouřových rour od kamen a kusy pokroucených okapních žlabů - nejspíš pozůstatky nějakého systému na jímání dešťové vody... Nedomyslel jsem, že celý ten chátrající komplex a jeho materiální pozůstatky, všechna ta pestrá artefaktní směsice, která se nacházela kolem opuštěných jeskyní a rozpadajících se zbytků zříčených kulničků a chatrčí, je pozoruhodným reziduem sociálně určené subkultury, odrazem lidského chování a vůbec života lidí na okraji...“ Proletářské jeskyně u Ladronky pokryla postupně navážka odpadu. Ale kruh jako by se uzavřel padesát let po odchodu sociálních squatteřů, kdy se na Ladronku vrátili squatteři političtí.

NEJZNÁMĚJŠÍ SQUAT

Ladronka byla určitě nejznámějším českým squatem, kvůli kterému se demonstrovalo například ve Varšavě nebo v New Yorku, když se ho magistrát pokoušel s moci úřední zlikvidovat. Squat dokázal fungovat a vzdorovat moci po sedm let díky anarchoautonomní scéně domácí i zahraniční, díky občanským iniciativám i lidem ze sousedství. Chátrající a volně přístupnou usedlost obsadili v roce 1993 anarchisté sdružení kolem časopisu *Autonomie*, aby z ní vytvořili nezávislé samosprávné sociální a kulturní centrum. Na vlastní náklady rekonstruovali, vyjednávali s úřady o legalizaci a hlavně bydleli a žili - během několika let vytvořili živý prostor, otevřený tvůrčivě alternativě a nezávislým názorům. Na Ladronce proběhly stovky koncertů, výstav, divadelních představení, přednášek a tematických diskusí. Běžná každodenní práce na Ladronce byla samozřejmě dobrovolná, stejně tak „práce“ kulturní. Nikdo by tu přátelům svoji práci neprodával.

Usedlost Ladronka byla obecním majetkem. Do té doby byl majitel laxní a nechal historický objekt pustnout; navíc začal být žárlivý, protože Ladronka měla dobré jméno nejen mezi alternativci, ale i mezi lidmi žijícími v okolí, no a samozřejmě byl majitel usedlosti hlavně hamižný a začal konat, když se konečně objevila možnost s objektem kšeftovat. Navíc magistrát jako vrcholný reprezentant mocenské byrokracie nemohl ustupovat nonkonformitě. A tak vyžadoval, zastrášoval, kriminalizoval obyvatele Ladronky, až nakonec zvítězil za pomoci podlé (mediálně manipulativní) i hrubé (policejní) síly. Lidé byli z Ladronky vyhnáni na podzim 2000. A co zůstalo? V korporátním tisku nezapomněli po čase oslavit fakt, že když „police vyhnala z polorozpadlého, „vybydleného“ stavku Ladronka v Praze squatory... dočkala se barokní stavba rozsáhlé rekonstrukce“ za privátních 75 milionů korun a „po nákladné rekonstrukci a proměně na vyhledávaný areál volného času získala stavba prestižní cenu“. Ani nebylo třeba uvádět, že ona investice do opravy objektu znamenala příslib byznysu - v Ladronce se teď prodává sportovní vyžití a občerstvení zabalené do pocitu příslušnosti k vyšší vrstvě. Slovy Zdeňka Smetánky: celý prostor přetvořili v „promenádu, po níž se teď bezstarostně procházíme, jako by tady někde dole pod námi v celkem nedávné minulosti nic znepokojivého nikdy nebylo“.

NOUZE A VZDOR

Téma tohoto čísla *Existence* je jasné a výmluvné: Obsad' a žij! Na příkladech ze Španělska i odjinud, kde krize systému kulminuje, vidíme logické spojení sociálních důvodů squatování s užitím politických prostředků: zkušenost totiž ukazuje, že úspěch boje za důstojný život vyžaduje solidaritu, rovnou kooperaci a vzájemnou úctu a toleranci - tedy základní anarchistické hodnoty. Můžeme tudíž tak trochu odhadnout, v jaké podobě se asi jednou vrátí squatting třeba na Ladronku. Možná nejde o kruh, ale o spirálu.

VZNIK „ČERNÉ RUKY“ NA ŽIŽKOVĚ

KAPITOLA Z KNIHY FRANTA HABÁN ZE ŽIŽKOVA

FRANTA SAUER

Frantu Sauera jsme do následující rubriky „Osobnosti hnutí“ vybrali pro toto číslo *Existence* především kvůli jeho podílu na vzniku a působení neformální organizace Černá ruka, která na pražském Žižkově v letech po první světové válce zajišťovala lidem bez přístřeší nastěhování do volných bytů, a to i přes odpor jejich majitelů. Tato aktivity totiž plně koresponduje s tématem tohoto čísla a ukazuje, že pro podobné solidární a samosprávné projekty nemusíme hledat inspiraci jen v zahraničí, ale můžeme navázat na odkaz necelé století starého počínu našich předchůdců. A nyní si přečtete, jak popisuje vznik Černé ruky sám Franta Sauer ve své autobiografické knize *Franta Habán ze Žižkova*, kterou vřele doporučujeme k přečtení. Sehnat byste ji mohli v některém z antikvariátů či knihoven.

Po mnoha různých svízelných a trampotách vyšel konečně první sešit „Osudů dobrého vojáka Švejka“. Habán se svým synovcem Ferdou rozeslali jej po všech pražských knihkupcích, zatímco Čermák rozesílal jej poštou po celé Československé republice. Hašek roznášel „Švejka“ po známých hospodách a získával celou řadu „kolportérů“, přesvědčen o naprosté jejich poctivosti. Každý dostal tři sta exemplářů do prodeje bez jakékoliv zálohy, kolportéři rostli jako houby po dešti a činili se, aby brzy rozprodali - dávali „Švejka“ za poloviční cenu. Žádný však podruhé nepřišel, jen své známé posílali na firmu nebo na Haška, který se vždy za každého osobně zaručoval, ač ho v životě snad jakživ neviděl. Haškovi stačilo, že je to chudák a že si také rád vydělá.

Švejk byl brzy všude znám. Druhý sešit nemohl však vyjít v ohlášenou dobu, poněvadž Hašek ocitl se bez přístřeší. Bytná ho z bytu vypověděla, protože rád si doma v noci propěvoval a ze spánku ji rušil. Akciová společnost se radila, co počít v této trapné situaci. Nic kloudného pořádku nevyšlo, až teprve Habán měl radikální nápad, s nímž Hašek souhlasil. Habán vybil žižkovského socialistického důvěrníka Nerudu, aby svolal schůzi nebydlících, že referovat přijde Hašek. To se stalo, Hašek mluvil ohnivě a nakonec navrhl, aby se utvořila okamžitě organizace pod názvem „Černá ruka“ a ta aby nebydlící nešťastníky hleděla nakvartýrovat. Měla zabrat prázdné byty, sklady, obchody, zrušit biografy a bordely a nastěhovat do nich nebydlící. Návrh byl přijat s jásotem bez debaty a okamžitě se přikročilo k činu.

Jeden občan měl tu vůz s nábytkem, a tak byla okamžitě zahájena činnost. Návštěvníci schůze do jednoho zúčastnili se stěhunku.

Ihned vědělo se o sterých místnostech, kde by se mohl člověk i s rodinou umístiti. Povozy s nábytkem zastavil před nejbližším domem, v němž dle doslechu byl byt k zabrání. Paní domácí nechtěla sice o ničem ani slyšet, že prý dům je celý obsazen. Konečně milostivě dovolila dům prohlédnouti, a když jí byl ukázán uzamčený byt, řekla, že je to její skladiště. „Skladiště se, mrcho, z bytu nedělá,“ za-

zněl výkřik. „Otevřte hned!“ rozkazoval jiný. Paní domácí se k tomu neměla a ptala se po zákonném podkladě akce. Bylo jí řečeno, že „Černá ruka“ je nejvyšší zákon, aby tedy okamžitě otevřela, „než ti to, maškaro, tady rozflákáme“. Poněvadž paní domácí zmizela, aby zavolala policii, opřelo se několik silných paží o dveře, které brzy povolily. V bytě, který sloužil paní domácí v době válečné za skladiště pro všelijaké keťasování, jak nasvědčovaly tomu prázdné bedny a láhve, nebylo kromě nich zloha nic. V okamžiku bylo toto haraburdí vyházeno na dvůr, byt zameten a nová partaj si jej zařizovala za pomoci „Černé ruky“. Policie sice přišla, ale spatřila vše už ve vzorném pořádku. Jen paní domácí, která dostala z toho bolení hlavy, poněvadž přišla s hlavou ovinutou hadrem, lamentovala a dovolávala se ochrany. Nic jí to však nepomohlo, a nájemník je tam podnes.

„Černá ruka“ scházela se v hostinci „U Brabce“, kde měla svou kancelář. Sta lidí putovalo sem den ze dne, aby si zde vyžádali pomoc „Černé ruky“, která skutečně pomáhala účinně a naprosto nezištně. Byli to většinou dělníci z různých továren, vojáci-legionáři a poštáci. Pomáhali bez rozdílu každému, ať patřil k jakékoli straně a jakémukoli stavu, ano i členům pražské bezpečnostní stráže byl opatřen tímto způsobem byt. Staly se ovšem při tom, jak nemohlo ani jinak býti, různé nesmyslné přestřelky, které však „Černá ruka“ zase napрави-la, když viděla, že byla uvedena v omyl. Lidé ve své touze po bytě ve všem viděli možnosti nebo zbytečnosti.

Jakýsi Zelenka našel byt v Riegrově třídě na Žižkově, naložil vůz nábytkem a žádal - a také dostal - pomoc „Černé ruky“. Když přijeli, našel vůdce v onom bytě kancelář jistého inženýra, který v domě má svůj strojnický závod a kancelář potřeboval pro své spolupracovníky, kteří na velkých prknech rýsovali potřebné plány. Zelenka nechtěl ani slyšet, že to tady

tedy nejde, a svou výmluvností přesvědčil většinu kamarádů, že ta kancelář je úplně zbytečná, že ji dříve měl ve sklepě, aby si ji tam dal zase. Byla to pravda, že ji tam měl, jak přiznával jeden kreslič, ale už to dál nešlo, byli by všichni oslepli, a proto šéf pronajal uprázdňovaný byt. Ale důvody, třeba věcné, nepomohou, když jsou lidé už, jak se říká, v ráži, a proto vůdce „Černé ruky“ dal sem nastěhovat Zelenkův nábytek a tropil si z něho žerty: „Pěkný byt jsi si našel, Pepičku, to je pravda. Je vidět, že máš vkus. Elektrické osvětlení, telefon u kušny, kdyby se ti snad stará rozsypala, můžeš na babičku jen brnk-nout, kluku stará; to věřím, že se ti vodtud nechce. Ale myslím, že se tu ani neohřeješ. Víš, musíme to chlapcům u Brabců říci, že je to volovina. Proto ti kamarádsky radím, koukej si najít něco jiného, dokud je čas, dokud máme v rukách vládu na Žižkově my. Jinak pohoříš.“

„Myslíš, kamaráde, opravdu, že to tady nevyhrajou?“ ptá se Zelenka už trochu krotce.

„Myslím rozhodně, že ne.“

„Tak tě poslechnu a zítra rychle vyhledám něco jiného...“

Haška chtěla „Černá ruka“ několikrát umístiti, ale vždy odmítl, poněvadž v každém jiném viděl potřebnějšího. Viděl matky s malíčkými bez přístřeší a mnohé smutné scény. A proto, když se Habánovi podařilo bratra z Vídně, kterého měl po smrti své matky i s rodinou ve svém bytě, přestěhovat do nového bytu za pomoci „Černé ruky“, nabídl svůj, trochu uvolněný byt Haškovi. Druhý sešit „Švejka“ opozdil se sice, ale „Švejk“ byl přece jen zachráněn!

16. kapitola knihy *Franta Habán ze Žižkova*. Obrazky z doby popěvratové, NPL, Praha 1965, s. 268-270

— Budete zticha nebo ne? Proč pak si nehrajete?
— Vždyť my si hrajeme — na Černou ruku! Božka má dva pokojíčky, proto jsme ji jeden zabrali!

MUŽ ČINU FRANTA SAUER

PŘÍMÁ AKCE NA ŽIŽKOVĚ

DAGMAR MAGINCOVÁ

Žižkovský proletář, anarchista, bohem a recesista, který si od nikoho nedal nařizovat, co smí či nesmí dělat. Nekázal morálku, neukazoval nové cesty ani směry, zato jednal všude tam, kde bylo třeba.

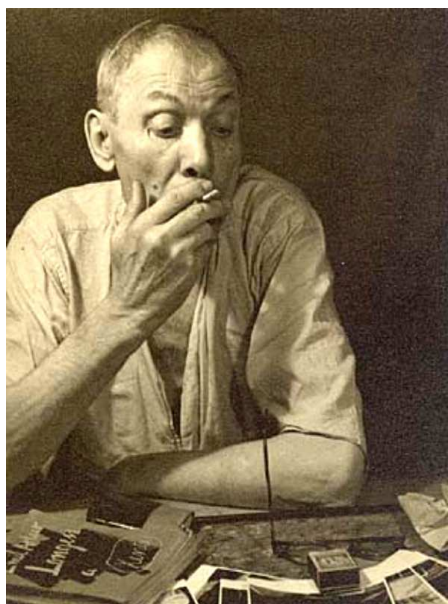
ŽIVOT JAKO ČIN

František Sauer se narodil v roce 1882. Měl celkem sedm sourozenců, matka pracovala jako služka, otec byl až do úrazu posunovačem na dráze, potom se živil jako pouliční prodáváč párků. Proslul velmi osobitými zvyky: vždy nosil vysoké boty, hustý plnovous a dlouhé vlasy, každý večer pil obřadně několik litrů čaje. Oba rodiče Franty Sauera byli negramotní. Rodina žila na Žižkově, který byl v té době druhým největším pražským předměstím a poskytoval útočiště hlavně lidem přicházejícím z venkova za prací. V rámci Prahy a okolí měl vlastně funkci noclehárny. Tomu odpovídaly zdejší životní podmínky a například Sauerovi obývali pokoj a kuchyň bez okna s vchodem na pavlač v typickém žižkovském činžáku, o němž ostatně bude ještě řeč...

Franta Sauer se vyučil zámečnickem a s krátkou výjimkou dvou let, kdy se jako tovaryš vydal na zkušenou po Rakousko-Uhersku a Německu, strávil na Žižkově celý život. S jeho živelnou, impulzivní a (dobro)družnou povahou se stal všem Žižkovánům dobře známou postavou a sám také osobně znal všechny, jejichž jména se ve spojení se Žižkovem té doby zapsala do historie. Živil se úměrně možnostem proletářů a své v dobrém slova smyslu lehkomyšlné nátuře: byl obchodníkem (podle měnící se poptávky prodával podobanky svatých nebo Lenina), pojišťovacím agentem banky Slavie (kde byla takto pojištěna i řada anarchistů), provozovatelem prádelny, lampářem, zřízencem pohřebního ústavu, filmovým statistou, publicistou, pašerákem cukerinu a tabáku...

Proč pašerákem a proč právě cukerinu? Slovy známého kontroverzního představitele anarchistického hnutí a Sauerova kolegy-pašeráka Karla Vohryzky šlo při pašování o expropriaci státu. Sauerova připomínka tehdejšího rčení „co Čech to pašerák“ odkazuje však s nadsázkou k faktu, že mezi anarchisty nebo obecně nezaměstnanými to bylo často prostě východisko z hmotné nouze. Pokud jde o artikl, cukerin byl nasnadě. Ceny potravin, samozřejmě včetně cukru, byly tehdy v monarchii vysoké a prodej cukerinu tu byl zakázán. Zato v Německu a Švýcarsku ho v té době dokázali velmi levně vyrábět a stal se logicky objektem k pašování, který bylo možno finančně zhotovit až pětinasobně. Cukerin (jde o německý výraz pro sacharin) jako syntetické sladidlo má asi 450krát vyšší sladivost než cukr, z čehož plynula zásadní výhoda pro převážení - skladnost. Nicméně šlo o celkem namáhavé a vyčerpávající zaměstnání, aspoň podle Sauerovy mistrné autobiografické prózy *Pašeráci*.

Ačkoli Sauer je dnes známý nejvíc svým přátelstvím s Jaroslavem Haškem či Xenou a Arturem Longenovými, do okruhu jeho kamarádů patřilo osobností mnohem víc. Za všechny připomeňme alespoň Michala Káču a okruh jeho anarchistických spolupracovníků, s nimiž Sauer sdílel odpor proti monarchii,

militarismu, autoritářství, klerikalismu, měšťákům, policejnímu režimu...

Franta Sauer měl veliký talent žit. Pro úzkoprsé nedůtklivce byl opilcem a flamendrem, pro své soupeřníky byl neopakovatelnou famózní osobností oplývající jedinečným humorem, ale hlavně velkou úctou k člověku a smyslem pro spravedlnost. Zemřel v březnu 1947 na tuberkulózu, kterou si přivezl z protektorátní internace v Terezíně, kam se dostal ke konci války na základě udání za kolportáž Masarykových spisů.

POLITIKA JAKO ČIN

Sauer byl angažovaným člověkem, avšak nikoli snad jen ve jménu abstraktních principů. Nekompromisně se angažoval kvůli každému člověku, kterého zastihl právě zbavovaného či zbaveného lidské důstojnosti jen za to, že je chudý. Ne náhodou je označován za zbojníka z hory Vítkov nebo Jánošíka pražských hospod, „protože těm, co měli, bral, a těm, co neměli, dával“.

Neuměl a nechtěl čekat se svými přímými akcemi na příznivé okolnosti, na podporu davu, na minimální riziko. Když se na schůzi žižkovské socialistické mládeže mluvilo o lidských podmínkách učňů, tehdy triadvacetiletý zámečnický Franta Sauer okamžitě navrhl, že připraví školní stávkou, nejlépe generální, protože to může být jediný účinný protest. Když o pár měsíců později vypukly masové demonstrace za všeobecné volební právo, Sauer málem hodil do Vltavy policajta, který chtěl demonstrovat zabavit rudý prapor. Mladí sociální demokraté vždy včas zasáhli... Ve své přirozené potřebě činu, okamžité přímé akce, kde se dá, netoleroval Sauer opatrné politikaření a taktizování. A tak mezi všemi svými žižkovskými přáteli dal nakonec za pravdu anarchistům. Ať už zrovna něco podnikali či nikoli, Franta Sauer byl praktikujícím anarchistou vždy a všude.

Jestliže v „bouřlivém“ roce 1905 Sauer s rozčarováním vnímal nekonzistentnost proklamovaných cílů a aktivit socialistických politiků, postupem času už s ironickým odstupem pozoroval, jak jim okolnosti umožňují nechá-

vat se korumpovat mocí, a svým příznačným živelným způsobem to komentoval: „Panstvo, jemuž slouží, odplatí jim jistě všechny služby - nevděkem. A docela je to v pořádku. Páni vědí velmi dobře, že když dovedli zradit za babku své vlastní kamarády, dovedli by to v příhodné době učiniti i jim. A proto je budou držet hezky od těla, tu a tam jim hodi jako psům cukříček, když budou pěkně a poslušně aportovat...“ Byl z dlouholeté zkušenosti skeptik, pokud šlo o jiné než řečnické hrdinství všemožných bojovníků za rovnoprávnost a sociální spravedlnost, a ovšem neočekával skutečně revoluční akce ani od oficiálních převratových představitelů při podzimním vyhlášení samostatné republiky. Osobně ho tehdy k činu jistě přiměla i oficiální nálada šířená mezi těmi nejchudšími - že je třeba se opět uskromnit a čekat, až jednou přijde v nové republice blahobyť. A náhle se vyrojilví desítky rádobyhrdinů, kteří se na náměstích dovolávali díky za osobní zásluhy v odvážném boji proti monarchii, dotvořily tragikomickou atmosféru Sauerova individualistického hmatatelného příspěvku k revoluci v pravém slova smyslu. Franta Sauer zorganizoval na neděli 3. listopadu 1918 stržení mariánského sloupu na Staroměstském náměstí, podle Michala Mareše „v prvních popřevratových dnech jediný revoluční čin v Praze“. Tímto činem předběhl dobu - spontánní obrazoborecké hnutí propuklo v republice naplno až o pár měsíců později, na jaře 1919. Nemohlo mu zabránit ani to, že stržení sloupu nebylo kvalifikováno jako poškození majetku, že se celý případ během pár dnů zametl pod koberec, aby nikoho neinspiroval k následování.

Mariánský sloup, nazývaný všeobecně sloup hanby a symbolizující útlak za monarchie, byl pro Sauera v první řadě symbolem postoje katolíků k útrapám první světové války: „Když ve strašlivé světové válce mordovali se lidé navzájem po statisících a ztráty ty byly neustále doplňovány novým a novým lidským materiálem, když z válečného pole přicházeli domů mrzáci: slepí, bez nohy, bez ruky, když doma nemohly matky dát dětem co do úst a když zoufalství dostupovalo vrcholu, tu nenašel se ani jediný kněz, ani jediný klerikální poslanec, ani jediný jezovita... aby proti tomu strašnému vraždění zaprotestoval.“ Sauer celý čin zdůvodnil, zdokumentoval a zveřejnil v roce 1923, čímž si vysloužil s dalšími třiceti „spoluviníky“ soudní žalobu, tehdy už byl však známý jako přítel Jaroslava Haška, a tak neměl nouzi o dobrovolně se hlásící profesionální obhájce - což mu pak posloužilo hlavně jako materiál pro jeho humorná vyprávění. Sauer, nesmířitelný vůči státnímu násilí, byl koneckonců vězněn za monarchie, první republiky i protektorátu. V poslední kapitole svých *Pašeráků* například s osobitým sarkasmem popisuje, jak to skončilo, když za první republiky v hospodě škádli velkohubé osazenstvo zpěvem rakouské hymny, čímž se provinil proti zákonu na ochranu republiky: „Tak jsem byl doveden za katr, neboli do šeredy... I usedl jsem na prýčnu, protože touto dobou tam nebylo žádného hosta, a hluboce jsem se zahloubal. Asi po hodině, po kterou mi hlavou vířily vzpomínky, dospěl jsem k poznatku, že mezi monarchií mého císaře pána a republikou není podstat-

ného rozdílu a že světu vždycky vládne jen bůh a policajt.“

A ještě jednou Sauer dobu příkladně předběhl. Jak zmiňuje Ondřej Sláček, na posledním sjezdu českých anarchistů v zimě 1919 vystoupil Michal Kácha s návrhem účinné anarchistické politiky, a to „jít do chudinských čtvrtí a vést tam boj s konkrétními sociálními problémy, na jednom z prvních míst vyprávět lichváře. Že nešlo jen o slova, svědčí aktivita některých anarchistů v proletářském Žižkově, kde působila např. organizace Černá ruka shánějící chudým rodinám bydlení.“

Z dostupných údajů víme, že tento anarchistický spolek fungoval v letech 1918-1920, iniciátorem a hlavním organizátorem byl právě Franta Sauer a že činnost Černé ruky se stala i předmětem měšťáckého humoru v tehdejších bulváru. Zajímavý na činnosti tohoto spolku je bezesporu fakt, že ji nelze označit za nezákonnou (což ostatně vyplývá i ze Sauerova vyličení historie Černé ruky v knize *Franta Habán ze Žižkova*). Už za monarchie totiž byly prováděny formální pokusy o řešení katastrofálních podmínek dělnického bydlení – v zájmu udržení pracovní síly při životě. Na přelomu století platný zákon o dělnických bytech zůstal zachován i po vzniku Československa a podstatně v něm bylo zejména regulované nájmené. Majitelé domů tedy přestali prázdné byty pronajmávat, jejich existenci před úřady tajili a doufali, že časem převáží pravičácké politické snahy, hlásající hned po skončení první světové války potřebu „přitáhnout opasek“ pro ty nejchudší, tedy např. zrušit regulované nájmené. (Podstatného omezení chráněného bydlení se tito milovníci majetku, který má vydělávat za všech okolností, dočkali zhruba za deset let.) Roku 1919 navíc přibyla v nouzových oblastech povinnost pro majitele domů předložit soupis prázdných bytů a místností, které pak měly obce právo zabrat. Činnost Černé ruky byla vlastně svépomocnou (a ve srovnání s byrokratickými postupy jistě účinnější) paralelou tehdejšího oficiálního řešení bytové otázky.

Organizace Černá ruka měla navíc zcela konkrétní předobraz rovněž v Sauerově režii. Ve vyprávění *Bouřlivého roku 1905* je autorem zachycena solidární akce, kterou Sauer zrealizoval pro sousedku: „Přitáhnul hned po demonstraci v Praze s hloučkem demonstrantů na dvůr činžáku. Vyvolal Holanovou s dětmi. Přečetl její exekuci výpověď. Oznámil, že má být v pondělí policejně vystěhována. Předložil žižkovskému obyvatelstvu k rozhodnutí, zda svolí, aby něco podobného mohlo být provedeno. Přítomní se jednohlasně vyslovili proti. Šla hned deputace k domácímu.“ V ještě velkolepějším stylu popisuje obdobnou Sauerovu přímou akci pro pověstnou Annu proletářku Ivan Olbracht. Přímocarost a veřejná forma, kterou Sauer akcím vtiskl, natolik neobvyklá v běžném pokoutním řešení smluvních vztahů mezi majiteli či zaměstnavateli a nájemníky či zaměstnanci, měla na úspěchu tohoto projevu solidarity nemalý podíl.

LITERATURA JAKO ČIN

Sauerův vypravěčský talent nemohl zůstat nepovšimnutý. Logicky tedy ve chvíli, kdy se opět dostavila finanční nouze, přišel popud (od Michala Káchy), aby sepsal historky ze svého života a jejich knižním vydáním si přivydělával. Tak vznikla počátkem dvacátých let autobiografická kniha *Franta Habán ze Žižkova* (přezdívkou Habán měl pro svou dlouhou a klátivou postavu) a později *Pašeráci*, čtení tak putavé, humorné a vypointované, ironické i sebeironické ve své přímocarosti jako

autorův životní postoj, dochovaný ve vzpomínkách pamětníků. A navíc čtení s jedinečnou dokumentární hodnotou. Traduje se, že odevzdávání rukopisů probíhalo u Sauerova podobně, jako když z Haška nakladatelé svého času páčili jednotlivé kapitoly Švejka.

Ostatně prvním vydavatelem Švejka byl Haškův oddaný kumpán Franta Sauer. Hašek se Sauerem se asi skvěle doplňovali, jejich společnou vlastností byla averze k bezpráví, kterou zejména Hašek završoval širavou otevřeností, nonkonformismem a nelítostným sarkasmem, jež najdeme výstižně vykreslené v Sauerově knize *In memoriam Jaroslava Haška*, napsané společně s I. Sukem, ale například i ve *Veselých příbězích ze života Jaroslava Haška* od anarchosyndikalisty Antonína Řehoře-Hýskovského, Haškova kolegy v redakci anarchistického obdeníku *Komuna*.

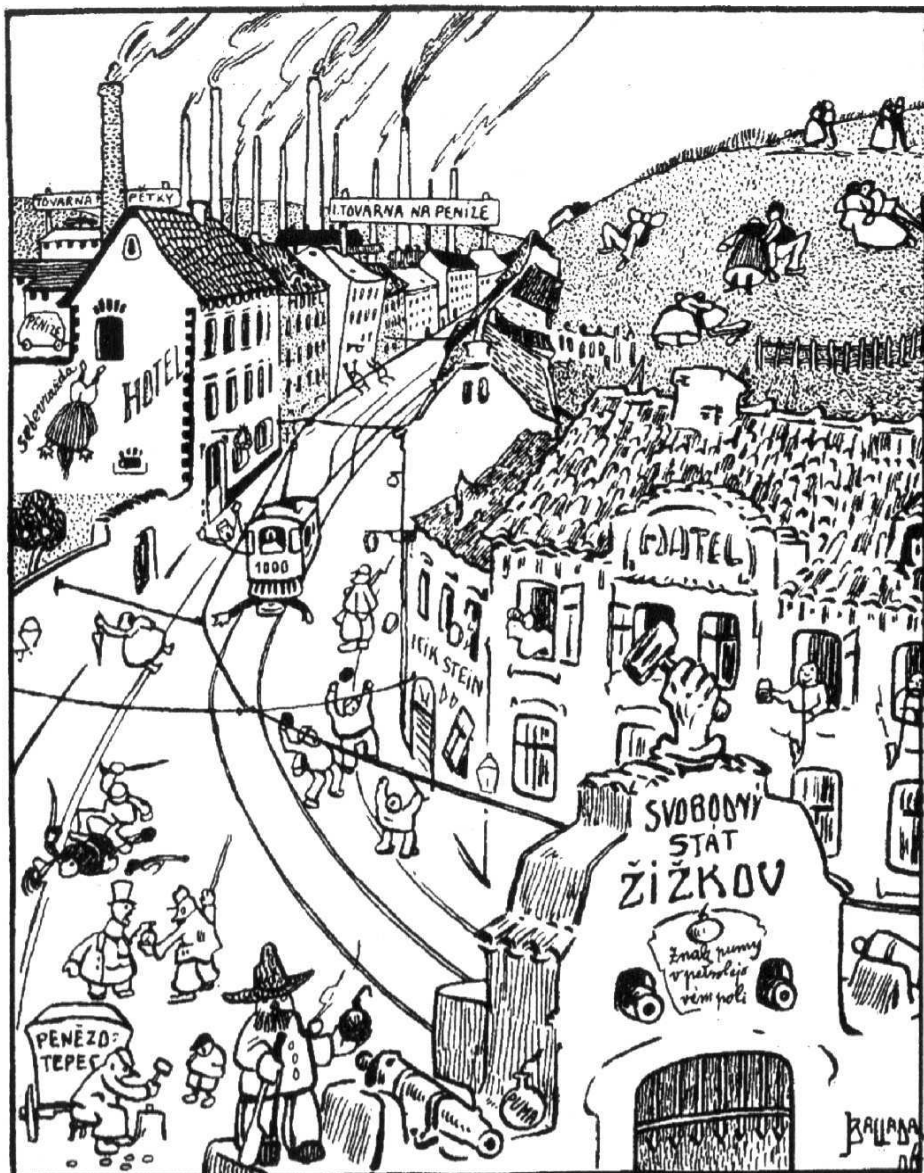
Sauer literární práce často podepisoval českým ekvivalentem svého příjmení – Kysela – a dnes by ho jako antiklerikalistu určitě pobavilo, že si ho občas pletou s katolickým básníkem a skladatelem chrámové hudby Františkem Kyselým, vlastním jménem rovněž Františkem Sauerem.

Po vydání *Franty Habána* začal Sauer občas publikovat časopisecky, uveřejňoval politické komentáře, básně či kratší prózy a vzpomínky. Mimo jiné psal do *Trnu a Trampa*, když byl zvolen předsedou studentského Svazu nezávislých tuláků, založeného „na protest proti

policajtům a na postrach všem pad'ourům“. Franta Sauer uměl okouzlit každou generaci.

Zdroje:

- ★ Holubec S., *Lidé periferie. Sociální postavení a každodennost pražského dělnictva v meziválečné době*. ZČU, Plzeň 2009
- ★ Honzík M., *Praha 1921. Vzpomínky, fakta, dokumenty*. Svoboda, Praha 1981
- ★ Konrád K., *Nevzpomínky*. Československý spisovatel, Praha 1963
- ★ Mareš M., *Ze vzpomínek anarchisty, reportéra a válečného zločince*. Prostor, Praha 1999
- ★ rpk, [Franta Sauer]. *Kultura* 1962, r. 6, č. 48, s. 4
- ★ Sauer F., *Franta Habán ze Žižkova. Obrázky z doby popřevratové*. Nakladatelství politické literatury, Praha 1965
- ★ Sauer F., *Naše luza, jesuité a diplomaté. Historický doklad svržení mariánského sloupu na Staroměstském náměstí v Praze*. Franta Sauer-Kysela, Praha 1923
- ★ Sauer F., *Pašeráci*. Pokrok, Praha 1929
- ★ Sláček O., Sokačová L., *Nesvoboda na úvěr*. V Česku udávají rytmus života splátky. *Britské listy* 7. 7. 2008, blisty.cz/art/41544.html
- ★ Šesták Z., *Jak hřešil Žižkov před sto lety*. Academia, Praha 2006
- ★ Šolleová M., *To prý jednou Franta Sauer... Dějiny a současnost* 1963, r. 5, č. 5, s. 34-37
- ★ Zápotocký A., *Bouřlivý rok 1905*. Práce, Praha 1949

MEZINÁRODNÍ ANARCHISTICKÉ SETKÁNÍ A KONGRES INTERNACIONÁLY ANARCHISTICKÝCH FEDERACÍ

Více než tři tisíce anarchistů a anarchistek se sešlo ve dnech od 8. do 12. srpna 2012 na mezinárodním setkání ve švýcarském městečku Saint Imier. Právě zde před 140 lety založili anarchisté a antiautoritáři svou internacionálu, poté co se názorově rozešli s marxistickým křídlem.

Do Saint Imier, které se nachází v malebném údolí mezi kopci Švýcarské Jury, se sjeli anarchisté z většiny evropských zemí, z Jižní Afriky, z Latinské Ameriky, Kanady, USA, Kamerunu, Japonska a mnoha dalších zemí. Mezinárodní anarchistické setkání bylo složeno z bohatého programu konferencí, seminářů, promítání, kulturních akcí a anarchistického knižního veletrhu.

KONGRES IAF-IFA

Paralelně se setkáním probíhal v Saint Imier i kongres Internacionály anarchistických federací (IAF-IFA), jejíž členskou sekci je také Československá anarchistická federace (ČSAF). Kongres byl přístupný pouze delegacím členských federací a pozvaným hostům a účastníci se ho více než stovka lidí.

Kongresy IAF-IFA se konají jednou za čtyři roky, a to již od toho zakládajícího v roce 1968. Vedle oficiálních reportů jednotlivých členských federací a zdravic hostů bylo na programu kongresu k projednání celkem šestnáct různých teoretických i praktických témat. Těší nás, že nově byla do Internacionály přijata slovinská federace.

Jedním z výstupů kongresu bylo také prohlášení solidarity s vězněnými anarchisty v Bělorusku a výzva ke kampani za jejich propuštění, kterou si můžete přečíst na stránkách této *Existence*. Jen pro ilustraci tamní situace: kamarádi, kteří jeli do Saint Imier, strávili pět hodin nažít na běloruských hranicích.

Hlavním oficiálním výstupem kongresu se stalo prohlášení, které uvádíme za tímto článkem.

PROGRAM SETKÁNÍ

Program přednášek konaných v rámci Mezinárodního anarchistického setkání byl natolik rozmanitý, že by bylo extrémně zdlouhavé ho zde vyjmenovávat. Chcete-li si o něm udělat

představu, podívejte se na webové stránky setkání anarchisme2012.ch. Akce byly rozloženy po celém městě, ale vzhledem k jeho velikosti se všude dalo snadno během pár minut dostat pěšky. Ve velkém sále byl zajištěn do sluchátek simultánní překlad ve čtyřech jazycích. Na dalších místech se překlad zpravidla domlouval aktuálně a byl řešen silami samotných návštěvníků. Ve dvou prostorech probíhala po celých pět dní promítání filmů různých žánrů, především dokumentů. O promítání byl menší zájem, lidé přece jen využívali čas spíše k diskusím a rozhovorům s ostatními. Ke zhlédnutí bylo připraveno několik výstav, ta v městském muzeu se například věnovala španělské občanské válce.

Kromě předem stanoveného programu se konalo také množství nezávislých diskusí, které byly domluveny až na místě. Jednou z nich bylo například setkání přítomných zástupců Anarchistických černých křížů.

Důležitým místem setkávání a výměny byl bezesporu knižní veletrh na místním zimním stadionu. Byla zde asi tak stovka stánků a prezentovaly se zde skupiny, sítě, vydavatelé a odborové svazy z Francie, Španělska,

Británie, Německa, Itálie, Švýcarska, Mexika a dalších zemí. K dispozici byly časopisy, knihy, brožury, letáky, filmy, plakáty, samolepky, placky či trička. Svůj stánek tu měla také ČSAF, která zde nabízela jak své tiskoviny, tak materiály Antifašistické akce a produkty propagující kampaň Good Night White Pride.

Poslední den, v neděli, se na závěrečném setkání ve velkém sále sešlo několik stovek lidí. Přečetly se texty od několika skupin, sítí a federací. Někteří pak zhodnotili celé setkání na mikrofon.

ZÁZEMÍ

Z hlediska účastníků je třeba pochválit skvělé zázemí. Lidé spali v několika kempech a někteří i mimo ně, či ve svých autech, zajištěno bylo také ubytování v místní tělocvičně. Fungovalo tu několik kuchyní, jídlo se podávalo třikrát denně, pekl se vlastní chléb, k dispozici byly teplé (černý a bylinkový čaj, zapatisťická káva) a studené nápoje. S mytím nádobí pomáhali dobrovolníci. Bylo pamatováno i na ty, kteří trpí nějakou alergií na potraviny - mohli uvést své alergie a vařilo se jim odděleně. Veškeré jídlo bylo veganské, pouze za budovou Espace noir se grilovalo maso. Večer pak byl čas na neformální posezení či na návštěvu některého z koncertů anarchistických interpretů.

Zajištěná byla i vícejazyčná péče o děti. Nástěnné noviny aktuálně informovaly o nových tématech, komplikacích, změnách místa a výzvách ke spolupráci.

ZHODNOCENÍ

Setkání v Saint Imier bylo přátelské a přínosné, i když bylo limitováno skutečností, že se jednotlivé konference protahovaly kvůli potřebě překladů, a v tak velkém počtu lidí neměla celá akce velkou ambici na přijetí významnějších praktických závěrů.

Jedním z důsledků akce byl také rekordní nárůst tržeb ve městě, takže starosta prohlásil, že by příští rok podobné setkání opět uvítal. Místní lidé si jsou vědomi anarchistické historie svého města, a to také díky neúnavné práci samosprávného kolektivního podniku Espace noir. Oficiální informační cedule mimo jiné tuto anarchistickou minulost na několika místech připomínají, například u Hotelu Central, kde byla před 140 lety založena antiauto-

ritářská internacionála. Někteří místní obyvatelé, ale i turisté projíždějící městem, se zájmem navštívili například knižní veletrh.

Na závěr je potřeba ocenit organizační výbor, který se několik měsíců podílel přibližně ve 20 lidech na přípravách setkání. Náklady na akci byly kolem 100 tisíc eur, jen zajištění lanovky spojující město s kempy stálo 1000 eur denně. Cena za kemp se pohybovala od 9 do 14 franků, podle toho, co si mohl kdo dovolit. Spousta věcí byla „free“ a jídlo bylo za dobrovolný příspěvek, doporučená částka byla 8 eur na den. Předposlední den setkání pak kuchyně vyčísly náklady a příjmy a požádaly přítomné o příspěvek na dorovnání nákladů. Za zmínku

stojí i to, že během oněch pěti dnů neoperovali ve městě žádní policisté.

Šlo rozhodně o příjemnou zkušenost. Samotné setkání bylo ukázkou, jak mohou fungovat anarchistické principy v praxi i za přítomnosti tolika lidí, kteří mluví různými jazyky, a vedlo k mnoha reflexím ohledně toho, co pro příště zlepšit. Velmi příjemná byla rozmanitost návštěvníků. Nejenže byli z tolika různých zemí, ale byli zde zastoupeny i různé věkové kategorie, od mladých aktivistů, přes rodiny s dětmi až po bělovlasé anarchisty a anarchistky v důchodovém věku.

Jedinou větší, i když nepřímou, nepřijemností setkání byla jeho represivní dohra, k níž

došlo ve Velké Británii, kde byli na letišti zadrženi na několik hodin dva členové Anarchist Federation vracející se ze Švýcarska. Byli vyslýcháni důstojníky protiteroristického oddělení, bylo jim sděleno, že se na ně nevztahují obvyklá práva při zadržení, byla jim odepřena přítomnost právníka, dále jim byl odebrán vzorek DNA, otisky prstů a byli fotografováni. Byly pořízeny kopie všech tiskovin, které měli s sebou, stejně tak si důstojníci zkopírovaly veškerá data z jejich mobilů a fotoaparátů. Na zadržené vyvíjeli psychický nátlak a kladli jim výhrůžné otázky, jako například: „Co bys dělal, kdyby byla tvoje matka znásilněna?“

delegáti ČSAF na kongresu IAF-IFA

UTLAČOVANÝM LIDEM CELÉHO SVĚTA ZÁVĚREČNÉ PROHLÁŠENÍ Z KONGRESU IAF-IFA

Závěrečné prohlášení z kongresu Internacionály anarchistických federací (IAF-IFA) v Saint Imier, konaného ve dnech 9.-12. srpna 2012, k ostatním vykořisťovaným a utlačovaným lidem celého světa.

Shromáždění v Saint Imier umožnilo vzájemné setkání mnoha skupin a aktivistů, ať už jsou či nejsou členy IFA. Představitelé IFA by rádi shrnuli události posledních několika dní.

Před sto čtyřiceti lety bylo v tomto městě založeno mezinárodní „antiautoritářské“ hnutí. Hrlo významnou roli při utváření organizovaného hnutí anarchistů. Toto hnutí po celou dobu usilovalo o hlubokou společenskou přeměnu a v tomto duchu se i my, jakožto IFA, účastníme mezinárodního setkání v Saint Imier. Musíme se snažit nabídnout ten nejlepší možný druh společnosti, jehož je lidstvo schopno dosáhnout. Chceme vytvořit svět, ve kterém bude existovat úplná ekonomická rovnost, čímž máme na mysli, že zde nebude existovat žádné osobní vlastnictví, ale že vše budeme vyrábět a vlastnit společně a peníze budou zbytečné.

Ale zároveň s ekonomickou rovností by zde mělo být dosaženo maximální osobní svobody. To znamená, že budeme moci žít tak, jak chceme, a nikdo nás nebude nutit dělat nic, co dělat nechceme, ani nám nebude bránit dělat to, co dělat chceme, ledaže by to omezovalo svobodu ostatních. Nebude tu tedy žádná hierarchie ani žádný druh útisku. Nebude třeba žádný stát ani policie, protože nebudeme potřebovat ovládání ani donucování. Nebude třeba žádných válek ani globálních konfliktů, protože nebudeme mít žádné politické nepřátele a ani touhu, ani potřebu zmocnit se zdrojů kohokoli druhého. Toto nazýváme Anarchismem.

Anarchisté odmítají představu, že pro člověka je přirozené, aby někdo osobně vykořisťoval druhého a abychom si nebyli rovni. Je tomu tak proto, že vládcové a státy tento systém v průběhu dějin udržovali. Tato lež ospravedlňuje kapitalismus jako „přirozený“ systém. Slyšíme dnes, že je tu „krize“ kapitalismu, ale kapitalismus sám je krize. Je to náš dnešní systém, v historickém smyslu, a než přivedl současnou situaci, dokázal již mnohokrát srazit lidstvo na kolena. Ale lidé na celém světě již tuto lež prohlédli a staví se na odpor proti státům a kapitalismu tak jako nikdy dříve a snaží se spojit své úsilí přes hranice národů. Možnost anarchistické společnosti je tak bližší než kdykoli předtím.

Anarchismus však není utopismus. Jistě, aby taková společnost mohla fungovat, musí se nejprve mnoho věcí změnit, a naším úkolem dnes je pomoci uskutečnit tyto ohromné proměny a nabídnout analýzy, jež pro ně budou užitečné. Pracující třída, čímž máme na mysli všechny vykořisťované a zbídačené lidi včetně nás samotných, musí začít působit jako masové hnutí. Rozhodně nesmí svěřit svůj boj novým vůdcům se starými myšlenkami, nýbrž určit si svou vlastní cestu.

Společenská hnutí dnes využívají nové způsoby organizace, jež se silně blíží anarchismu, například zaměření činnosti přímo a konkrétně proti překážkám, jež brání jejich postupu, či experimentování s nehierarchickými formami organizace. Patří mezi ně studentská hnutí, akce proti ničení přírody a obecné sdílení zdrojů, antimilitaristický zápas, protesty proti summitům G8 a proti kapitalismu obecně a nejnověji boj proti úsporným opatřením, který sjednocuje mezinárodní pracující třídu. Hnutí jako Occupy nebo indignados a podobná hnutí samosprávné organizace proti bankovnímu systému ukázaly význam použití přímé akce k opětovnému ustavení veřejného prostoru. Vzbouření utlačova-

ných původních obyvatel v posledních desetiletích, jako jsou například zapatisté, inspirovala nová sociální hnutí a ovlivnila i samotný anarchismus. Tato nová hnutí vytvářejí početná shromáždění, v nichž rozhodují společně, bez vůdců. Praktikují horizontální způsob rozhodování. Spojují se federálně, jako organizace s rovnoprávným statutem bez výkonných orgánů ve svém středu.

Tyto pokusy však často velice rychle ztroskotají, protože smysluplná společenská změna také vyžaduje, abychom se změnili jako jednotlivci. Jako jednotlivci chceme být svobodní a navzájem si rovni, ale musí tu existovat i dobrovolnost, osobní odpovědnost a smysl pro samostatnou organizaci. Sama pracující třída zahrnuje rozdělení, utlačování a hierarchie, jež nezmizí náhle jen proto, že chceme žít bez vládců a že si chceme být rovni. Jako příslušníci pracující třídy tedy musíme v jejím nitru bojovat proti našemu vlastnímu rasismu, sexismu a patriarchálnímu postojům a zvyklostem. Stejně tak musíme bojovat proti předsudkům, jako např. že heterosexuality je norma nebo že jasně definované kategorie „mužského“ a „ženského“ jsou „normální“. Musíme odhalovat diskriminace a stereotypy, související s věkem či schopnostmi, a stavět se proti nim. Dokud nebudou zvrtnuté nerovnosti a podrobování se hierarchii objeveny a vyhlazeny, nemůžeme být svobodní, a proto je musíme ukazovat a bojovat proti nim i v sociálních hnutích a v organizacích pracujících, stejně jako ve společnosti obecně.

A konečně, dělnická třída musí sama porazit vládcy a kapitál, aby vytvořila tuto společnost svobody a rovnosti. Nazýváme to „sociální revolucí“. Anarchisté se snaží vybudovat v rámci pracující třídy viru v to, že budeme schopni provést ji úspěšně, co nejrychleji a s minimálním možným násilím. Dosahujeme toho tak, že se spojujeme s jinými pracujícími, abychom získávali drobná vítězství. Konáme tak prostřednictvím přímé akce, nikoli pomocí reformem a vyjednávání s šéfy. Přímá akce znamená nečekat, ale vzít si to, co by mělo patřit nám všem. Musíme se mezi sebou podporovat v našich bojích prostřednictvím vzájemné pomoci. To znamená praktickou solidaritu v dobách strádání. Vzájemná každodenní pomoc také ukazuje lidem, co jsme zač. Tak dnes praktikujeme anarchii v té míře, v jaké můžeme, a tím, jak se organizujeme a jak bojujeme, abychom dokázali, že anarchistická společnost je možná.

Vzdáváme poctu našim soudruhům z minulosti, jejich práci a osobní oběti, vykonaným pro emancipaci člověka. Pokračujeme v jejich díle a kriticky rozvíjíme jejich myšlenky a aplikujeme je na naši situaci. Oni by zase vzdali poctu celosvětově pracující třídě v tomto okamžiku jejich dějin, v němž zápasí o skutečnou svobodu a rovnost.

V minulých pěti dnech IFA jednala o mnoha tématech, mezi něž patří především:

- ekonomické krize a sociální boj
- mezinárodní solidarita
- antimilitarismus
- boj proti jaderné energii, za alternativní zdroje energie
- otázky migrace

Na základě toho Internacionála dodala nových sil svým vlastním aktivitám a vyzývá všechny vykořisťované lidi k boji za proměnu společnosti, k boji za anarchismus.

Internacionála anarchistických federací (IAF-IFA)

Saint Imier, 12. srpna 2012

<http://i-f-a.org>

OHLEDNUTÍ ZA ARABSKÝM JAREM

ROZHOVOR SE SVĚDKEM REVOLUČNÍHO DĚNÍ V EGYPTĚ

Následující rozhovor vznikl v jedné pražské kavárně už na začátku léta. Do tisku se dostal se zpožděním až nyní, ale myslím, že to vůbec nevadí. Nejde totiž o nějakou aktualitu, ale o ohlédnutí za událostmi, které zmizely ze stránek médií, a to i těch alternativních (v *Existenci* jsme o dění v Egyptě informovali v číslech 2/2011, 3/2011 a 1/2012); o pohled člověka, který v Egyptě pár měsíců strávil, chodil tam s otevřenými očima a jeho názory jsou nám velmi blízké. Osobní, i když formou rozhovoru zprostředkovaný vhled do situace nám myslím může doplnit poměrně plochý obrázek, získaný z často propagandistických článků na různých serverech...

Na začátku bych vynechal faktické údaje, protože se dají bez problémů vyhledat a psalo se o nich i v našich médiích. Ty jsi ale byl na místě během protestů a bouří, a tak by mě zajímal tvůj dojem z těch událostí. Jaké jsi měl pocity jako Evropan uprostřed arabského jara...

Můj největší dojem se týká hlavně médií. Viděl jsem to, co mi posílali rodiče a lidi tady z Čech s tím, že „se tam dějí strašné věci, nemůžete ani vyjít na ulici“ a tak... Fakt je, že lidi tam umírali, že tam policajti a vojáci stříleli lidi, ale zase na druhou stranu nebydlel jsem tak daleko od centra a od Tahríru a kdybych to neviděl ve zprávách, tak si toho nevšimnu. To je můj velký dojem. Nebo kdybych nejel metrem přes Tahrír, kde když se zavřely dveře, všichni, co nastoupili, szleli a i v metru byl cítit slzný plyn, tak bych nic nepoznal. To byl můj úplně první dojem.

Myslíš tedy, že to západní korporátní média přeháněla a nafukovala?

To je těžké. To je podle mě trochu podstata médií, že si vybírají taková témata. Přeháněly to určitě v tom, že podávaly Egypt jako zemi, do které se najednou nedá jet, Káhiru jako strašně nebezpečnou válečnou zónu... V tom to přeháněly. Jinak ale pravda je, že tam umírali lidi na ulicích a byly to desítky lidí.

Co se týká těch protestů samotných, tak to bylo taky zvláštní. Já jsem tam nebyl v těch dnech, kdy probíhaly ty největší protesty, ale když se konaly protesty ve vedlejších ulicích u Tahríru, což byla třeba ulice Mahmud nebo ulice u ministerstva obrany, tak jsem šel na Tahrír. Tam byla demonstrace, hodně lidí tam bylo - víc, než jsme zvyklí tady v Čechách (*smích*) - a probíhalo to formou happeningů, byly tam stany a různé skupiny debatovaly o tom, kam by ony chtěli, aby směřovala revoluce, hráli tam třeba nějaký interpreti, byly tam kavárny, lidi tam prodávali trička s revoluční tematikou a tak. Takový to mělo charakter. Občas to vypadalo tak, že si někdo na sebe vzal nějakou stavařskou helmu a běžel do té ulice jakože „tak a teďka se tam jdeme řezat s policajtama“.

Jeden člověk, kterého jsem tam potkal a který byl úplně mimo hnutí, mi říkal, že se tam šel jenom podívat, že chtěl vidět, jaký to je, když po tobě střílejí gumovým projektilům... Pak tam byli lidé, kteří to samozřejmě brali vážně, kteří tím opravdu chtěli něco docílit, to byla většina.

Jak ty události vnímali místní, když ses s nimi o tom bavil? Co to pro ně znamenalo?

Lidem ze středních vrstev, což je opravdu malá část egyptský populace, se to ze začátku ani nelíbilo, protože byli nějak napojeni na režim a líbilo se jim v tom klídku, ale pak to v tom hledali... Já vlastně ani nevím, co v tom hledali tyhle lidi.

Asi budu muset říct spíš svůj názor. Já si myslím, že šlo o to, že ta společnost byla v absolutní sociální krizi. Tam je třeba skupina intelektuálů, lidí kolem nakladatelství Merit a tak, který jsou aktivisti z hnutí Kifája, který už dlouho bojovalo proti Mubarakovi, dělalo kampaně a tak, a ti - ačkoliv je to taková jednotná fronta od islamistů až po anarchisty - měli nějaké ideály, chtěli svrhnout Mubaraa a pak třeba každý pokračovat v tom svém boji za nějaké ideály a neřešili primárně třeba to, že jejich cíl bude kupříkladu levnější chleba. Ale pak je tam strašně moc lidí, kteří žijí ve slumech, jsou to třeba většinou taxikáři nebo lidi, kteří přišli z jihu Egypta, farmáři, co hledají práci, a většina z nich se živí taxikářinou nebo si otevrou kavárnu a podobně. A ti už neměli na to žít. Neměli finance na přežití a to byla samozřej-

mě hybná síla a myslím si, že si od toho ani nic moc jiného neslibovali než čistě to, že se budou mít líp. Tenhle pocit jsem nabyl i z rozhovorů s taxikáři, se kterými jsem se o tom bavil.

U nás to bylo v médiích, jak korporátních, tak alternativních, prezentováno jako totální převrat, revoluce... A mě zajímá, jestli se tam na to lidi také takhle dívají, nebo je to pro ně sice změna, ale ne nějaká radikální proměna, převrácení všeho na hlavu...

Bohužel, většina lidí se na to jako na velkou změnu nekouká. Oni tomu sice říkají revoluce, ale když se pak s nimi bavíš o jejich představách, tak to je... O tom vypovídají i poslední volby v Egyptě. Většina lidí tam volila islamisty. Nebylo to tak, že by lidi třeba bojkotovali volby s tím, že chtějí něco jiného, že je to ta samá maškaráda. Ne. Oni nemají jiný přístup. Nechtěli tenhle režim, protože se za něj neměli dobře, chtěli něco jiného, aby se měli líp. Ale neměli žádnou představu nějaké komplexní revoluce. Tam ale v podstatě neproběhla ani polovičatá revoluce. Tam jde o to, že se toho chopila armáda, což je Mubarakův ministr obrany, a to jsou ti, co vlastní kdeco. Ted' zrovna probíhá kampaň na bojkot výrobků a firem, co vlastní armáda. Ale to je třeba 70 % společnosti v Egyptě. Nevím přesně, kolik to je, ale snad 40 % majetku v Egyptě vlastní lidé z armády. To je úplně šílený.

Už jsi trochu odpověděl na moji další otázku. Ted' je situace uklidněná, je po volbách, jaká je tam situace teď? Změnila se nějak společnost? Tady se tomu média věnovala jen potud, že drtivě vyhrála islamistická strana, ale mě by zajímalo, jestli ty události měly nějaký dopad na společnost jako celek.

To je pro mě těžké posoudit, protože jsem nebyl v předrevolučním Egyptě. Hodně se toho změnilo i za dobu, co jsem tam byl. Když jsem tam přijel, lidi byli v takové euforii, čekali volby, demonstrovali třeba za to, ať už jsou ty volby... A pak přišly události jako třeba ty na náměstí před budovou televize, kde zemřelo asi 30 lidí, které zastřelila a tanky přejela armáda, a další krveprolití a lidi začali být spíš nasraný. A co slyším teď' od lidí, co tam jsou, tak kamarád mi říkal, že ho třeba na ulici zdraví: „Vítej v posraný zemi.“ Myslím si, že tam byla taková euforie, že společnost měla snahu se změnit, třeba co se týká úplatků. Dřív bylo normální i na poště, když jsem něco potřeboval, dát pár liber, aby se to nějak zařídilo. Všichni si spojovali tyhle věci s Mubarakem a říkali, tohle už nechceme. Ale za tu dobu už jim začalo docházet, že to není jenom jedna postava, a začali být apatictí, nějaká část nasraná. Myslím si, že je to podobné tomu, co zažíváme my tady.

A když se podíváme na egyptské opoziční hnutí, jaká je jeho skladba?

Celkově jak je Egypt a Káhira absolutně chaotická, tak přesně tak bych popsal jejich opoziční hnutí. Před revolucí byla hlavním hnutím Kifája. Jak jsem říkal, je to jednotná fronta od islámského Muslimského bratrství až po lidi, co se hlásí k anarchismu, což je velmi široká škála politických názorů. To se rozpadlo a každý si jel v tom svým.

Jsou tam skupiny mladých lidí, co jsou jako „mladí lidé za revoluci“, říkají o sobě, že jsou liberálové, ale ten pojem je tam chápán tak zešířka, že si tak říkají sociální demokrati i lidé, co vyznávají kapitalismus volného trhu. Je tam spousta hnutí mladých lidí, kde se sdružují blogeri a tak, kteří ani nereprezentují žádný politický názor nebo ideologii. Mluví o demokracii, o svobodě, ale je to všechno takový... nijaký. Pak jsou tam komunistický hnutí, je tam trockistický hnutí, revoluční socialisté, ty jsou docela aktivní, dělají spoustu věcí, tisknou celkem pěkně zpracované brožury.

Pak je tam taková intelektuální skupina, která se považuje za levicovou, a jsou to spíš lidi okolo literatury, spisovatelé a tak. Třeba v nakladatelství Dar Merit, které vede Kesí Muhammad Hášim, což je jedna z velkých postav opozičního hnutí proti Mubarakovi, ale i v současnosti se staví proti Nejvyšší vojenské radě. To je z mého hlediska jedna z nejzajímavějších skupin, dělají dost věcí, mají i potenciál, protože jsou hodně známí. Ted' Hášima třeba chtěli zatknout, že podněcuje násilí na demonstracích, protože tam rozdával roušky, rukavice a letáky. Má tu výhodu, že se za něj postavil Svaz spisovatelů a nakladatelů a řekl, ne, vy ho soudit nebudete. Takže to je taky jedna samostatná jednotka v rámci opozičního hnutí.

No a nakonec je tam hodně jednotlivců, kteří se nikam neřadí. Mají třeba kontakty s různými těmi skupinami. To je třeba člověk, který dělá jeden egyptský anarchistický blog. Je to novinář, já ho bohužel osobně neznám, ale četl jsem jeho články, které píše pro *Egypt Independent*, a podle toho, co jsem zjistil, je to jeden z těch lidí, co se v žádné skupině neorganizuje, ale podílí se na protestech s jednou nebo druhou skupinou.

No a do opozičního hnutí by se dalo zařadit i to islamistické hnutí. Od méně radikálních až po ty radikálnější odnože.

Když jsi mluvil o tom, že trockisté nebo intelektuálové dělají hodně akcí, co to obnáší?

Pořádají happeniny, věnují se street artu, tisknou brožury, organizují demonstrace... S demonstracemi to je ale spíš tak, že to organizují různé skupiny dohromady, ve stylu spojené fronty. Lidé okolo toho spisovatele zase organizují demonstrace, pořádají setkání, kde se sejde pár intelektuálů, ale co si budeme povídat, třeba horníkovi, který přijde odněkud z venkova do Káhiry a je pogramotný, to nemůže nic dát. To je problém téhle skupiny. Tisknou taky třeba docela dobré aktivistické noviny, jmenují se nějak jako *Revoluční magazin*, jedno číslo jsem dostal. Většina je v arabštině, část v angličtině, má to

i docela hezkou grafiku a je to dobře udělané. Píší tam i relevantní věci.

Když jsem si tady o tom četl zpravodajství, hodně v něm zmíňovali dvě takové potenciálně zajímavé skupiny nebo spíš subkultury: blogery a fotbalové chuligány. Můžeš něco říct k tomuhle?

Blogy tam hodně frčí. Píše se na ně i literatura a několik těch blogerů bylo odsouzeno na několik let do vězení, protože podle Nejvyšší vojenské rady napsali něco proti islámu, nebo za protistátní činnost. Ta blogerská scéna je docela velká.

O fotbalové subkultuře toho moc nevím, nesetkal jsem se s nikým, kdo by byl aktivista a zároveň fotbalový fanoušek. Ale nebyl jsem ani jednou někde v čele demonstrace, to jsem nerisknul.

Zajímavá kategorie je taky hip hop. Při revoluci hiphopeři dělali videoklipy, kterými aktivizovali lidi, mělo to dobré buřičské texty a hodně lidí na to slyšelo, ale teď je to takový zvláštní. Na všech hiphopových akcích, co se týkají revoluce, si hrozně moc chce přihřát polívičkou Evropa a zejména EU, takže třeba dánská nebo španělská ambasáda dělaly graffiti jamy, hiphopové akce typu „hip hop za revoluci“ se zaťatými pěstmi a červenými hvězdami na plakátech... Byly tam pozvány největší hiphopové hvězdy z Blízkého východu, Palestiny, Egypta... A dělala to dánská ambasáda. Je to tam prostě dost jinak než tady u nás.

Myslíš, že to mělo nějaký efekt, že podporovali revoluci? Je tam tahle subkultura populární?

Já myslím, že jo. Hip hop je celkově v arabském světě hodně populární. Třeba punk a rock ne, ale hip hop jo. Na koncerty chodí hodně lidí, ale zase to je spíš otázka té malé střední vrstvy. Chodí na to ten typ děcek, co bys u nás označil za zlatou mládež. Vidíš na nich, že jsou to lidi, co se nikdy neměli vyloženě špatně, a jsou úplně v kontrastu, tím jak vypadají, jak se oblékají (prostě úplně jak u nás), s lidmi venku v tradičních oděvech, šátkách a tak, co mají někde na střeše jednu ovci a prodávají na ulici zeleninu.

A pak se člověk teda ptá, co ta revoluce, co ty lidi, co to dělali, co tahle mládež, co ty lidi chtějí, co si představují, jestli ty lidi, co jdou na hip hop se zatatou pěstí na plakátu, si představují, že Mercedes se bude prodávat bez cla, a tudíž levněji, nebo... (smích) Co jsem třeba pochytal z textů, ty jsou o svobodě a tak, ale pod tím si každý představí trochu něco jiného...

Když teď narazíš na tohle, tak se zeptám, jestli sis všiml nějakého třídního rozdělení ve struktuře toho hnutí?

Ti, o kterých jsem mluvil, jsou spíš bohatší lidé, rozhodně to nejsou rolníci nebo přistěhovalci z venkova, kteří jsou chudí. Ti třeba na ty demonstrace a protesty chodí, ale takovýchle lidí vidíš spíš na protestech organizovaných islámskými stranami. Ale jinak i ti blogerů jsou lidi, jejichž rodiče jsou třeba významní spisovatelé nebo známí novináři, spíš z prominentnějších kruhů.

Byl tam příklad té holky, blogerky, která se rozhodla bojovat proti tomu, že všichni tlačí, aby ženský nosily šátky, je tam i mravnostní dohled třeba v metru a tak. V islámských zemích v podstatě neproběhla sexuální revoluce a otázka sexuality je v islámské společnosti hodně složitá. Některý mladý lidi to fakt už štve, ale zase spíš z těch středních vrstev, který chtějí žít způsobem života, kterej vidí v seriálech, na Facebooku nebo když jedou do Evropy. Někomu z venkova prostě nenapadne, že by si žena neměla vzít šátek, protože to tak je po staletí, od té doby, co je islám v Egyptě, a ty lidi žijou skoro stejně. No a ona se se svým přítelem svlékla do naha a hodila ty fotky na svůj blog. Chtěli ji soudit, musela zmizet, protože jí islamisté vyhrožovali smrtí. Ale člověk se pak zase dočetl, že to byla studentka americké univerzity v Káhiře, což je univerzita, kterou bych si nikdy finančně nemohl dovolit já, člověk ze střední Evropy. A tyhle lidi tvoří hnutí blogerů a tak. Musí to být lidé, co mají přístup k internetu, počítač... Jinak ale na protestech se podílely všechny společenské vrstvy, to se zase nedá takhle zjednodušit. A třeba Mládež 6. dubna, to jsou zase lidé z lépe postavených rodin, ne nutně super bohatý, ale je tam minimum lidí, co by bydlelo v chudých čtvrtích.

Dalo se během těch protestů mluvit o nějakých prvcích samosprávy?

Třeba péče o zraněné nebo záchrana knihovny... Je tam skupina doktorů, která na Tahríru vybudovala několik nemocnic, kde byli ošetřováni ranění ve střetech s policií... Další samosprávný prvek byl, když za záhadných okolností - údajně tam jeden z aktivistů hodil molotov - začala hořet jedna významná knihovna, kde je uložený i originál významného díla *Popis Egypta* z napoleonských dob. Když začala hořet, začali ji hasit lidi současně s hasiči. Protestující brali ty knihy, dávali je dohromady a snažili se je dopravit do konzervačního fondu a spolupracovat s lidmi z jiných institucí, kteří se to snažili sebrat, aby se to nerozkradlo, aby to neshořelo, aby se to dalo dohromady, protože to rozfoukal vítr a tak.

Ty tu situaci sleduješ, tak ti položím těžkou otázku: myslíš si, že se to bude ještě nějak vyvíjet? Po události s hořícím fotbalovým stadionem proběhla korporátními médii teorie o tom, že to bylo udělané úmyslně, aby to definitivně vyvolalo reakci, touhu po pořádku, kdy si armáda upevní moc a sociální hnutí zase utne...

To si taky myslím. Armádě jde o peníze. O majetek. A když jde o majetek, tak je jim jedno, kolik lidí zařve. Chtějí tahat za nitky. I když byly volby a cokoliv, co probíhalo, pořád trvali na tom, že rozpočet armády bude tajný a bude si ho určovat jenom armáda. Za každou cenu se snaží udržet si výsadní postavení a já věřím tomu, že ty věci, co se děly... dám příklad ještě s tou knihovnou. Média hned psala, podívejte se, co je to za zvířata, zapálili knihovnu. Ale jediný, kdo psal, že se dobrovolně ty lidi organizují a vozí tam nákladáky, do kterých zachraňují ty knihy, byli zase jen aktivisté a v tu samou chvíli po nich stříleli gumový projektily nebo i ostrejsma. A ty události na Aspiru, kde zemřeli hlavně křesťané, protože to byla křesťanská demonstrace... A armáda řekla v televizi, že křesťané tam pálí Korány a ať jim jdou lidé pomoci, a pak to popírali.

Prostě všechno nasvědčuje tomu, že někdo dost pomáhá, aby propuklo násilí. Tam je tradice policejních provokátérů, to bylo za Mubarak a je to dál, ta země je hodně profizlovaná. Ty lidi po revoluci nikam nezmizeli, nikdo je nesoudil, ty tam jsou pořád k mání a není problém v takovémhle chaosu, když je tam třeba dvacet tisíc lidí, někam hodit molotov, třeba do knihovny. Já teda taky věřím té variantě, že armáda se snaží provokovat a tvrdit, že tady se to nezvládá a že musí vládnout ona.

Jak tě tak poslouchám, tak se téměř pořád bavíme o armádě. Jak se na tohle uskupení dívali ti lidé, co se zúčastnili protestů a dělali revoluci? A snažili se konfrontovat i moc armády, nebo jim šlo opravdu jen o to, co jsi zmiňoval na začátku - korupci atd.?

Myslíš před rokem? Před rokem to bylo tak, že armáda byli největší hrdinové. Když probíhala revoluce, armáda nezačala střílet do demonstrantů, postavila se proti policii a dala se na stranu revoluce - rádobý. Takže armáda byli donedávna největší hrdinové. Všichni byli v pohodě, než si všimli, že jim předávání moci do civilních rukou trvá trochu dlou-

ho. Dneska je armáda u většiny lidí, co demonstrují, brána jako nový Mubarak. Vlastně jim došlo, že to byl od armády podvod. Původně proti armádě nebyli. Ta revoluce byl spontánní protest. V té zemi probíhaly spousty stávek a protestů, byly a jsou tam sociální problémy. Egypt dováží strašně moc potravin, dotují i pohonné hmoty a všechno, ta země je v absolutním rozkladu...

Já myslím, že jsme u konce... Dodáš něco na závěr?

Tam je to taková džungle, že ani za několik měsíců se nestihneš se všema potkat. A já jsem tam zjistil, že to není jako tady, že se všichni znají. Tam v podstatě jeden trockista třeba neví o druhém. Bylo zajímavé, že ty lidi se na protestech vzájemně neznali. No, město, co má dvacet milionů lidí... Třeba ty trockisti vůbec nevěděli o tom anarchistickém blogu, což je fakt divný. Kór tam, v zemi, kde je to strašně moc rozdělený na ty, co věří v boha, a na ty, co v něj nevěří. A ten, kdo nevěří, je totálně na okraji. Bylo by podle mě teda logický, že lidi s ateistickými názory o sobě vědí - i když všichni víme, jak to je, jaký vztah má spolu trockismus a anarchismus, tak by byla logická alespoň nějaká spolupráce.

Ted' mě ještě napadá zeptat se na to, jestli náboženství hrálo v těch protestech nějakou roli, nebo to šlo úplně mimo?

Protesty se nesly v tom duchu, že lidé mávali křížem a půlměsícem dohromady, jakože všichni spolu. Tam ty lidi ani moc nenapadne, že někdo nevěří. Podle mě to žádá z těch skupin ani přímo nedeklaruje, protože to prostě nejde. Samozřejmě všichni ví, že levicové skupiny asi nemají dobrý vztah k náboženství, tohle povědomí tam určitě je, ale... Já jsem tam narazil na takovou plytkost pojmů jako liberální, levicový, komunista, anarchista, ale to je na jednu stranu možná dobře. Ale třeba jsem narazil na názor, že anarchisté jsou ti, co tam chodí, malují áčka po zdech a jsou to individualisti, co nechtějí být v žádné skupině a s nikým spolupracovat... (smích)

Takže tam jsou i nějakí anarchisté?

Já jsem akorát sledoval ten blog. Ale ten blog nikdo neznal. Přitom ten bloger píše do jednoho z nejprofláklejších egyptských plátků, je to normální novinář, má tam fotky a všechno. Nemůže být úplně neznámý, píše pod tím samým jménem jako ten blog. Tam policajty nikdo neřeší, což je asi i chyba... Ale sejít se s ním, to se mi nepodařilo.

Rozhovor připravil a otázky kladl Jan Hanuš

SOLIDARITY TOUR

DROWN IN CONCRETE
(DE) THURINGEN / SACHSEN
HC / CRUST PUNK
(DE) LIEPZIG / GLAUCHAU
INSTRUMENTAL / HC PUNK

DALEKO
(CZ) PRAHA
DIY HARDCORE / PUNK

18.10. LIBEREC - KLUB AZYL
20:30

19.10. HRADEC KRÁLOVÉ - KLUB ČP. 4
19:00

20.10. VYSOKÉ MÝTO - KLUB FLASH
20:00 / + E.D.A.E. (HC / GRIND)

21.10. WIENA - EKH
INFO - WWW.MYSPACE.COM/EKHBLEIBT

22.10. JIHLAVA - GARÁŽ ULICE U VĚTRNÍKU
19:00 / + RAPSÓD (THRASH / PUNK), VEGANGRILL

23.10. PRAHA - CAFÉ NA PŮL CESTY
19:00 / + DEVASTED (PUNK - USA)

NA KONCERTECH SOLIDÁRNÍ SBÍRKA NA PODPORU STÍHANÝCH BĚLORUSKÝCH AKTIVISTŮ/EK

SOLIDARITU S VĚZNĚNÝMI KAMARÁDY

VÝZVA INTERNACIONÁLY ANARCHISTICKÝCH FEDERACÍ K PODPOŘE ANARCHISTŮ UVĚZNĚNÝCH V BĚLORUSKU

Je tomu již dlouho, co se objevila poslední výzva k solidaritě s běloruskými anarchisty. Nyní si musíme připustit, že k tomu, abychom jim pomohli z vězení, je nezbytná nová vlna solidarity. To je také důvod, proč vyzýváme k účasti na akčních dnech solidarity s běloruskými politickými vězni, které se budou konat 22. a 23. září (23. září probíhají v Bělorusku parlamentní volby).

Aktivisté Ihar Alinevič, Mikalai Dziadok, Artsiom Prakapenka, Pavel Syramolatau, Aliaksandr Frantskievič a Jauhen Vaškovič, kteří byli zatrženi na podzim roku 2010 a v zimě 2011, a následně v květnu 2011 odsouzeni na tři až osm let vězení za sérii útoků na symboly státu a kapitálu, jsou ve vězení bezmála dva roky. Během této doby se jejich kamarádi a příbuzní snažili, aby se aktivisté ve vazbě cítili co možná nejpohodlněji a aby byli propuštěni.

V říjnu 2011 byli lidskoprávními organizacemi uznáni za politické vězně. Tato skutečnost zvětšila jejich šanci na propuštění, protože v tuto chvíli prezident Běloruska Alexandr Lukašenko čelí tlaku ze strany Evropské unie, která požaduje propuštění a dekriminlizaci všech politických vězňů. Od srpna 2011 Lukašenko omilostnil více než 30 z nich, ale nikdo z našich soudruhů mezi nimi nebyl. Lukašenko veřejně prohlásil, že omilostní jen ty, kteří sepiší žádost za své propuštění, uznají tak svou vinu a požádají osobně o milost. Uvedl, že všichni ostatní zůstanou ve vězení. Všichni věznění anarchisté byli opravdu mnohokrát tázáni, zda chtějí podepsat takovou petici. Pět z nich to odmítlo udělat. Pavel Syramolatau pod tlakem podepsal, ale i tak se nadále nachází ve vězení.

Nyní je v Bělorusku stále 15 politických vězňů, mezi nimi je našich pět soudruhů a jeden další, uvězněný kvůli akci solidarity s nimi. Všichni vězni zažívají různé druhy nátlaku ze strany správy věznic, v nichž jsou drženi, protože Lukašenko chce vyjít z této situace jako vítěz, jako ten, který vězňům odpouští ze své dobré vůle (opět pouze v případě, že o to sami požádají), a nikoli kvůli EU, která ho nutí k osvobození politických vězňů pod pohrůzkou dalších politických a ekonomických sankcí.

Chceme důrazně vystoupit proti skutečnosti, že naši soudruzi jsou nyní směnováni za výhody od EU, a odsoudit tlak, který zažívají. Vyzýváme všechny k protestům proti tomuto mučení a požadujeme okamžitě osvobození všech politických vězňů v Bělorusku, včetně anarchistů.

Vítáme solidární akce jakéhokoli druhu, od teď až po vyvrcholení během akčních dnů solidarity. Také vás chceme požádat o pořádání solidárních akcí alespoň jednou za měsíc, a pokud je to možné, i po akčních dnech. Potřebujeme v této situaci vyvinout stálý tlak na režim a politiky EU.

Internacionála anarchistických federací, srpen 2012

Seznam vězněných kamarádů společně s překladem aktuálních (z poloviny srpna) informací o jejich osudu.

MIKALAI DZIADOK

Odsouzen na 4,5 roku. Právě končí třetí měsíc na samotce, kam byl umístěn, protože odmítl pracovat o sobotách. Práce je v běloruských trestaneckých koloniích povinná, podléhá však zákoníku práce, který stanoví, že by nikdo neměl pracovat více než 40 hodin týdně. Mikalai byl nucen pracovat nad tento rámec, což odmítl. 1. června byl potrestán šestiměsíční vazbou na samotce. Během tohoto období jsou mu odepřeny všechny návštěvy, telefonní hovory a přijímání potravin zvenku.

IHAR ALINEVIČ

Odsouzen na osm let. Odseděl 14 dní v samovazbě za to, že odmítl čištění vnitřního nádvoří trestanecké kolonie. Tato činnost je vykonávána pouze tzv. nejnižší „kastou“. To znamená, že vězeňská správa se z Ihara snaží udělat příslušníka této kasty. V běloruských kriminálech vězni z nejnižší kasty dělají všechnu špinavou práci, jedí a pracují daleko od ostatních, stávají se objekty ponižování a sexuálního zneužívání ostatními vězni. Tlak vyvíjený na Ihara může

být důsledkem skutečnosti, že jeho matka začala publikovat jeho vězeňské deníky. Již dříve také odmítl podepsat žádost o milost.

ALIAXSANDR FRANTSKEVIČ

Odsouzen na tři roky. Byl vsazen do samovazby, protože odmítl čistit celou, což je opět práce pro vězně z nejnižší kasty. Předtím byl navštíven vysoce postaveným policistou, který organizoval zatýkání anarchistů na podzim 2010. Snažil se zastrašit Aliaksandra a naznačil nutnost podepsání žádosti o milost. Navíc byli ostatní vězni potrestáni za to, že byli s Aliaksandrem v kontaktu.

JAUHEN VAŠKOVIČ

Odsouzen na sedm let. Smí přijímat pouze dopisy od rodičů. U ostatních mu cenzor ukazuje pouze prázdné obálky. Rovněž byl požádán o sepsání žádosti o milost, avšak také odmítl.

ARTSIOM PRAKAPENKA

Odsouzen na sedm let. Drží od 8. srpna hladovku a byl nyní umístěn do samovazby. Artsiom byl donucen pracovat v první směně, aby si nemohl připravovat vegetariánskou stravu jako dříve, kdy pracoval v druhé směně. Také Artsiom odmítl podepsat žádost o milost a dostává korespondenci pouze od rodičů.

PAVEL SYRAMOLATAU

Odsouzen na sedm let. V červnu podepsal žádost o milost, avšak propuštěn stále nebyl.

Poznámka:

V postsovětských věznicích existuje přísná hierarchie, podle které lze rozlišit několik „kast“. Tato hierarchie dnes není sice tak striktní, jako tomu bylo dříve, ale stále se s ní musejí vězeňské orgány potýkat. Někdy ji ovšem využívají ve svůj prospěch, jak je naznačeno výše. Rozlišují se tyto základní kasty: **Blatnye** (Profesionální kriminálníci, součást „mafie“ nebo organizovaných skupin, jsou na vrcholu této hierarchie. Mají na starost nelegální dodávky potravin, čaje, cigaret a mobilních telefonů do vězení. Dohlíží na „zákony věznic“ a soudí konflikty mezi ostatními vězni. Obvykle nepracují.); **Mužiki** (Obyčejní vězni, nejpočetnější skupina. Pracují, nebojují o moc ve věznicích, nespolupracují se správou věznic.); **Kozly** („Důvěrníci“ - otevřeně kolaborují s orgány věznic, pracují pro správu věznic.); **Opuščen-nye** („Nejnižší kasta“ - gayové, dále vězni, kteří jsou sexuálně zneužíváni ostatními (i když nejsou gayové), vězni odsouzení za pedofilii, znásilnění, a ti, kteří jsou v kontaktu s výše uvedenými. Pro znečištění, tzn. zařazení mezi tuto nejspodnější kasty, stačí vzít si něco od takového vězně, jen se ho dotknout či jíst s ním u jednoho stolu. Vězni z této kasty nemají žádná práva a obvykle vykonávají špinavou práci - umývání záchodů apod. Žijí vždy odděleně od ostatních vězňů.)

Správa věznic se pokusila tyto „zákony“ zlomit a všechny „druhy“ vězňů promíchat, ale vždy to skončilo masovými nepokoji a sebevražednými pokusy. Pro každého z vězňů je lepší zemřít nebo být potrestán než být označen za příslušníka nejnižší kasty a strávit zbytek trestu v ponižení. Změnit příslušnost k některé z kast je téměř nemožné.

POGROM V LICHTENHAGENU

I 20 LET POTÉ DĚLÁ EU STÁLE STEJNÉ CHYBY

Koncem srpna jsme si připomněli dvacet let od děsivých událostí v Rostocku-Lichtenhagenu. V Německu se o nich často mluví jako o pogromu.

V NDR platila přísná pravidla týkající se cestování a migrace, přesto i zde existovali migrantští dělníci. Do roku 1981 přišlo jen do Rostocku 368 vietnamských dělníků povětšinou za prací v přístavu a docích. Oficiálně v NDR neexistovala nezaměstnanost. Každý měl povinnost pracovat. V souvislosti se zánikem NDR a znovusjednocením Německa přišlo mnoho lidí o práci, prudce vzrostla nezaměstnanost a vyhlídky do budoucna byly více než nejisté. Ve stejnou dobu přišlo do Německa jen za rok 1992 více než 440 000 žadatelů o azyl a míra kladně vyřízených žádostí poklesla na 4,3 %. Již předtím v roce 1986 zahájila konzervativní strana kampaň proti „zneužívání práva azylu“ a „ekonomickým uprchlíkům“. Emocionálně vypjatá veřejná debata o „azylové otázce“ částečně vedla k nárůstu počtu hlasů pro extrémně pravicové politické strany.

Od léta 1991 bylo rasistické násilí na vzestupu. V září stejného roku napadl pětisetlávý dav ubytovnu pro přistěhovalecké dělníky v Hoyerswerda. Lidé útočícím naziskinheadům tleskali a policie byla nucena ustoupit a evakuovat přes 300 potenciálních obětí pogromu. Téhož roku se útoky rozšířily do mnoha měst ve východním Německu a částečně i do Německa západního. Osmnáctiletý Rumun byl ubit k smrti. Pak přišly události v Rostocku.

Slunečnicový dům v Rostocku-Lichtenhagenu dostal své jméno podle velkých obrazů slunečnic na zdech. Jedna z jeho částí (číslo 19) byla domovem pro 100 vietnamských dělníků a jejich rodiny, z nichž někteří zde žili i více než deset let. Další část (číslo 18) byla přeměněna na Ústřední přijímací centrum (ZAst), kde uprchlíci procházeli procesem zpracovávání žádostí o azyl. Proces obvykle zabral několik dní a maximální kapacita zařízení byla 300 osob. ZAst v Lichtenhagenu byla jediným zařízením tohoto druhu v Meklenbursku-Předním Pomořansku, které v tu dobu mělo více než 1,8 milionu obyvatel a rozlohu více než 23 000 km². Ve skutečnosti zde přebývalo více než 650 lidí. Budova nebyla dostatečně velká, aby pojmla všechny žadatele, a mnoho z nich bylo proto nuceno tábořit na travnaté ploše před centrem. Fotky z roku 1992 ukazují celé rodiny přebývajících v mezerách mezi domy a podél jejich stěn doslova bez přístřeší.

Přestože byly úřady opakovaně informovány o hroživých podmínkách, neudělaly pro zlepšení situace zholu nic. Ultrapravicové strany šířily letáky prohlašující, že „Rostock zůstane německým“ a vyzývající jeho obyvatele, aby „samí začali řešit uprchlický problém“. Dvoje místní noviny obdržely telefonáty vyhlašující, že „bude nastolen pořádek“ a vybízející lidi k „vyčištění Lichtenhagenu“ během víkendu 22. a 23. srpna. V telefonátech rovněž zaznělo, že místní obyvatelé budou těmto akcím nejen přihlížet, ale dokonce jim tleskat a aktivně je podporovat. Oboje noviny tyto výhrůžky bez dalších komentářů přetiskly.

V sobotu 22. srpna 1992 večer se okolo dvou tisíc lidí shromáždilo před slunečnicovým domem. Brzy více než 200 z nich začalo na budovu útočit dlažebními kostkami a kameny. Netr-

valo dlouho a vzduchem letěla první zápalná láhev. Mnoho lidí křičelo „Německo Němcům, pryč s imigranty“ či „Sieg Heil“. Pouliční prodejci začali útočníkům a přihlížejícím prodávat jídlo a pití. Třicet přítomných policistů bylo rychle vytlačeno pryč. Žádné posily nedorazily. V té době měl přitom Rostock takřka 1100 policistů. Ve dvě hodiny ráno konečně dorazila dvě vodní děla. Protestující jimi byli natlačeni blíž k budovám namísto od nich, kde zůstali až do pěti hodin ráno. Nakonec na místo dorazilo 160 policistů, kteří pozatýkali devět lidí. Všichni byli hned následující den opět na svobodě.

Okolo nedělního poledne se dav opět začal srocovat. Neonacisté, včetně velkého počtu známých postav (jako byl Christian Worch), se sjeli z celého Německa. Odpoledne opět začaly útoky na budovy. Útočníci se probili několika patry budovy obývanými vietnamskými dělníky. Policie je vytlačila zpět, přičemž byla sama několikrát napadena. Policisté vystřelili několik varovných výstřelů. 74 policistů bylo zraněno. 130 lidí bylo zadrženo. Více než 60 z nich byli antifašisté protestující proti rasistickému násilí a vyjadřující solidaritu s oběťmi útoků.

V pondělí se dav začal scházet již od pozdního rána, a tak bylo ve tři hodiny odpoledne ZAst evakuováno. Vinou špatné koordinace ale nebyly evakuovány vietnamské rodiny. Více než sto lidí včetně malých dětí a těhotných žen zůstalo uvězněno v budově číslo 19, která byla napadena již předchozí nocí. S nimi zůstal i televizní štáb jedné z veřejnoprávních televizí a několik zaměstnanců centra. Do večera byla stažena více než polovina policejních sil. Budova zůstala zcela bez ochrany. Opakovala se situace z předchozího večera a vzduchem začaly létat dlažební kostky a „molotovы“. Útočníci se probili do budovy a začali ničit vybavení baseballovými pálkami, rozlévat benzin a zakládat požáry. Křičeli při tom „všechny vás dostaneme“ a „upečeme vás“. Tou dobou se požár začal šířit do prvního a druhého patra budovy. Požární auta byla opakovaně blokována a hasiči si stěžovali na neschopnost policie. Trvalo více než hodinu, než policie poslala posily a začala čistit průchod, kterým by se hasičská auta dostala

k hořícím budovám. Za další hodinu začali konečně dostávat oheň pod kontrolu. Mezitím však bylo sto lidí stále uvězněno v hořící budově. Nakonec se jim podařilo rozbít zamčené dveře označené jako požární východ a někteří lidé přes střechu uprchli do vedlejší budovy, již předtím evakuovaného ZAst. Ostatní lidé se uchýlili do posledního patra ke dveřím opatřeným dvěma zámky a mřížemi. Zámky se podařilo rozbít a mříže ohnout tak, že zbylí lidé mohli utéci na střechu budovy. Ještě v půl dvanácté křičeli ti pod nimi „všechny vás dostaneme“. Ženy a děti uprchly přes střechu do vedlejší budovy, odkud byly nakonec evakuovány do místní tělocvičny. Pogrom v Rostocku-Lichtenhagenu trval čtyři strašlivé dny, během kterých nebyl jako zázrakem nikdo zabit.

Dnešní situace v Řecku v mnohém připomíná Rostock. Stejný útočný a nebezpečný diskurz politiků mluvících o „hygienické časované bombě“ a o tom, jak vyčistí ulice od migrantů a uprchlíků. Vysoká nezaměstnanost a nejistá budoucnost. Roste počet rasistických útoků, kde útočníci na oblečení často nosí symboly Zlatého Úsvitu, řecké fašistické strany, která ve volbách do parlamentu získala 18 mandátů a která si ve svém jednání počíná zcela beztrestně. Vládní zde ekonomická krize s obrovskou nezaměstnaností, dělníci nedostávají výplaty a budoucnost vypadá pochmurně. Lidé sem utíkají za bezpečím ze zemí jako Afghánistán, ve kterých vedeme válku proti teroru, ale ve skutečnosti válčíme proti lidem. Když se sem konečně dostanou, necháme je opuštěné na ulici.

Vše zde probíhá ve větším měřítku. Jestliže byl Lichtenhagen produktem německé azylové politiky, pak to, co se děje v Řecku a dalších hraničních zemích EU, je výsledkem evropské migrační politiky. Právě tyto státy jsou nejvíce zasaženy ekonomickou krizí a mají nejméně zdrojů jak uprchlíkům efektivně pomoci. Takřka žádný z uprchlíků neměl v plánu v Řecku zůstat. Chtěli se dostat do Velké Británie, Francie, Německa, Belgie, Norska, Švédska. Zůstali uvězněni v Řecku kvůli nařízením EU, která nutí uprchlíky žádat o azyl v první evropské zemi, do které přicestují.

Útokům v Lichtenhagenu, stejně jako mnoha dalším, se dalo předejít, pokud by bylo žadatelům o azyl poskytnuto přístřeší, jídlo a další základní potřeby. Při procházce centrem Athén dnes můžete narazit na desítky uprchlíků bez domova. Na policejních stanicích, kam jsou uprchlíci posíláni kvůli podání žádostí o azyl, přicházejí žadatelé jednou týdně po dobu dvou měsíců, šesti měsíců, dvou let, aniž by jim bylo umožněno zahájit proces udělení azylu. Spí v parcích. Jsou odkázáni na pomoc a jídlo od charitativních spolků a církví. Nedostává se jim lékařského ošetření. Jsou napadáni na ulicích.

Pokud se situace nezačne urychleně řešit, vytváří si Evropská unie další Lichtenhagen. Lichtenhagen v rozsahu celého jednoho státu.

Originální článek naleznete na intotheire.org, redakčně upraveno.

Více informací o složité situaci uprchlíků v Řecku můžete nalézt na stránkách Iniciativy Ne Rasismu! www.nerasismu.cz.

ASTURIJSKÁ REBELIE

HORNICKÉ NEPOKOJE NA SEVERU ŠPANĚLSKA

FILIP ŠIMEČEK

Na obálce předešlého čísla *Existence* jsme zveřejnili fotografii stávkujících asturijských havířů, nyní přinášíme stručné shrnutí nedávných hornických nepokojů v kontextu radikální historie regionu.

Píše se říjen 1934. Španělská Asturie je ve varu. Tisíce pracujících se zapojují do lokálních vzpour a stávek. Anarchosyndikalisté z odborového svazu CNT postupně přebírají kontrolu nad Gijonem, Cianem, La Felguerou a dalšími oblastmi, kde uvádějí do praxe ideály anarchismu. Ve zdravotnictví, zásobování, ale i v továrnách vznikají výbory pracujících, které boří hierarchický model a vrací lidem životy zpět do jejich rukou. Očitý svědek píše: „*La Felguera se rozhodla pro model libertinského komunismu (...), o všech otázkách se jednalo veřejně, byly zrušeny peníze, jídlo a oblečení se racionálně přerozdělovalo.*“

Rebelie však nemá dlouhého trvání. Vláda reaguje brutální represí a tisíce revolucionářů jsou masakrovány. Svou pravou tvář odhaluje i PSOE, etablovaná socialistická strana a odborový svaz UGT, kteří se od revolty důrazně distancují.

Nyní, téměř o 80 let později, zažívá Asturie další vzpouru. A stejně jako kdysi, vůdčí silou jsou místní horníci, kteří odmítají přijít o práci

a s vědomím, že nemají co ztratit, se pouští do militantních přímých akcí.

BARIKÁDY NA DÁLNICÍCH

Tak jako všude v Evropě, i ve Španělsku se vláda rozhodla v rámci „utahování opasků“ pro politiku tvrdých škrťů, což vyvolalo obrovskou nespokojenost pracujících. Právě španělští horníci byli jednou ze skupin, která měla nést tíhu úsporného balíčku nejvíce. I přes dlouhé vyjednávání odborů s vládou nakonec politici přistoupili ke zrušení dotací, které byly horníkům původně garantovány až do roku 2018. Následkem tohoto kroku se vzedmula obrovská vlna propouštění. To bylo po většinou poslední kapkou.

Na konci května 2012 vypukla vzpoura čítající okolo osmi tisíc horníků. Na dálnicích bylo vztyčeno na 16 barikád a zátarasů, z nichž některé horníci podpálili. Došlo k tvrdým střetům s policií, a to všechno za velmi silné podpory španělské veřejnosti. Po období pacifistických akcí Hnutí 15M to byl v každém případě čerstvý vítr do plachet antikapitalistického hnutí. 15M ostatně stávkující horníky bezvýhradně podpořilo.

Jak pokračovaly protesty horníků, stoupala i brutalita policie. Těžko oděnci se během června pustili do terorizování vesnic, kde napadali i ženy a děti, aby tím odradili potenciální sympatizanty od podpory povstalců. Násilí ze strany státu však revoltu neumlčelo, právě naopak. Horníci zorganizovali tzv. Černý pochod, jehož cílem byla španělská metropole Madrid. Během více než čtyřsetkilometrové trasy byly zraněny desítky demonstrantů, přesto do hlavního města dorazily 11. července stovky z nich.

Tentýž den také prošla Madridem mnohatisícová demonstrace proti škrťům, která vyjádřila protestujícím horníkům plnou solidaritu. Pochod měl opět dohru v podobě policejního násilí.

Během července však začaly protestní a stávkové aktivity slábnout. A znovu jsou to velké odborové svazy UGT a CCOO, které hněv pracujících pacifikují a stejně jako během asturijské vzpoury ve 30. letech odhalují, na jaké straně barikády jejich vedení skutečně stojí. Horníci se vrátili do práce až začátkem srpna, po skoro 70 dnech stávky.

LA LUCHA CONTINUA...

Plané sliby šéfů levicových stran či reformistických odborů však situaci nevyřeší. Koncem srpna začaly propukávat nové ohnčky vzpoury. Mimo zájem médií stovky horníků opět vztyčily barikády. Vznikl však i nový fenomén. Manželky stávkujících horníků založily neformální iniciativu „Uhelné ženy“, jejímž úkolem je organizovat podpůrné solidární demonstrace. Jedna z nich k tomu dodává: „*Žádáme jen to, co nám patří. Nic víc.*“

Nyní záleží na odhodlanosti stávkujících i na solidaritě ostatních pracujících. Jen tak lze vládu přimět, aby své postoje přehodnotila. Vzhledem k tomu, že protestní akce manželek horníků inspirovaly horníky k další vlně stávek, asturijské uhelné doly ještě zdaleka neřekly své poslední slovo.

Z DOPISU ASTURIJSKÉHO HORNÍKA

Pracoval jsem pětadvacet let v dolech. Poprvé jsem sfáral, když mi bylo 18, a před nedávnem jsem odešel do předčasněho důchodu. Představím vám svůj pohled na současné dění.

Boj, který horníci v současné době vedou, nezačal proto, že by žádali peníze. Je to tak, že respektují dohodu, která byla v loňském roce podepsána mezi ministerstvem průmyslu a odborovými svazy horníků a zaručovala dotace určené až do roku 2018. Šlo o peníze z Evropského společenství, nikoli od španělské vlády. Nejde o prostředky, které by pocházely od lidí ze Španělska, aby nám pomohli, jak si myslí velká část těch, co nás kritizují. Pokud jde o tyto peníze, ptám se, stejně jako téměř všechny hornické rodiny, sám sebe, kde je část peněz z Báňských fondů, které prý měly vést k vytvoření alternativních odvětví v uhelných revírech po uzavření dolů? No, stejně

jako v mnoha jiných odvětvích, byly tyto peníze ovládnuty politiky a odbory. Část těchto peněz například Gabino de Lorenzo, bývalý starosta Ovieda, zaplatil za nové pouliční osvětlení ve svém městě, za Výstavní a kongresový palác a mnoho dalších projektů. Felgeroso, exstarostka Gijonu, je utratila za Technickou univerzitu a další projekty.

(...) V roce 1962 vyvolali horníci stávku, která se rozšířila po celém Španělsku a v níž jsme vybojovali mnoho práv, kterým se těší všichni Španělé až dodnes a které se nám nyní snaží ukrást. Během této stávky bylo mnoho z nás zbito, mnoho uvězněno a mnoho deportováno do jiných provincií Španělska, odloučeno od svých rodin až do návratu v roce 1980.

(...) Říkají, že uhlí dovezené ze zahraničí je levnější než to španělské. Bylo by tomu ale tak, kdybychom byli nuceni pracovat jako otroci, jak je tomu v některých zemích? Já nechci, aby jakýkoliv dělník kdekoli na světě byl otrokem.

(...) Pokud by byli všichni španělští dělníci jednotni právě jako horníci, mohu vás ujistit, že na rozdíl od nynější situace by se vládci této země museli dvakrát rozmyslet, než přijdou s nějakými škrty. Přemýšlejte o tom, kdo vám opravdu zamezuje, abyste jeli do práce nebo šli do školy, ve světle propouštění lidí tak, jak je to dnes snadné, a škrťů ve vzdělávání. Lidé, kteří vás omezují, jsou právě politici.

(...) Pevně věřím, že dělník, který hájí své práva, není terorista, jak nás nyní nazývají kvůli našemu boji na obranu blahobytu našich rodin. Vyzývám všechny, aby opustili své domy a bránili to, co jim náleží. Tím, že zůstanete doma, necháváte kousek po kousek přicházet hlad do vašich životů. (...) Vyžente z vašich hlav slovo „strach“ a frázi „nemá to cenu, nic se nezmění“ a převzmete kontrolu nad svou budoucností do vlastních rukou. (...)

Juan Jose Fernandez,
Asturie

PROPAGANDA JAKO MOCENSKÝ NÁSTROJ

DAGMAR MAGINCOVÁ

Podíl masmédií na usměrňování tzv. veřejného mínění je neoddiskutovatelný a současně hrozivý, bereme-li v úvahu jejich „nezávislost“. Veřejnoprávní média jsou závislá na státních institucích řízených politiky, komerční média jsou závislá na svých vlastnících - korporacích. Masmédia jsou pouhým zprostředkovatelem působení moci skrze její tradiční nástroje, mezi než patří v první řadě propaganda.

FORMY MOCI

Povaha moci⁽¹⁾ je neměnná a to, co se proměňuje, je její forma - nebo ve foucaultovské terminologii technika -, jež se postupně stává stále méně transparentní. Z hlediska invariantnosti moci, pokud jde o její formy (od těch krajních užívajících přímé násilí a ohrožujících tak životy lidí až po formy efektivnější, symbolické, uplatňované v ekonomické, sociální a kulturní oblasti), je na místě připomenout také koncept *hegemonie* zformulovaný Antoniem Gramscim, umístěný mezi ideologií (jako instrumentálním zkrácením a manipulací obrazů a informací) a normativně chápanými hodnotami. Gramsci rozlišuje dva způsoby realizace kontroly v rámci moderních společností: souhlas a sílu. „Prozatím lze stanovit dvě velká ‚patra‘ nadstavby - jednomu můžeme říkat ‚civilní společnost‘, čili soubor orgánů, kterým se lidově říká ‚soukromé‘, a druhému ‚politická společnost neboli stát‘, což odpovídá funkci ‚hegemonie‘, kterou vládnoucí skupina uplatňuje v celé společnosti, a funkci ‚přímého vládnutí‘ a ‚příkazování, která má výraz ve státu a v ‚právoplatné‘ vládě. Tyto funkce obstarávají přesně organizaci a spojení. Intelektuálové jsou ‚příručními‘ vládnoucí skupiny pro vykonávání podřízených funkcí společenské hegemonie a politické vlády čili: 1. ‚spontánního‘ souhlasu, s nímž přijímají velké masy obyvatelstva zaměření, které společenskému životu vtiskuje vládnoucí společenská skupina; souhlasu, který se ‚historicky‘ rodí z prestiže vládnoucí společenské skupiny (a tedy z důvěry vůči ní), odvozeného z jejího postavení a z její funkce ve světě výroby; 2. státního donucovacího aparátu, který zákonně zajišťuje kázeň těch skupin, jež ‚nesouhlasí‘ buď aktivně, či pasivně, který je však vybudován pro celou společnost s ohledem na možnou krizi v příkazování a v řízení, kdy spontánní souhlas selže.“⁽²⁾ V moderních liberálních společnostech jsou síla a konsenzus navzájem vyvážené hlavně díky jednomu z pilířů hegemonie - díky institucím ovládaným mocenskou elitou, které dokážou zajistit právě onen konsenzus podřízených společenských vrstev (v první řadě jde o komplexně ovládaný vzdělávací systém, masová média atd.).

CO JE TO PROPAGANDA

O efektivně uplatňovaném institucionálním vlivu na vzájemný vztah či poměr ekonomického a kulturního kapitálu (v bourdieuvském slova smyslu)⁽³⁾ lze hovořit ještě před obecným kopírováním a rozšířením účelně zavedeného principu byrokratického aparátu římské říše do státní organizovaných celků středověké Evropy a jeho etablováním v rámci novověkých monarchií, ale zejména v kontextu fungování moderních demokratických režimů, případně jejich represivních protějšků, jejichž instituce různých úrovní zajišťují záměrné ovlivňování a usměrňování emocí, myšlenek a názorů jedince.

Podíváme-li se na některé definice propagandy, bude zřejmé, že dnešní obecně rozšířený zjednodušený pohled na tento odvěký fenomén, spojený s účinným fungováním organizovaných společenství, pohled determinovaný současnou nejrozšířenější - netotalitní - propagandou (díky které vzniká optický klam aktuální neexistence propagandy v neoliberální postindustriální společnosti), totiž ztotožnění propagandy s totalitními systémy, omezení jejího užívání na otevřenou, deklarovanou ideologickou persvazivní rétoriku, je zavádějící a do jisté míry pohodlný, protože nás zbavuje odpovědnosti za rozpoznávání skrytých manipulativních technik, jejichž účinkům jsme sami vystaveni. Naše historická zkušenost podmíněná padesátiletou existencí totalitního režimu vedla ke ztotožnění pojmu *propaganda* s jeho marxistickým, respektive leninským pojetím, jež *otevřeně* prosazuje propagandu jako nutný nástroj ideologického působení (komunistické) strany za účelem posílení politického uvědomění lidu.

V tzv. západním pojetí propagandy dominuje sociologický výklad fenoménu propaganda. Dnes již klasická práce *Propagandes*,⁽⁴⁾ jejímž autorem je francouzský filozof, teolog a sociolog (a podle vlastní charakteristiky křesťanský anarchista) Jacques Ellul, kriticky reflektuje dosavadní pojednání věnovaná propagandě, odmítá dominující psychologické výklady, stejně jako zobecnění založená na statistikách či tzv. vědeckých experimentech s malými skupinami dobrovolníků vystavených specifickým laboratorním podmínkám.

V daných souvislostech je ovšem rovněž nezbytné upozornit na definice datované zhruba do doby, kdy se etablovala moderní propagace jako plnohodnotná součást ekonomických aktivit společnosti charakterizované masivním rozvojem liberální tržní směny. Tyto definice z první poloviny 20. století vycházejí z pojetí propagace a propagandy jako dvou různých forem sociální komunikace, a vyznačují se tudíž akcentem na etickou neutralitu propagandy.⁽⁵⁾ Podobně lze nalézt výklad relativizující samotnou metodu ovlivňování (a hodnotící pouze její účel): „*Propaganda je pokus ovlivňovat druhé, aby přijali identické postoje; toto ovlivňování je buď neuvědomělé, nebo je součástí systematického úsilí jedince nebo skupiny, která má určitou víru nebo sleduje jisté cíle.*“⁽⁶⁾ Většina pozdějších definic - nepochybně po zkušenosti s totalitní nacistickou propagandou, respektive jejími důsledky - už zahrnuje její z hlediska příjemců nepominutelné aspekty, jako jsou manipulace, kontrola, zkracování faktů a jejich vztahů, apel na emoce (předsudky a stereotypy) či mimo evropskou válečnou a totalitní zkušenost rovněž zastírání záměru.

ELITY A VEŘEJNÉ MÍNĚNÍ

Když Noam Chomsky označil za velkolepý úspěch propagandy kontrolu médií,⁽⁷⁾ měl na mysli tzv. masová média v souvislosti s konkrétními propagandistickými akcemi v rámci 20. století. Mohli bychom však jeho pojetí rozšířit na komunikační technologie vůbec a vrátit se tak v čase přinejmenším do těch dob, z nichž se dochovaly nějaké doklady veřejné komunikace. Pro ilustraci fungování propagandy jako základního mocenského instrumentu ovšem postačí návrat k Velké francouzské revoluci, jež propagandu cíleně užívala (zejména díky technologii knihtisku), a tím rovněž iniciovala kontrapropagandu u svých protivníků vnitřních i vnějších. Fakt, že v roce 1790 vycházelo ve Francii tři sta různých periodik (týdeníků a deníků), je dostatečně průkazný pro konstatování o širokém prostoru, v němž se dobová propaganda mohla realizovat.⁽⁸⁾

Vrátíme-li se k Chomského americkým příkladům, zdá se nám jeden názornější než druhý. Prezident Woodrow Wilson, zvolený v roce 1916, se zavázal, že USA vstoupí do první světové války, k čemuž potřeboval podporu svých voličů - americké veřejnosti. Ta byla dosud naladěna velmi pacifisticky a neměla důvod podporovat přímou účast Spojených států v bojích odehrávajících se za oceánem. Byl proto ustaven tzv. Creelův úřad (Committee on Public Information),⁽⁹⁾ jehož úkolem bylo za pomoci účinné propagandy změnit veřejné mínění. Mediální nastolení úzce vymezeného tématu krutosti německých vojáků a jejich nevinných mrzačených obětí, zejména dětí, dokázalo během šesti měsíců vyvolat jak strach z Němců, tak fanatické volání po odplatě a přivést běžné Američany k přeměření, hysterickým reakcím či k dobrovolnému vstupu do armády. Fakta předváděná v propagandistické kampani byla pro Creelův úřad (složený z politiků a předních intelektuálů z okruhu jednoho ze zakladatelů filozofie pragmatismu Johna Deweye) připravována britským ministerstvem a jejich autentičnost je podle Chomského velmi sporná. Úspěch uvedené kampaně, tj. bleskový diametrální obrát veřejného mínění, inspiroval k zobecňujícím úvahám o roli obsahu přinášeného masovými médii při vytváření sociální konstrukce významu např. Waltera Lippmanna, který pak v průběhu 20. let 20. století⁽¹⁰⁾ dospěl k poznání, že tisk je prostředkem konstruování významu a interpretací nezávisle na reálných faktech. Chomsky nicméně upozorňuje na fakt, že Walter Lippmann, tento kritik zahraniční a domácí politiky a jeden z významných teoretiků liberální demokracie, uznával např. nutnost státní propagandy (postupně začal teoreticky obhajovat účinnost nových technik propagandy v USA a do práce komise pro propagandu se zapojil, stejně jako výše citovaný průkopník public relations Edward Bernays),⁽¹¹⁾ jelikož podle něj obecné zájmy chápé pouze třída odborníků (intelektuální elita), a je tedy nutné vyvolat souhlas veřejnosti s věcmi, které nechce. Lippmann přisuzuje veřejnosti (společenské třídě, která není schopna nést zodpovědnost) pouze roli diváka, který je tu proto (v demokracii na rozdíl od totality), aby občas vystoupil z pasivity a dal najevo souhlas s oprávněným postavením určitého člena elitní třídy (odborníka schopného analyzovat a řídit realizaci politického, ekonomického a ideologického systému v rámci demokracie). „*Je to typický leninský názor. Ve skutečnosti má blízko k leninské koncepci, podle níž avantgarda revolučních intelektuálů převeze státní moc s využitím lidové revoluce jako síly, která ji k této moci přivede, a poté povede tupé masy k budoucnosti, kterou ve své hlouposti a nekompetentnosti nejsou s to předvídat. Liberální demokratická teorie a marxismus-leninismus jsou si velmi blízké ve svých obecných ideologických předpokladech.*“⁽¹²⁾

Fenomén veřejného mínění neponechali stranou ani představitelé tzv. frankfurtské školy, jmenovitě Walter Benjamin. V článku z března 1931

píše: „Minění je věc soukromá. Veřejnost má zájem jen naртеlech. Existuje buď jako sudí, nebo neexistuje vůbec. Ale smyslem veřejného mínění vyráběného tiskem je právě to, že zbavuje veřejnost schopnosti soudit a že jí sugeruje postoj, charakterizovaný neodpovědností a uniformitou.“⁽¹³⁾

Praktickým a velmi ilustrativním příkladem účinné propagandy využití v demokratickém systému, konkrétně v USA (sebe prezentující se coby nejsvobodnější stát světa), je uplatnění osvědčeného způsobu usměrnění veřejného mínění při eliminaci „demokratické odchylky“ – odborového hnutí⁽¹⁴⁾ demonstrovajícího pro řídicí elitu nepříjemný jev, a to překonání pasivity, roztržitého a izolace na straně veřejnosti v reakci na hospodářskou recesi přelomu 20. a 30. let 20. století. Klíčová byla podle Chomského stávka v letech 1936–1937 v západní Pensylvánii. Nebyla zlikvidována silou,⁽¹⁵⁾ nýbrž delikátně uplatněným tlakem na veřejné mínění, jemuž byla prostřednictvím masových médií předložena idea harmonické společnosti, kde mají manager, obchodník, žena v domácnosti i dělník stejné zájmy. Klidné harmonické soužití – americký sen či amerikanismus – narušují a destrukují stávkující (vedení odborářů).

Specifické a v novodobých dějinách demokratických států bezprecedentní propagandistické ideologické tažení se všemi příznačnými represivními důsledky představuje mccarthismus v USA, rozměrná politická represe⁽¹⁶⁾ namířená proti komunismu, respektive levici, rámcově ohraničená lety 1947–1957. Tato represe opět využila principu amerikanismu,⁽¹⁷⁾ budovaného soustavně díky vytvoření jakéhosi bodu nula historie nového světa. Amerikanismus fungoval ovšem také za pomoci veřejné akceptované xenofobie či problematiky uplatňované ochrany vnitřní bezpečnosti a stejně problematických represí vůči vnitřní opozici. Naplno se uplatnil právě s počátkem studené války jako součást propagandy, již konvenovaly především poválečné sociální nepokoje či zahraničněpolitické finanční závazky: „Sociální vření, které zjevně otrásl americkou společností, a vývoj mezinárodní situace, jak ho ličili političtí činitelé, vyvolaly nako- nec v americkém veřejném mínění skutečnou úzkost. To věřilo ve spolupráci se Sovětským svazem, na kterou pomýšlel Roosevelt, a přálo si ji. Jeho zklamání se dalo snadno přeměnit v represivní frustraci a jistý počet vedoucích politických činitelů se bez váhání pokusil tuto operaci úspěšně provést. Antikomunismus se opíral o antisyndikalismus, vyvolaný mohutnými stávkami. Antikomunismus a antisyndikalismus se stanou hlavními tématy volební kampaně roku 1946. Mohly se ujmout ve veřejném mínění, protože ve stejné době silily obavy z komunistické podvrtné činnosti, rovněž živěné čelnými politiky.“⁽¹⁸⁾

DUŠEVNÍ VYVLASTŇOVÁNÍ

Propaganda jako institucionalizované šíření ideologických pravd, vyznačující se užíváním všech možných formálních prostředků persvaze, může být z hlediska respektování etických pravidel dělena na tzv. bílou, která jistě etická pravidla nepřekračuje, a tzv. černou, kdy účel světi jakékoli prostředky a pravdivost obsahu není kritériem tvorby propagandistického sdělení. Slabinou tohoto dělení se může jevit skutečnost, že tzv. bílá propaganda může mít díky použitým technikám charakter emotivních sdělení, který výrazně znemožňuje adekvátní interpretaci jeho smyslu, ale i rozpoznání jeho významu.

„Umění obchodníků – umění přimět člověka ke koupi toho, co nepotřebuje nebo co nechce vůbec koupit – velmi prospělo moderním státům, jež systematicky budovaly politickou, kulturní a hospodářskou propagandu jako nástroj mocenského boje. Toto poslední vývojové stadium propagandy, jež počíná první světovou válkou, mohli bychom dobře označit jako propagandu národní. Od starších forem propagandy liší se všeobecností a všestranností, jež je umožněna nebyvalým technickým vybavením (tisk, rozhlas, film, televize) a neostyšným používáním vědeckých poznatků o psychických automatismech v chování člověka, o nápodobě, o funkcích podvědomí, o davové interakci, o sugestibilitě představové a citové atd. Byl-li člověk dřívějšími formami propagandy ovlivňován jen po nějaké stránce, totální propagandou může být doslova duševně vyvlastňován.“⁽¹⁹⁾ Dnes tak rozvinuté sofistikované sociální inženýrství napříč celým spektrem je toho jasným dokladem.

Vyvstává před námi tedy zásadní otázka, jaký smysl vůbec může mít snaha o participaci na fungování institucí mocenského systému, které nám v důsledku nedovolují narušit protežovaný ideologický diskurz.

Poznámky:

- 1) „... moc je třeba chápat především jako mnohost vztahů sil, jež jsou imanentní oblasti, ve které působí a kterou konstituují jejich vlastní organizace; jako hru, která tyto vztahy transformuje, posiluje a převrací prostřednictvím bojů a neustálého střetávání; jako podporu, kterou tyto vztahy sil nacházejí jeden v druhém, přičemž vytvářejí série či systémy, nebo naopak rozdělí a opozice, které je izolují; a konečně jako strategie, v nichž se realizují a jejichž obecná osnova či krystalizace ve formě institucí je ztělesněna ve státních aparátech, ve formulacích zákona, ve společenských hegemoniích.“ Foucault, M., *Dějiny sexuality I. Vůle k vědění*. Praha: Herrmann & synové, 1999, s. 108–109.
- 2) Gramsci, A., *Základy politiky*. Praha: Mladá fronta, 1967, s. 131. Též Gramsci, A., *Sešity z vězení*. Praha: Československý spisovatel, 1959, s. 15.
- 3) Srov. Bourdieu, P., *Teorie jednání*. Praha: Karolinum, 1998.

4) První francouzské vydání je z roku 1962, první anglický překlad vyšel 1965 pod názvem *Propaganda. The Formation on Men's Attitudes*.

5) Srov. Bernays, E. L. *Propaganda*. New York: Horace Livering, 1928.

6) Mackenzie, A. J., *Propaganda Boom*. London: The Right Book Club, 1938, s. 35. Překlad cit. dle Marek, F., *Psychologie propagandy*. In Hemelík, M. De propagando. *E-Logos. Electronic Journal for Philosophy*, 2008, [on-line], dostupné z e-logs.vse.cz/index.php?article=240, s. 4.

7) Chomsky, N., *Kontrola médií. Velkolepé úspěchy propagandy. Britské listy*, [on-line], dostupné z www.britskelisty.cz/0105/20010511o.html#14 a www.blisty.cz/files/isarc/0105/20010515h.html. Originální znění textu bylo dostupné na stránkách Open magazine pamphlet series v únoru 1992, dnes tyto stránky neexistují. Srov. též knižní vydání: Chomsky, N., *Media Control. The Spectacular Achievements of Propaganda*. New York: Seven Stories Press, 1997.

8) Srov. Prokop, D., *Boj o média*. Praha: Karolinum, 2005.

9) „Wilson založil Výbor pro veřejné informace a do jeho čela postavil novináře George Creela (1876–1953). Nová instituce naverbovala 75 000 „čtyřminutových“ řečníků, kteří při nejrůznějších příležitostech (například během divadelních předstávek) propagovali válečné cíle Ameriky. Dále distribuovala celkem 100 milionů pamfletů v nejrůznějších jazycích, točila filmy (typu Císař nebo Berlinská bestie) a pořádala výstavy „hrůz“ páchaných „barbarskými Huny“... Úřady zakázaly hrát německou hudbu a vyučovat němčinu.“ Johnson, P., *Dějiny amerického národa*. Praha: Academia, 2000, s. 516.

10) Srov. Lippmann, W., *Public Opinion*. New York: The Macmillan Company, 1956 (1. vyd. 1922); Lippmann, W., *The Phantom Public*. New Brunswick, N. J.: Transaction Publishers, 2002 (1. vyd. 1927).

11) V naznačeném kontextu experimentování s veřejným míněním v USA není divu, že Bernaysova kniha byla po svém vydání v roce 1928 považována za velmi vlivnou. Sociální inženýrství, kterému je obsah podřízen, zde není nijak implicitní a hned v úvodní kapitole autor konstatuje: „Vědomá a inteligentní manipulace organizovaných zvyků a názorů mas je v demokratické společnosti důležitým prvkem. Ti, kteří manipulují tímto neviditelným mechanismem společnosti, představují neviditelnou vládu, jež je skutečnou vládnoucí silou naší země.“ Bernays, E. L. *Propaganda*, c. d., s. 9.

12) Chomsky N., *Kontrola médií*, c. d., s. 2 (překlad upraven).

13) Benjamin, W., Karl Kraus. In *Dílo a jeho zdroj*. Praha: Odeon, 1979, s. 189.

14) V roce 1935 se na základě tzv. Wagnerova zákona mohly začít organizovat dělnické odbory vyjednávací se zaměstnavateli a oprávněně uzavírat s nimi kolektivní smlouvy. Zákon pozbyl účinnosti v roce 1947 po přijetí tzv. Taft-Hartleyova zákona.

15) Uplatnění síly, známé z přelomu století, již patrně bylo ekonomicky i společensky neefektivní. „Koncem století otřásla Spojenými státy série silných stávek: velká železničářská stávka roku 1877 (vzbouřenci dokonce obsadili město Pittsburgh), Haymarket roku 1886, Homestead roku 1892, Coeur d'Alene v letech 1892 až 1899, „třicetiletá válka“ v Coloradu 1884–1914 a stávka ve společnosti Pullman roku 1894 představují jen pár nejznámějších z celé řady tehdejších vystoupení amerického dělnictva. Tato sociální hnutí byla brutálně potlačena; často zasahovalo vojsko a běžně se využívalo provokací. Podle amerických ekonomů Tafta a Rosse... přišlo například v mimořádně násilném období od ledna 1902 do září 1904 při stávkách a výlukách o život 109 lidí a 1966 jich bylo zraněno.“ Toinetová, M.-F., *Hon na čarodějnice 1947–1957. Mccarthismus*. Praha: Themis, 1999, s. 14–15.

16) Na základě analýz FBI z března 1946, podle nichž existovala v USA komunistická špiónážní síť, zahájila Obchodní komora USA v říjnu 1946 antikomunistickou kampaň. Dekret prezidenta Trumana v březnu 1947 protikomunistickou (protisovětskou) doktrínu oficiálně potvrdil a pronásledování vnitřního nepřítele vyvrcholilo v letech 1950–1954 díky aktivitám senátora McCarthyho (v prosinci 1954 mu v nich zabránil Senát). Roku 1957 prohlásil Nejvyšší soud metody mccarthismu za procesně nezákonné. Důsledky mccarthismu stroze vyjádřené číslu uvádí např. Toinetová: „Zhruba v letech 1946–1956: dvě popravy (Ethel a Julius Rosenbergovi). Dvě vraždy ve vězení (William Remington a Robert Thompson). Tři politické vraždy (Robert Now, Thomas Parkinson a Stephen Thomas). 6 úmrtí (nejčastěji srdeční příhoda) po obvinění (John Brown, Mady Christians, John Garfield, Edwin Rolfe, Norman Tallentire a Harry Dexter White). 15 známých sebevražd (Edward Bromberg /?/, Madelyn Dmytryková, Lawrence Duggan /?/, Abraham Feller, Minnie Gutrideová, Raymond Kaplan, Morton Kent, Philip Loeb, Francis Mathiessen, E. Herbert Norman atd.). Nejméně 11 500 odvolání a propuštění: federální úředníci (včetně vojáků) 3900, zaměstnanci soukromých podniků pracujících v rámci federálních programů 5400, úředníci místní a na úrovni států 1000, soukromí námezdní pracovníci 1200... Nejméně 12 tisíc demisi ve federálních veřejných úřadech. Nejméně 300 osob, figurujících na černých listinách Hollywoodu, nemůže najít zaměstnání. Několik desítek exulantů (do Mexika a do Evropy) – zejména lidé od divadla a filmu (Larry Adler, Charlie Chaplin, Jules Dassin, Carl Foreman, Joseph Losey, Abraham Polonsky...). Asi v deseti tisících případech došlo k přezkoumání naturalizovaných osob; 13 z nich bylo denaturalizováno. Stovky cizinců byly zatčeny kvůli deportování; uskutečněno 163 deportací. Na základě Smithova zákona bylo 145 osob zatčeno kvůli komunismu; 89 z nich bylo odsouzeno (celkem 418 let vězení a 345 500 dolarů pokut). Desítky osob byly odsouzeny za urážku Kongresu nebo za křivé svědectví. Více než stovka odborových předků se stala obětí čístečnické nebo byli odsouzeni za křivé svědectví. FBI prověřovala 2,3 milionů federálních úředníků a 40 000 z nich podrobila důkladnějšímu prošetření. Z celkového počtu 65 milionů tehdy aktivně pracujících lidí prověřila FBI spisy 13,5 milionu námezdních pracovníků. Miliony osob měly svůj spis a vyskytovaly se na seznamech HUAC, FBI, CIA a Pentagonu, nepočítaje v to udavače pracující na vlastní pěst a nacházející se tedy pod dohledem.“ Toinetová, M.-F., *Hon na čarodějnice*, c. d., s. 158–159.

17) Viz např. Tocqueville, A., *Demokracie v Americe*. Praha: Lidové noviny, 1992; Chomsky, N., *Media Control*. c. d.

18) Toinetová, M.-F., *Hon na čarodějnice*, c. d., s. 23.

19) Marek, F., *Psychologie propagandy*, c. d., s. 8.

ALTERNATIVA EXISTUJE: PARTICIPATIVNÍ EKONOMIKA

ROZHOVOR S MICHAЕLEM ALBERTEM

V *Existenci* číslo 2/2011 jsme zveřejnili jeden z rozhovorů, v němž Michael Albert (*1947), spoluzakladatel alternativní mediální organizace Zcommunications a autor knihy *Parecon: Life after Capitalism*, představoval model participativní ekonomiky, který v roce 1991 vytvořil společně s Robinem Hahnelem. U příležitosti vydání českého překladu této knihy přinášíme vedle krátké recenze další rozhovor s jejím autorem. Zachycuje část debaty mezi Jérômeem E. Roosem a Michaelem Albertem, který odpovídá na řadu otázek týkajících se ZNet, participativní ekonomiky a obecněji také antikapitalistické ideologie a praxe.

Jérôme E. Roos (JER): Michaeli, ty jsi jedním z původních zakladatelů Zcommunications, nepochybně jednoho z hlavních intelektuálních center libertariánského socialistického myšlení a kritiky. Co vás původně motivovalo, abyste založili ZMagazine a ZNet a jak se vaše iniciativa od té doby rozvinula?

Michael Albert (MA): Po pravdě řečeno, všechno začalo s nakladatelstvím South End Press. Zhruba po deseti letech, strávených pomocí s rozjezdem a stabilizací tohoto podniku, jsme se s Lydií Sargentovou rozhodli, že se pohneme dál a založíme ZMagazine. Potom jsem se také účastnil mnoha on-line aktivit, v rozmanitých formách, které vyústily v ZNet. Pracovali jsme na tom projektu s mnoha dalšími lidmi, také jsme začali organizovat letní školu nazvanou ZMedia Institute, která pomohla mnoha novým lidem naučit se technikám práce v médiích a také získat nové politické názory. Když jsme začínali, snažili jsme se vyvíjet nějakou vyšší mediální činnost, která by nicméně dosáhla určitých nových cílů. Časopis byl na rozdíl od vydávání knih měsíčník a měl pravidelné čtenáře. Doufali jsme, že by to mohlo vést ke vzniku jakési komunity lidí schopných podporovat a vytvářet další aktivity.

Základem v redakci bylo, podobně jako u South End Press, to, co jsme nazývali holistický či totalistický přístup, zdůrazňující rasu, pohlaví, třídu a moc a, jak jste řekl, byl zakořeněn v libertariánském a anarchistickém socialistickém myšlení a kritice. U časopisu nám šlo o to rozšířit společenské vazby s nadějně se rozrůstajícím publikem.

Když se nám s časopisem podařilo něčeho dosáhnout, i když zdaleka ne tolik, kolik bychom si přáli, přidali jsme on-line aktivity. Měli jsme něco, co jsme nazývali zbbs, starý bulletin-board systém, který jsme opustili a přešli na začátečnický on-line web systém, a po několika převtěleních jsme zavedli a stále máme ZNet. Tato diverzifikace směrem k on-line komunikaci zvětšila rozsah našeho spojení se čtenáři a také značně rozšířila obec našich čtenářů, i když stále doufáme, že jich bude ještě víc.

Další krok se připravuje právě nyní a velmi budeme schopni provozovat živé určité činnosti. Nazývá se to ZSocial a v zásadě je to systém sociální sítě, který bude poskytovat našim stoupencům skutečně excelentní prostředek k socializaci a vzájemné komunikaci, ovšem bez toho, že by byli podřízeni nějakým normám nebo přispívali k rozvoji komerčních aktivit jako například Facebook. Tyto činnosti jsou fajn - ačkoli jistě jako korporace nikoli optimální - pro získání dlouhodobých přátel a pro další způsoby navazování kontaktů s novými lidmi, ale nejsou nejlepší pro angažování se v politických organizacích, pro rozvíjení nových spojení a vztahů, pro hledání nových idejí a pro rozvoj politicky pronikavých a oddaných společenství.

JER: Jak si vysvětlujete úspěch vašich iniciativ a očekávali jste, že se věci vyvinou takovým způsobem, když jste ZMagazine v roce 1987 zakládali?

MA: Myslím si, že hlavním důvodem našeho úspěchu, který ale, řekl bych, není zase až tak velký, jak si asi mnozí myslí, byl jednoduše v tom, že obsah, který jsme preferovali, byl a zůstává důležitý pro mnoho lidí a že jsme rozvinuli velmi brzy také on-line aktivity, které vedly již od počátku ke vzniku podstatné základny našich on-line uživatelů a podporovatelů. Když jsme začínali, nevěděli jsme pochopitelně přesně, co se z naší on-line komponenty stane, ale věděli jsme, že to bude velmi důležité, takže v zásadě se věci odehrály zhruba tak, jak jsme čekali.

Přesto ale záběr a počet lidí v tomto společenství je stále mnohem menší, než bychom si přáli. Koneckonců naší myšlenkou je přispět k vítězství změny, nikoli pouze vybudovat trvalou instituci. Proto jsme se posunuli dál k ZSocial - což bude sociální síť bez toho, abychom prodávali její uživatele korporacím (pomocí reklamy), bez shromažďování údajů, dohlížecích a ovládacích zásahů, bez státní a korporátní cenzury a - což je myslím méně dramatické, ale o to důležitější - bez sklonu k tomu, co bych nazval rozdrobená komunikace.

JER: Razíte také spolu s Robinem Hahnelem myšlenku „participativní ekonomiky“. Můžete nám vysvětlit laickými slovy, co to znamená?

MA: Participativní ekonomika neboli „parecon“ je návrh nového způsobu hospodaření, který by nahradil kapitalistický způsob, jaký máme v USA, ale který by nahradil i to, co jsme zde již měli pod názvem socialismus dvacátého století, tak jak existoval v Sovětském svazu nebo v Číně.

Parecon minimalizuje přístup k vizionářským popisům, neboť se soustřeďuje jen na jasné atributy pouze čtyř aspektů ekonomiky. Naproti tomu maximalizuje přístup, pokud jde o výhody, získané popisem klíčových institucí, nezbytných pro generování a udržování ekonomického života, který je beztrždní a založený na samosprávě dělníků a spotřebitelů, který vytváří solidaritu a rozmanitost a který pečuje o životní prostředí.

Jinými slovy, vize pareconu se nesnaží jít někam za hranice toho, co můžeme vědět, a také ne za hranice toho, za co můžeme převzít odpovědnost. Není to pro nás otázka toho, změnit něco málo, abychom nyní mohli dělat rozhodnutí, aby budoucí lidé měli svobodu dělat, co budou chtít. Naším úkolem je místo toho pouze nabídnout budoucím lidem instituce, které by jim daly sílu učinit tato rozhodnutí.

JER: Jaké jsou tedy klíčové rysy pareconu?

MA: Zaprvé, parecon má dělnické a zákaznické samosprávné rady. Samospráva znamená, že podřízení mají své slovo v zásadních rozhodnutích v té míře, nakolik jsou jimi postiženi. Někdy se to může dít na základě majoritního hlasování, jindy na základě konsenzu, někdy lze použít jiný algoritmus pro uspokojení všech preferencí. Někdy to bude znamenat širokou debatu a dlouhé rozvažování, jindy rychlejší dohodu a rozhodnutí. Cílem není nalezení nějakého zvláštního způsobu diskuse a počítání hlasů, jde o to, aby byl způsob diskuse a hlasování zvolen v každém jednotlivém případě tak, aby dobře fungoval při uskutečňování samosprávy, tedy řekněme pro vyšší informovanost a dostatečnou svobodu k tomu, aby se prováděla moudrá rozhodnutí.

Zadruhé, parecon nabízí odměňování podle trvání, intenzity a obtížnosti společensky hodnotné práce. Nemůžete vyrábět, co lidé nechtějí, a být za to odměňován. Ovšem na tom, co je požadováno a co uspokojuje potřeby lidí a rozvíjí jejich potenciál, budete pracovat a budete za to odměňováni tak, že když pracujete déle, více nebo v horších podmínkách, vyděláte více.

Tento přístup se ukazuje být nejen spravedlivý, ale také přiměřeně podněcuje aktivitu a rovněž vhodným způsobem rozlišuje a propojuje úrovně potřeby ekonomických vstupů a výstupů, nezbytné pro rozhodování. Přístup pareconu kontrastuje s odměňováním na základě vlastnictví, moci či zisku - nic z toho se v pareconu neobjevuje, neboť to vše generuje nespravedlivé rozdíly v příjmu, pokroucené informace a zvrácené motivace.

Zatřetí, parecon obsahuje to, co se nazývá vyvážené pracovní komplexity. Každý pracovník v každé ekonomii má vždy různé druhy odpovědnosti a úkolů, které společně představují jeho zaměstnání. V participativní ekonomice má zaměstnání každé osoby poskytovat srovnatelné posilující účinky skrze zkušenost s jeho vykonáváním, stejně jako zaměstnání jakékoli jiné osoby. I v pareconu existuje dělba práce

- někdo dělá to, někdo ono a tak dále. Není tu však hierarchické rozdělení práce, přinášející někomu (koho nazýváme příslušník řídicí třídy) větší moc a příjem a jiným (třídě pracujících) menší moc a příjem.

V tradičním přístupu korporací, který byl společný jak kapitalismu, tak socialismu dvacátého století, se okolo 20 procent pracovní síly monopolizuje na úlohy upevňující moc. Jinak řečeno, zaměstnanci vykonávají práce, které jsou z velké části složeny z úkolů a odpovědností, jež se jejich prováděním posilují - poskytují jim převahu v informacích, zručnostech, znalostech, sociálních vazbách, energii či iniciativě a také přístup k řídicím mechanismům. Mluvíme tu o inženýrech, manažerech, účetních, CEO, právnících, lékařích, prestižních profesorech atd. Zbývajících 80 procent pracovní síly je vyhrazeno pro zaměstnání složená z úkolů a odpovědností, jež ty, kteří práci vykonávají, moci zbavují tím, že snižují jejich zručnost, znalosti, společenské vazby, energii a iniciativu a separují je od prostředků řízení.

Zmíněná skupina, vybavená mocí, nazvaná řídicí třída, operuje nad tou druhou skupinou, zbavenou moci, nazvanou třída pracujících. Jejich postavení vnučuje těmto dvěma třídám protikladné zájmy a poskytuje velkou moc řídicí třídě. V kapitalismu stojí řídicí třída mezi prací a kapitálem, často zprostředkovávají vůli vlastníků, ale také do jisté míry prosazují vlastní zájmy v konfliktu s níže postavenými pracujícími i s výše stojícími vlastníky. V socialismu dvacátého století sice vlastníci již neexistují, zato řídicí třída zde nejenže existuje, ale stává se novou vládnoucí třídou. Z tohoto důvodu mají obhájci pareconu tendenci nazývat socialismus dvacátého století „koordinacionismus“.

Přejdeme k dělnickým radám. Se starým korporátním rozdělením práce zajišťovaly, i když byly věrné samosprávě, že tato věrnost bude podvedena a zničena institucionálními implikacemi korporátní dělby práce. Dvacet procent bude ovládat diskusi, určování programu jednání, rozhodování. Setkání rady mohou formálně uvítat všechny členy daného pracoviště, ale protože pětina těchto členů je vyzbrojena mocí a čtyři pětiny jsou moci zbaveny, ta první skupina bude ovládat tu druhou.

I kdyby zde byla původně určitá věrnost demokratickým postupům či dokonce samosprávě, po čase bude tato oddanost poražena každodenní realitou vyčerpaných dělníků, poslouchajících příkazy, jež vycházejí od zesláblých řídicích pracovníků. Korporátní dělba práce neúprosně strukturně podvrací výdobytky samosprávných rad a stejně tak i spravedlivého odměňování, které řídicí pracovníci dostatečně rychle eliminují tím, že si sami zvýší své příjmy. Jednou z minimálních charakteristik, kterou proto musí mít nová beztřídní ekonomie, je požadavek nového způsobu poměrného rozdělení práce.

Tímto novým způsobem v pareconu jsou vyvážené pracovní komplexy. Pozice každého zaměstnance je vůči mocenským účinkům v podobné situaci. Jinými slovy, každý pracovník plní určité úkoly, které jeho moc zvyšují, a určité úkoly, které ji snižují, přičemž kombinace v celém pracovním komplexu je v průměru podobná ve všeobecných mocenských účincích pozici jakékoli jiné osoby v daném pracovním komplexu. Výsledkem je, že tu není žádný strukturální tlak, který by produkoval řídicí pracovníky s větší mocí nad moci zbavenou třídou pracujících. Jsou tu jen ekonomičtí činitelé, srovnatelně disponující mocí, společně se podílející na samosprávném hospodářském životě.

Začtvrté, také parecon potřebuje prostředky k alokaci. Problém, který je třeba překonat, spočívá v tom, že jak trhy, tak centrální plánování představují podobné volby a neodpovídají způsobu alokace, který by byl konzistentní s beztřídní společností a samosprávou. Obě tyto možnosti tím, že diktují určité chování a motivy, podkopávají výhody a dokonce i trvalou přítomnost dělníků a spotřebitelů v samosprávných radách, spravedlivé odměňování a vyvážené pracovní komplexy. Kdybychom připustili, že to tak je, zůstal by nám tu prostě problém. Jak může participativní ekonomika řešit vstupy a výstupy své ekonomické aktivity, jež by byly konzistentní se samosprávou a nezaváděly třídní rozdělení?

Odpověď pareconu se nazývá participační plánování. Jádrem tohoto přístupu je velmi jednoduché, možná na první pohled dokonce až příliš jednoduché na to, aby se zdálo být uskutečnitelné. Dělnické a spotřebitelské rady prostřednictvím svých propojených vztahů navrhuji své představy o spotřebě a produkci. Hodnotí také návrhy jiných a přizpůsobují své vlastní v souladu s dalšími koly oběhu informací. V podstatě vyjednávají kooperativně o vstupech a výstupech ve světle potřeb a možností a v souladu se spravedlivým odměňováním. Parecon skutečně tvrdí, že to není jediná možná cesta, ale také skutečně efektivní spojení potřeb a možností rozvoje a rovněž realizace samosprávného rozhodování.

A to je vše. Jako vize představuje parecon dělnické a spotřebitelské rady, spravedlivé odměňování, vyvážené pracovní komplexy a participační plánování. Pochopitelně každá z instancí toho typu hospodaření bude mít obrovské pole dalších detailních charakteristik a upřesnění těchto nejzákladnějších rysů, a stejně tak i určitých variací případ od

případu, stát od státu - dokonce možná pracoviště od pracoviště. Ale zásada je, že uskutečnění těchto čtyř rysů je klíčem k dosažení beztřídního stavu, samosprávy, solidarity a rozmanitosti.

JER: Jak si představujete, že tato vize může přispět k vytvoření alternativní společnosti?

MA: No, jak může jakákoliv vize přispět k dosažení vytoužené budoucnosti? A potom se také můžeme ptát, zda k tomu parecon přispívá nějakým zvláštním způsobem. Vize nám může pomoci pochopit přítomnost a kořeny jejích potíží pomocí kontrastního srovnání s lepší budoucností. Vize může motivovat k aktivismu. Skutečnou překážkou, rozhodně největší současnou překážkou, masivní, nekompromisní, nepřekonatelnou, opoující veškeré nespravedlnosti, je fatalistické přesvědčení, že neexistuje žádná alternativa a že nespravedlnost je součástí života, že člověk se s ní musí vyrovnat a nechat ji být. Vize by měla zformovat víru v alternativu a vyvrátit tento fatalismus.

Vize by nás měla orientovat, abychom byli schopni posunout se ve směru, kterým se chceme ubírat, spíše než abychom se pohybovali jinam, kam nechceme. To se může zdát banální, ale podíváme-li se do historie, vidíme, že tomu tak není. V jednom případě za druhým vedla různá hnutí nakonec jinam, než kam původně směřovala, nebo přinejmenším jinam, než kam velká část jejích členů doufala, že povedou. Vize by nám měla pomoci vyznačit krátkodobé, střednědobé a dlouhodobé cíle a usnadnit nám jednat v souladu s dosažením těchto cílů, pomoci nám vymyslet, co potřebujeme, atd.

Podobně by měla vize pomoci vtělit do přítomnosti zárodoky budoucnosti. Jak byste mohli něco dělat, kdybyste o vytoužené budoucnosti nic nevěděli?

Dobře, a jak je to tedy speciálně s pareconem? Je to užitečná vize?

Ovšem, budeme-li sledovat širší, obecnější proud, je třeba poznamenat, že parecon tu nestojí o samotě, ale je součástí způsobu pojmání věcí, který říká zcela jasně, že ekonomika není všechno. Samotná ekonomika dokonce není ani tou primární věcí. Spíše lze říci, že ekonomika je velmi důležitá, ale stejně tak je důležitá také rodina, kultura a politika - a tak je primární vize opírající se o tyto oblasti společenského života, tak jako je primární i ekonomika. Ale pro naše účely, jestliže usilujeme o participativní ekonomiku, jak nám to může aktuálně pomoci posunout se vpřed, dále z naší přítomnosti?

Parecon nám může pomoci porozumět kořenům ekonomických hierarchií a třídního rozdělení, diferenciaci příjmů, agendě sociálních hnutí, otázkám rozpočtu atd. - a to všechno najednou pomocí kontrastu mezi tím, co tu máme dnes, a naší předpokládanou, velmi odlišnou budoucností. Parecon nás může motivovat odkrýváním možnosti svobodného života po kapitalismu a poukazováním na to, že neduhy současného ekonomického života nejsou nevyhnutelné, ale jsou společenské. Ukazuje nám, jak by mohlo odlišné společenské uspořádání tyto dnešní neduhy eliminovat.

Z mnoha implikací pareconu pro směřování vpřed, které musíme přijmout, abychom dospěli tam, kam chceme, vyčnívá patrně zvláště jedna. Existují dva možné způsoby života po kapitalismu. Jeden způsob se objeví v ekonomii ovládané řídicí vrstvou, s nerovným rozdělením příjmů, s produkcí nadhodnoty a s autoritářským podrobením pracujících. To jest společnosti, kterou nazýváme „koordinacionismus“ nebo socialismus dvacátého století. Jiný způsob se objeví v beztřídní ekonomii se spravedlivým rozdělením příjmů, s produkcí odpovídající potřebám a rozvoji potenciálu a se samosprávou dělníků a spotřebitelů.

Toto je tedy zhruba parecon. Důležitou věcí, kterou parecon nabízí, je možnost vyburcovat nás a zaměřit naši pozornost a dokonce umožnit nám porozumět, jak vybudovat hnutí, jak vybojovat jednotlivé boje a jak vystavět infrastrukturu, aby to vše vedlo k beztřídnosti a nikoli k novému třídnímu rozdělení.

Pokud jde o pěstování zárodků budoucnosti v přítomnosti, což parecon činí, spočívá v tom, nasměrovat nás k přednostnímu budování rad, zapojování samosprávy do rozhodování, k pokusům o vytváření vyvážených pracovních komplexů v našich vlastních projektech, a pokud máme vliv na hospodaření s rozpočty, k usilování o spravedlivé odměňování, a dokonce jestliže rozvíjíme prvky ekonomické směny, k pokusům o participační plánování.

Také nás v souladu s výše uvedenými body tlačí k boji za proměnu již existujících institucí, které posouvají kupředu ony hledané atributy. Jinak řečeno, pěstujeme tyto zárodky v institucích, které vytváříme a které jsou zamýšleny jako vhodné pro novou ekonomiku, ale také se snažíme prosadit změny v institucích již existujících a posunout je tak směrem k novému způsobu hospodaření. Nejde o malé věci, ale spíše o běh na dlouhou trať, jehož cílem je pomoci definovat, jak by měly revoluční projekt a hnutí a organizace vypadat.

Je toho jistě ještě mnohem víc, co bych o tom všem měl říct a vysvětlit to. V tuto chvíli se připravuje a brzy i spustí webová stránka

Mezinárodní organizace pro participační společnost (International Organization for Participatory Society), která bude obhajovat parecon a také nové vize v ostatních oblastech života. Tato prozatímní organizační struktura a program vycházejí z cílů a hodnot participační společnosti. Popravdě, existuje skutečný smysl, v němž jak doufáme budou kulminovat ta původní přání - z doby začátku ZMagazine a ZCommunications -, totiž vytvořit společenství podobně smýšlejících lidí, pracujících společně. Bylo zatím vybudováno jen několik málo odvětví a kapitol, ale když je ta webová stránka zviditelná pro všechny, je tu naděje, že jich bude čím dál tím víc.

JER: Může nás „participativní ekonomika“ vyvést ze současné krize - a pokud ano, jakými cestami toho můžeme dosáhnout?

MA: Záleží na tom, o jaké krizi hovoříme. Vratme se zpět o pět, deset nebo kolik chcete let. V mých očích tu byla i tehdy krize, protože i tehdy existovaly gargantuovské ohromné počty lidí, kteří mají hlad, jsou chudí, zbaveni své důstojnosti, je jim odíráno vzdělání, nemají možnost rozhodovat o svých životech, jsou znásilňováni, střeleni, využíváni, zneužíváni, trpí nouzí atd. Současná krize je nazývána krizí v mainstreamových médiích nikoli proto, že škodí naprosté většině lidstva, nýbrž proto, že poškozují či ohrožuje bohaté a mocné. Pouze tehdy se mainstreamová média zajímají o společnost a mluví o krizi. Ve zbylém čase nepředstavují bolest a utrpení, které jsou právě tak zjevné a naléhavé, žádnou krizi, jsou to prostě běžné každodenní věci.

Může nám tedy participační ekonomika pomoci vyvést nás z krize, kterou chápou jako trvalou, jako něco, co je tu neustále, co přímo vyplývá z kapitalismu, patriarchálního uspořádání společnosti, rasismu a autoritářství? Tedy z krize, která vyplývá ze současných ekonomických, rodinných, kulturních a politických institucí, které zneužívají lidský potenciál? Ano, může, a pokusím se to teď zhruba popsat.

Může nám pomoci ven z této „krize“ jako ve skutečné krizi, doprovázené současným rozvrácením mezi elitami a dodatečným utrpením pro všechny ostatní? Jistě, není to zcela jasné. Pokud uvažujeme o tom, zda nám může pomoci dostat se z tohoto zmatku způsobem, který nás přivede nikoli zpět k běžnému každodennímu životu, ale spíše na cestu vstřícné skutečné a trvalé změně, pak ano - s tím nám pomoci může, ale musíme pro to také něco udělat. A může nám pomoci zpět k běžnému každodennímu životu? Ne.

Jaká by to tedy byla cesta? Existuje pochopitelně mnoho věcí, o nichž bychom zde mohli mluvit. Ukážu však především několik příkladů: může nás například inspirovat k dosažení plné zaměstnanosti pomocí zkráceného pracovního dne a týdne. Může nás inspirovat k dosažení masivních, dokonce obrovských škrtů ve výdajích na zbrojení, spolu s výrazným navýšením sociálních výdajů. Může nás inspirovat k prosazení masivní podpory vzdělání pro všechny a všeobecné zdravotní péče. Může nás inspirovat k prosazení změn vedoucích k participaci v rámci firem i v širším makroekonomickém měřítku. A to je jen začátek a týká se to pouze ekonomiky. Vize pro politiku, kulturu a rodinu mohou vyvolat podobné změny i v těchto sférách.

JER: Minulý rok došlo na mnoha místech k zajímavému vývoji v sociální, ekonomické i politické oblasti. Jak se prohlubuje krize kapitalismu, lidová povstání se šíří po celém světě od Káhiry po Athény a od Santiaga po New York. Jak byste vysvětlil tento vývoj z perspektivy „participativního socialismu“ a do jaké míry je podle vás hnutí Occupy spjato s vašimi myšlenkami? Je to „participativní socialismus“ v praxi?

MA: Myslím, že používáte termín „participativní socialismus“ pro shrnutí participační ekonomiky, politiky, kultury a společenství; také ho k tomu někdy používám, nebo říkám participační společnost. Řekněme tedy, že tato hnutí jsou tím, čím se zdají být. Někteří lidé - je jich stále ještě příliš málo, ale ten počet roste a stává se čím dál významnější - jsou naprosto znechuceni obrovskou nespravedlností, kterou vidíme všude okolo nás. A z mnoha důvodů a povzbuzení různými událostmi začínají vyrazet do boje.

Někdy jsou tito lidé velmi špatně informovaní a podle mého mínění může jít o hnutí zcela reakční - jako například Tea Party v USA. Ale v těch nejlepších případech, jako je Occupy, si myslím, že tato hnutí jsou velmi blízká myšlenkám pareconu v mnoha směrech. Mají třeba tendenci zabývat se všemi stránkami života a žádnou neupřednostňovat před ostatními. Usilují o skutečnou rovnost a mají pro to rostoucí pochopení, což je sblížuje s koncepcemi pareconu pro spravedlivé a rovné odměňování. Mají sklon být bojovně podezíraví a nepřátelští vůči autoritářským trendům a řešením a upřednostňují skutečnou demokracii a dokonce samosprávu. A jsou rovněž nepřátelští vůči tržnímu soupeření a komerčnímu prostředí, a tak doufám přirozeně směřují k participačnímu plánování.

Takto řečeno, vidíme, že je tu také jeden vážný problém. Tato hnutí ve svém základu a ve svých nejobecnějších přáních obsahují a často obsahovala obdivuhodné aspirace - včetně naprostého návratu k ruské-

mu revolučnímu hnutí například. Avšak jak se často stává, navzdory přáním svých členů dospěje hnutí většinou k výsledkům strašlivě odlišným od původních masových aspirací těchto členů. Myslím, že to má hodně společného s tím, jakou mají tato hnutí strukturu, a proto i vedení, že to tedy nikdy nebyly instituce, které by hledaly řešení v souladu s aspiracemi svých členů na osvobození, ale namísto toho instituce usilující o výhody příslušníků řídicí vrstvy.

Aby se hnutí Occupy a další projekty a hnutí, která se objevují a pokračují všude po celém světě, spojily dohromady v masivní projekt, který by byl skutečně orientován na to, aby připravil beztržní, feministickou, interkomunitární participační budoucnost - k tomu bude nutné, aby rozhodovalo členstvo těchto hnutí, nikoli nějaká elita v jejich čele. A toto členstvo bude muset znát široce definované atributy toho, kam chtějí směřovat, aby použili taktiky a strategie v souladu s tím, čeho chtějí dosáhnout. Já osobně věřím, že parecon a participační společnost mohou poskytnout množství pronikavých myšlenek a snad i společenský tmel právě tomuto trendu.

JER: Indignados a hnutí Occupy dokázali obrátit pozornost k excesům finančního kapitalismu a k rostoucí nerovnosti v srdci západní společnosti. Jak se veřejná debata posouvá čím dál tím víc od úzkého tématu rozpočtového deficitu, stále více lidí začíná mluvit o celkové restrukturalizaci finančního sektoru. Zde na ROAR jsme často připomínali myšlenku kooperativních bank a nebo družstevních záložen jako možnou cestu z dnešní bankokracie. Jaký je váš názor na družstevní záložny a na družstevní vlastnictví obecně? Odpovídá to vaší vizi participační ekonomiky?

MA: Ano i ne. Jestliže mluvíte o nápravě finančního sektoru - potom pravděpodobně ne. V takovém případě je skrytým předpokladem, že vlastnické vztahy, dělba práce atd. přetrvávají ve stejném stavu, jak jsou dnes. Pokud to tedy chápete takto, pak všechno, o co zde jde, je nakonec jen to, jak uniknout z krize, poškozující ty nahoře, nikoli to, jak se vymanit ze struktur ničících všechny ostatní. Ať získají finance jakoukoli formu, jestliže základní třídní vztahy v ekonomii zaručují více bohatství a moci malé skupině, strukturálně, potom výsledkem bude vždy jejich vzestup na úkor ostatních. Jistě, můžeme mít lepší nebo horší verzi tohoto systému - a také verzi více nebo méně stabilní a odolnou vůči šokům a podobně. A některé z těchto změn by nepochybně zlepšily životy lidí, dokonce i těch na samém dně společnosti. Ale nejde to o osvobození. Jde tu o reformu, při níž však přetrvávají netknuté základní určující vztahy.

Na druhé straně i když se zabýváte korporátními strukturami uvnitř firmy nebo otázkami národního rozpočtu či něčím jiným, počítá se v to bankovníctví, hypotéky atd., existuje způsob, jak to dělat, jak usilovat o změny již dnes - o změny z definice reformní -, které nebudou reformistické, což znamená, že jim nepůjde o pouhou nápravu utlačovatelského systému. Tento přístup bojuje za změny k lepšímu, čelí všemu tomu nejhoršímu, včetně vyhýbání se obrovským ekonomickým šokům atd., ale vždy způsobem, který se pokouší vyzdvihnout uvědomění si potřeby pokračovat dál v boji až k vítězství celé nové ekonomie - a vždy způsobem usilujícím ustavit nové úrovně organizace a moci, stejně jako nové stupně vědomí, takže bude možné pokračovat v boji a bude to možné na základě zlepšených podmínek.

Takže z tohoto hlediska je možné bojovat za reformy finančního sektoru způsoby, které rozšiřují věrnost hodnotám a dokonce i specifickým institucionálním záměrům, jež jsou antikapitalistické - a řekl bych klidně pareconistické. Toho je možné dosáhnout způsoby, jež usilují o vytvoření trvalých organizací, zajišťujících pokračování dalších kroků. Ty mohou požadovat změny, které nejenže překonávají současný chaos, ale poskytují také lepší podmínky a větší moc pracujícímu lidu. Nevím, jestli zrovna finanční sektor je ideálním prostředím pro tento typ přístupu, ale je určitě možné zde postupovat cestami více či méně vhodnými následovaní a zajišťujícími stále prohlubování boje. Ideální představa je, že by tyto snahy měly být úzce spojeny s boji, dotýkajícími se základních otázek - například plné zaměstnanosti a zkracování pracovní doby, větší míry progresivního zdanění, posílení sociálních výdajů a podobně.

JER: Zdá se, že vaše vize participační ekonomiky je velice blízká hlavním myšlenkám libertariánského marxistického myšlení (zejména dílu Rosy Luxemburkové a Komunistické radě Antona Pannekoeka), stejně jako hlavním principům anarchosyndikalismu a komunitaristickému étosu tradičních hnutí jako kibucim a quakerů. Do jaké míry se vaše vize liší od těchto intelektuálních tradic a praxí a kde vidíte určité překrývání? Inspirovala vás nějaká konkrétní filozofie, když jste rozvíjeli vaše myšlenky?

MA: Musím přiznat, že nemám nijak zvlášť blízko ani ke kibucim, ani ke quakerům. Ale máte pravdu, že jsem byl silně ovlivněn Luxemburko-

vou a Pannekoekem, stejně jako mnoho lidí, s nimiž jsem spolupracoval, a také Kropotkinem, Bakuninem a různými dalšími anarchisty. Myslím si, že parecon je pokračováním tohoto velice širokého dědictví, a doufám, že jím bude také participativní společnost, ačkoli to bude velký skok vzhledem k relativnímu ekonomismu minulosti.

Idea rad je v jasném souladu s minulými prioritami tohoto širokého trendu. Myslím si, že parecon se o samosprávě vyslovuje mnohem opatrněji, než jak to činili mnozí předtím, nicméně můj odhad je, že by s tím neměli žádný problém. Ani idea rovného a spravedlivého odměňování by neměla být příčinou žádných potíží, myslím - pokud ano, dejte mi vědět -, ale tyto ideje jsou v literatuře o pareconu opět vysloveny mnohem opatrněji a doufám, že i jasněji.

Vyvážený pracovní komplex je něco nového, ale pouze ve formě provedení. Řekl bych, že i tato idea nebo aspirace tu již byla, jakkoli nezřetelná, rozmazaná. Základní pochopení třídy stojící mezi prací a kapitálem nacházíme už v Bakuninovi, ačkoli si myslím, že identifikace socialismu dvacátého století jako ekonomiky řídicích pracovníků je rozhodně nová, tak jako zcela explicitní formulace problematiky vyváženého pracovního komplexu. Konečně, participativní plánování je, domnívám se, také zcela nová věc.

JER: Napsal jste konečně mnoho knih obecně o marxismu a socialismu. Je Marx dnes stále ještě relevantní? A jak se vaše vlastní vize liší od myšlenek ortodoxního marxismu?

MA: Nikdy si nejsem jistý, co tím lidé myslí, když kladou takové otázky. Je Marx relevantní? Jako osobnost? Jako od jakékoli jiné osobnosti si od něj můžeme mnohé přecíst a učit se z jeho životních zkušeností. Pokud se někdo chce dozvědět něco o jeho životě, je to skvělé. Pokud ne, žádný problém.

Někdy však tato otázka znamená, a předpokládám, že se to týká i te vaši: Jsou Marxovy spisy relevantní? To je jiná otázka, ale přiznám se, že i ta mě stále ještě poněkud mate. Jeho texty obsahují mnoho myšlenek. Jsou tyto myšlenky relevantní? Ano, jistě, jako u většiny jiných vynikajících autorů. Pochopitelně v tomto případě relevance znamená relevanci nejen pro pochopení světa, ale i pro jeho změnu, a výsledkem toho je, že zatímco je možné číst Marxe pro jeho myšlenky, bylo by také dobré číst mnoho jiných, a já věřím, že se čtou, kteří jeho myšlenky užitečně použili a zdokonalili.

Dostávám se k druhé části otázky. Stručně řečeno, ortodoxní marxismus se podle mého názoru týká hlavně ekonomiky a všeho ostatního jen odvozeně, ve vztahu k ekonomice. Nabízí pohled na historii, který je založen na ekonomické dynamice a rozporech a na jejich důsledcích pro třídy a jejich vzájemný boj. Jako nejdůležitější identifikuje vlastníky - kapitalisty - a dělníky a podrobně analyzuje systém zvaný kapitalismus ve světle vlastnických vztahů, jimiž jsou tyto třídy definovány. Je mnoho marxistů, kteří jsou ortodoxní v tomto výše popsaném širokém smyslu, a mezi nimi existuje v mnoha různých částech světa značné množství různých odnoží - leninská koncepce změny, organizace atd.

Parecon, jeho příznivci a jejich myšlení se od tohoto pojetí zcela zásadně liší téměř ve všech ohledech. Především, považuje sice ekonomiku za kriticky důležitou, ale se stejnou důležitostí připojuje otázky rodiny, kultury a společenských, mocí a politiky. Nechápe historii jen jako postavenou na ekonomice a jako nějaký vyvíjející se model nevyhnutelných rozporů a jejich řešení. Jeho pohled je mnohem rozmanitější. Zachovává mnohé z Marxova pochopení dynamiky mezi prací a kapitálem - jež bylo neuvěřitelně pronikavé -, ale rozšiřuje jej o třídu řídicích pracovníků, nacházející se mezi těmi dvěma marxistickými třídami, díky přesunu pozornosti od přímého vlastnictví k širšímu poli vztahů, které hluboce zasahují motivy a podmínky participantů v ekonomii.

Nechci se u toho příliš dlouho zdržovat. Je tu však patrně nekontroverznější tvrzení. Když Marx zkoumal celek myšlení, zjišťoval, co zahrnuje a co vylučuje, a u těchto inkluzí a exkluzí se ptal, zájmem koho slouží? A přál si, aby inkluze a exkluze v rámci jeho hlediska byly takévé, které by sloužily zájmům utlačovaných.

Když se tak dívám na ortodoxní marxismus a vidím zde vylučování hodnotných feministických, nacionalistických a antiautoritářských (anarchistických) názorů, napovídá mi to - v souladu s logikou samotného Marxe -, že celek tohoto myšlení slouží zájmům určitých skupin lidí na vrcholu těchto hierarchií. Myslím, že mnoho marxistů už to pochopilo a začali doplňovat marxistické myšlení těmito názory. Právě to dnes představuje objevování se feministického marxismu, socialistického feminismu, nacionalistického marxismu, anarchomaxismu, které probíhá již nějakých čtyřicet let.

Ale i pokud jde o ekonomii, je tu jedna exkluze - marxismus vylučuje uvědomění si či konceptualizaci třídy řídicích pracovníků. Věřím, že kdyby se dnes Marx objevil a viděl by ortodoxní marxismus a dějiny snah o postkapitalistickou společnost, jako byl Sovětský svaz atd.,

MICHAEL ALBERT PARTEKON: ŽIVOT PO KAPITALISMU

Kritikové kapitalismu bývají často zesměšňováni poukazováním na fakt, že nedokážou nabídnout žádnou lépe fungující vizi společnosti, a jsou proto označeni za utopistické snílky, jejichž myšlenky by svým aplikováním vedly pouze k omezování individuální svobody, a tím i k totalitě. Michael Albert ve své knize *Partekon* argumentuje jak proti kapitalismu, tak proti „socialismu 20. století“, čímž překonává zažitě paradigmat těchto dvou protipólů ekonomických zřízení a nabízí třetí a dle něj nejlepší cestu, již představuje participativní ekonomika.

Nejdříve skrze ekonomické hodnoty, jimiž jsou spravedlnost, diverzita, solidarita, účast na řízení a rozhodování o sobě samém a efektivita, autor prozkoumá jednotlivé hospodářské soustavy (kapitalismus, tržní socialismus, socialismus s centrálním plánováním, zelený bioregionalismus a participativní ekonomiku). Participativní ekonomika se vyhýbá jakékoliv hierarchizaci zaměstnanců, každý rozhoduje o tom, co se ho na pracovišti týká. V jednotlivých radách se skrz řadu kroků dosáhne kompromisu, na kterém se podílí každý účastník pracovního procesu. Zaměstnanec má větší slovo tím spíš, čím se konkrétní rada pracujících zabývá jeho činností. Díky tomu má každý v partekonu možnost ovlivnit svůj pracovní život a nemusí se potýkat s žádnými arbitrárními rozkazy od svých nadřízených, k čemuž dochází v tržních či centrálně plánovaných ekonomikách. Základním předpokladem pro fungování partekonu je i odmítnutí soukromého vlastnictví výrobních prostředků, jež také vede k hierarchizaci práce. Principy rad jsou přeneseny i na sféru spotřeby, kde se postupně vyjednává, kolik veřejných statků či výrobků pro individuální konzumaci bude potřeba. Tím se překonává tržní proces nabídky a poptávky či direktivní rozhodnutí o našich potřebách v centrálním plánování.

Každý pracující je v partekonu hodnocen radami podle kritérií osobní snahy, ne podle svého talentu, vzdělání či pracovní pozice. Každý musí vykonávat různé činnosti s odlišnou důležitostí a náročností, aby nevznikaly na pracovišti mezi zaměstnanci rozdíly. Všichni by tak měli odpracovat stejně co do hodin, námahy, společenské odpovědnosti a důstojnosti. Lepší ohodnocení by každý dostal pouze na základě přinesených obětí, díky čemuž by se snaha vyplatila úplně každému, nejen těm, co mají vyhlídky na kariéerní postup.

V knize je participativní ekonomika představena pouze na základě snadno pochopitelných argumentů a příkladů bez složitých ekonomických propočtů, navíc s přesahem do politického a sociálního života. Umožňuje nám seznámit se nejen s ucelenou ekonomickou vizí anarchistické společnosti, ale i s promyšlenou kritikou kapitalismu a státního socialismu.

(Vydala Mezera, Praha 2012)

Vítězslav Louda

zaznamenal by tuto exkluzi a disciplinovanou aplikaci svých vlastních rad, a uznal by, že marxismus se stal navzdory jeho přáním ideologií nikoli dělnické třídy, ale třídy řídicích pracovníků.

Tak jako buržoazní myšlení nevysvětlilo plně prospěchářskou logiku a činnost jeho vládnoucí třídy vlastníků, myšlení ortodoxního marxismu, a ve skutečnosti ani většina marxistického myšlení vůbec, nevysvětlilo plně převahu kontrolující logiky a činnosti své vládnoucí třídy řídicích pracovníků. Ortodoxní marxismus - a leninismus, strategie této třídy - ve skutečnosti ani neuznal její existenci, což je velmi závažný stupeň tohoto nepochopení.

Záleží ale na tom, jestli mám pravdu v otázce, jak by Marx jako osobnost reagoval, kdyby se dnes znovu narodil? Ani trochu. Na čem však záleží, to je otázka, zda když se podíváme pozorněji a přesněji, má to vše, co jsem výše uvedl, nějaký smysl. Pokud ano, pak by se všichni ti socialisté, kteří se sami hlásí k různým typům leninismu a jiným přístupům skrytě zavázaným třídě řídicích pracovníků a kterých je mnoho, zejména v méně rozvinutých zemích, měli zamyslet, jestli by nebylo lepší jejich aspirace propojit s hnutím participativní ekonomiky a participativní společnosti. Já myslím, že bylo. Snad si to budou myslet i jiní.

Podle originálu, který naleznete na stránce www.zcommunications.org/there-is-an-alternative-participatory-economics-by-michael-albert, přeložil Čestmír Pelikán

ANARCHISMUS A POLITIKA AFINITNÍCH SKUPIN

FRANCIS DUPUIS-DÉRI

Anarchisté byli od samého počátku aktivní v hnutí za globální spravedlnost (tzv. alterglobalizačním hnutí). Vliv anarchismu na něj spočívá z velké části v rozšíření rovnostářských forem organizace, mezi něž patří taktika afinitních skupin, autonomních militantních¹⁾ celků tvořených pěti až dvaceti jednotlivci. Uvnitř skupin fungují anarchistické rozhodovací procesy, to jest rovnostářské, participační, poradní a konsenzuální. Následující text se vrací k historickým počátkům afinitních skupin v anarchistickém Španělsku na konci devatenáctého století a mapuje jejich rozšíření v sociálních hnutích sedmdesátých a osmdesátých let století dvacátého až po hnutí za globální spravedlnost. Text analyzuje politický potenciál tohoto druhu militantní organizace a potvrzuje tezi, že masovému hnutí umožňuje fungovat během pouličních akcí racionálním, rovnostářským a svobodným způsobem.

Participaci anarchistů na hnutí za globální spravedlnost najdeme už v Chiapasu, po boku zapatistů krátce po povstání 1. ledna 1994. Najdeme je v Ženevě v květnu 1998 mezi členy Peoples' Global Action, oslavující padesáté výročí Světové obchodní organizace (WTO) rozbíjením symbolů globálního byznysu a kapitalismu. Přesto nebyla anarchistická přítomnost v srdci hnutí příliš viditelná až do 30. listopadu 1999, kdy se odehrála bitva o Seattle. Afinitní skupiny organizace Direct Action Network (DAN)ablokovaly přístup ke konferenčnímu centru a za použití taktiky nenásilné občanské neposlušnosti vzdorovaly policejním útokům. Přibližně čtyři hodiny po první akci DAN zaútočili aktivisté a aktivistky v black bloku, maskovaní a oblečení v černém, na výlohy bank, restaurací McDonalds, obchodů Nike a Gap. Různorodost a hloubka anarchistického vlivu na antiglobalizační hnutí, také známého jako hnutí za globální spravedlnost, evidentně není pouze v ulicích, ale v jeho celosvětové struktuře, v jeho alternativních médiích, uměleckých výstupech, stejně jako v autonomních stanových městech postavených během sociálních fór a kontrasumitů. Diskurz hnutí za globální spravedlnost je nasycen odvoláváním se na participační demokracii. Jsou to ti, kteří se označují za anarchisty nebo také za antiautoritáře, běžně nazývaní radikálové, kteří víc než kdokoli jiný podněcují participaci a autonomii militantů. Uvnitř alterglobalizačního hnutí se anarchismus vyznačuje horizontálními, participačními, poradními a konsenzuálními rozhodovacími procesy.

Afinitní skupina je jednou z organizačních struktur, která umožňuje realizovat anarchistické principy v praxi. V afinitní skupině je militantní autonomní celek tvořen pěti až dvaceti jednotlivci, kteří sdílí principy, jež stojí za to bránit, a preferují stejný druh aktivit. Rozhodovací proces je anarchistický. Tuto militantní formu organizace si v principu mohou osvojit politické i sociální skupiny. Na konci devadesátých let a počátkem jedenáctého století byla používána především antiautoritář - at' už se označovali za anarchisty nebo ne. Rozšířením afinitního stylu organizace v srdci alterglobalizačního hnutí vzrostl vliv anarchismu přesto, že se nemusel ztotožňovat s anarchismem každý, kdo se k němu přidal. V tomto textu se nejdříve poohlédnu po historickém původu afinitních skupin v anarchistickém Španělsku na konci devatenáctého století, jejich rozšíření napříč novými sociálními hnutími sedmdesátých a osmdesátých let, až po hnutí za globální spravedlnost. Poté se pokusím analyzovat politický potenciál tohoto druhu militantní organizace. Na závěr nastíním tezi o tom, jak tato struktura umožňuje masovému hnutí fungovat racionálním, rovnostářským a svobodným způsobem. Během průzkumu vycházím z širokého spektra zdrojů: textů zabývajících se politickou filozofií a historií, ale také z rozhovorů s aktivisty a aktivistkami, které jsem vedl jako účastník/pozorovatel hnutí za globální spravedlnost ve Francii a Severní Americe.²⁾

ZROD A ROZŠÍŘENÍ AFINITNÍCH SKUPIN

Afinitní skupiny se poprvé objevily na konci 19. století ve španělském anarchistickém hnutí, v souladu s výzvami Michaila Bakunina po utváření „důvěrných skupin“. V sedmdesátých a osmdesátých letech devatenáctého století se zde již formovaly malé skupiny přátel známé jako *grupos de afinidad* nebo *tertulias* (schůzky, debaty, kroužky). Anarchisté a anarchistky se scházeli v kavárnách, kde debatovali, připravovali akce a sdíleli zprávy (vzhledem k vysoké míře negramotnosti bylo předčítání zpráv důležitou aktivitou).

Na počátku dvacátých let 20. století spáchali záškodníci, nasazení šéfy do syndikalistické organizace *Sindicatos Libres* sérii vražd militantů radikálního odborového svazu Národní konfederace práce (CNT). Jako odpověď zformovali anarchisté sebeobraně afinitní skupiny. V červenci 1927 byla ve Valencii v utajení založena Iberská anarchistická federace (FAI).³⁾ Skládala se z afinitních skupin, jejichž příslušnost k FAI byla ryze neformální. Organizace neměla žádné členské průkazy ani povinné členské příspěvky. Vztah členů byl postavený na důvěře a rozhodnutí o vstupu nových členů byla přijímána kolektivně. Federace jednotlivců a regionů, která neměla rozhodovací pravomoci, organizovala regionální mítinky skupin (nebo delegátů skupin), často formou venkovských pikniků. Ale podle jednoho z členů FAI v té době „každá skupina uvnitř FAI myslěla a jednala dle vlastního uvážení, bez toho, aby se zabývaly tím, jaký mají ostatní skupiny názor a jaká rozhodnutí přijaly. Nebyla zde vnitřní disciplína, typická pro komunistické buňky regionu.“

Pojem afinitní skupiny byl také užíván anarchisty mimo Španělsko. Na začátku dvacátého století zakládali afinitní skupiny také argentinskí anarchisté (často pocházející z Evropy). Ve Francii v roce 1931 anarchistický individualista Émile Armand v textu věnujícím se experimentům autonomních a svobodných komun zmínil, že komuny fungovaly mnohem lépe, pokud v nich byli lidé sdružení na bázi afinity - blízkého vztahu a náklonnosti. Proto při hodnocení obrody afinitních skupin globálním hnutím za sociální spravedlnost musíme uznat velký vliv anarchismu a jeho hluboké historické kořeny.

Praxe afinitních skupin se nestala vzácností ani po občanské válce (1936-39), kdy byl španělský anarchismus krvavě potlačen. Není pochyb o tom, že si španělští anarchisté, kteří uprchli do Toulouse a dalších míst, udrželi tuto formu organizace ve snaze realizovat své politické cíle. Totéž platí o veteránech z mezinárodních brigád, kteří si přivezli zkušenost s afinitními skupinami do Severní Ameriky a dalších částí světa. Zdá se, že o afinitních skupinách měla povědomí i pacifistická organizace se sklonem k anarchismu - Liga odpora války (War Resisters' League), založená v r. 1923. Nicméně ultralevice čtyřicátých a padesátých let byla silně ovlivněna hegemonií vysoce autoritářských marxisticko-leninských organizací, kterým se expanze autonomních afinitních skupin nezámlouvala. „Afinitky“ se znovu ve významném množství objevily během šedesátých a sedmdesátých let hlavně ve Spojených státech a v západním Německu. Na přítomnost afinitních skupin na demonstraci v šedesátých letech vzpomíná také sociolog a militant George Katsiaficas.

Afinitní skupiny by neměly být spojovány výlučně s anarchismem. V USA figurovalo několik různých propagátorů struktury afinitních skupin, kteří tuto taktiku používali a měli vliv na její utváření - někteří jsou dodnes známi, jiní upadli v zapomnění. Například socioložka Barbara Epstein konstatuje, že praxe afinitních skupin byla v USA v šedesátých letech popularizována křesťanským hnutím quakerů, kteří patřili také mezi propagátory konsenzu. „Afinitky“ propagoval i militantní anarchista a historik španělské občanské války Murray Bookchin ve své knize *Post-Scarcity Anarchism* (Postnedostatkový anarchismus, 1971). Klíčový prvek druhé vlny feministického hnutí v šedesátých letech, tzv. skupiny šířící uvědomění, byly v mnoha případech podobné afinitním skupinám, kromě toho, že během protestních akcí zřídka působily jako kolektivní buňky. K promotérům celé řady participačních metod patřilo i Hnutí za novou společnost (Movement for a New Society - MNS). Jeho kořeny vycházely z tradice nenásilných akcí a v boji proti jaderné energetice i v dalších kampaních používalo taktiku afinitních skupin. Zatímco v radikálním feminismu existovaly anarchistické principy, přinejmenším anarchistické tendence, MNS a antinukleárnímu hnutí anarchistické vazby chyběly. Přesto hlavní protijaderné a pacifistické mobilizační čítaly stovky afinitních skupin, které budovaly kempy na staveništích atomových elektráren a účastnily se aktů občanské neposlušnosti, jež vedly ke stovkám zatčení. Podle jednoho holandského militanta, aktivního v osmdesátých letech⁴⁾, fungovalo autonomní hnutí v západním Německu podobným způsobem a organizovalo militantní antinukleární kempy, kde byla „základní skupina“ tvořena menšími buňkami. Ty byly poněkud odlišné od afinitních skupin, poněvadž byly výsledkem permanentních kolektivů vycházejících ze stejného města nebo sousedství a během mítinků mohli mluvit pouze mluvčí těchto kolektivů. V té době si již militanti na obou stranách Atlantiku adaptovali modus operandi afinitních skupin, zděděný od předchozí generace a přizpůsobený

aktuálním politickým a taktickým potřebám a používali afinitní skupiny během masových mobilizací, kde jednali jako jednotná síla.

Struktura afinitních skupin byla znovu ve velkém propagována během osmdesátých a devadesátých let feministickými organizacemi, ekology a hnutím solidarity s nakaženými AIDS, např. Act Up! (AIDS Coalition to Unleash Power), kteří se o rozšíření afinitních skupin zasadili. Koncept afinitních skupin si dokonce získal popularitu mimo sféru sociálních hnutí. Luc Boltanski a Ève Chiapello popsali, jak systém kooptoval organizační modely a ideologické principy sebeorganizace a autonomie, typické pro protestní hnutí šedesátých a sedmdesátých let. Tato dynamika pirátství mezi sociálními hnutími a „systémem“ přetrvává. Ve Spojených státech si koncept a dokonce i termín „afinitní skupiny“ osvojily a uzpůsobily banky, manažerské školy a univerzity, včetně Massachusettského institutu technologie (MIT) a ministerstva zahraničí. Citujme alespoň jeden příklad. Mezinárodní akreditační asociace obchodních a manažerských univerzit (Association to Advance Collegiate Schools of Business - AACSB International) tvrdí, že afinitní skupiny umožňují „maximalizovat participaci“ a „usnadňují komunikaci a rozšiřování podniku“. Ministerstvo zahraničí nabádá své zaměstnance, aby se zapojovali do afinitních skupin „asiátů“, „černochoů“, „gayů, leseb“ a „hendiikepovaných“. Způsob organizování pomocí afinitních skupin odpovídá novému duchu kapitalismu, formulovanému v manažerských příručkách, jež nabádají manažery k prosazování horizontálních struktur, samosprávných týmů, individuální autonomie a kreativity. Na naprosté většině pracovišť je však realita této teorii na hony vzdálená. Nicméně rétorika týkající se autonomie a svéprávnosti zaměstnanců odráží probíhající rozpor mezi dynamikou samosprávy (pracující a střední manažeri mají daleko větší motivaci, pokud se mohou sami rozhodovat) a touhou managementu udržet svou moc. Vrcholný management je tak nucen udržet samosprávný organizační prvek pod kontrolou a využít ho jako nástroj pro zvýšení spokojenosti pracujících a nižšího managementu, a tudíž jejich loajalitu a oddanost firmě. Na rozdíl od anarchistických afinitních skupin nejsou ty korporátní autonomní, jelikož jsou vytvářeny institucionálně (shora) a poté nabízeny zaměstnancům. Zavádění takových korporátních afinitních skupin je jinými slovy top-down proces. Kromě termínu afinitní skupina a několika principů nemají tyto korporátní skupiny s anarchistickou tradicí nic společného.

Zdá se, že snaha o vytváření afinitních skupin se rozšířila napříč celým hnutím za globální spravedlnost. Region od regionu je na ni však kladen různý důraz. V Itálii byla na internetu zveřejněna výzva k utváření afinitních skupin, které by plánovaly a realizovaly nenásilné přímé akce během protestu proti summitu G8 v Janově v červenci 2001. Před mobilizací proti summitu G8 ve francouzském Évianu v červnu 2003 byly pokusy o vytváření afinitních skupin vzácné. Přesto člen syndikalistického odborového svazu Národní konfederace práce (CNT - Vignoles) zaznamenal, že se francouzští autonomové organizovali formou afinitních skupin bez toho, aby se odvolávali na nějakou organizaci. V zemích bývalého východního bloku, jako např. v Chorvatsku, je hnutí za globální spravedlnost složeno zejména z anarchistů, kterým jsou principy afinitních skupin dobře známe, ale nerealizují je formální cestou. V dalších koutech světa různorodé organizace k utváření afinitních skupin, na nichž má stát mobilizace, vyloženě povzbuzují. Během příprav na odpor proti Summitu zemí amerického kontinentu (Summit of the Americas; Résiste!), zveřejnila Antikapitalistická konvergence Montreal (Anti-Capitalist Convergence of Montreal, CLAC) ve svém magazínu výzvu, že „je důležité utvářet afinitní skupiny odpovědně v předstihu, aby byla zajištěna efektivní komunikace a demokratické rozhodovací procesy“. Rozšíření formy afinitních skupin je daleko efektivnější, když organizace aktivně a přímo pomáhají militantům utvářet vlastní afinitní skupiny, jak tomu bylo během mobilizace na bitvu o Seattle. Direct Action Network (DAN) spolu s organizací Ruckus Society prováděly workshopy, kterých se účastnily stovky militantů a seznamovaly se zde s principy afinitních skupin. Během dne akcí byly tyto skupiny podpořeny dalšími afinitními skupinami, jež byly utvořeny v autobusech na cestě do Seattlu. Nechyběli mezi nimi ani studenti z Asociace University of Victoria z Britské Kolumbie. V rozhovorech uvedl několik účastníků a účastnic afinitních skupin, že se o této organizační struktuře dozvěděli na seminářích pořádaných neanarchistickými organizacemi, další dotázaní si byli vědomi anarchistických kořenů afinitních skupin. Přesto pouhá přítomnost afinitních skupin v srdci hnutí za globální spravedlnost dokazuje anarchistický vliv. Lidé organizovaní v afinitních skupinách de facto získali zkušenost s anarchistickou politikou.

ANARCHISMUS A POLITIKA PŘÁTELSTVÍ

Na první pohled se výrazy afinita a anarchismus nezdají být synonymy. Afinita je nejasným pojmem, nejprve používaným chemiky a alchymisty. Albert le Grand (třinácté století) ho používal k popisu přirozené přitažlivosti mezi kovy, substancemi a molekulami. Pro sociology jako Max Weber a později také Michael Löwy vysvětluje afinita specifický

vztah mezi dvěma doktrínami, určený analogiemi mezi jejich racionálními strukturami, emocemi a morálkami. Termín afinita v současnosti znamená sdílené zájmy, povolání, sport, hudbu či politické názory. Pro anarchisty však znamená mnohem víc. Jejich specifikace termínu afinita se poprvé objevila v textech Charlese Fouriera. Podle tohoto antiautoritářského socialisty počátku devatenáctého století je atrakce (pro Fouriera synonymum afinity) zásadním organizačním principem, kolem kterého se společnost musí vyjadřovat. Později klade důraz na význam afinity pro anarchismus *Encyclopédie anarchiste* (1934) a *Petit lexique philosophique de l'anarchisme* (2001). Sébastien Faure poznamenává, že princip afinity „je nejpevnější, protože je schopný odolávat konfliktům, roztržkám a rozložení, která jsou typická pro organizace, politické strany a ligy seskupující jednotlivce s protichůdnými zájmy (...); je to nejlepší organizační princip, lépe řečeno, jediný organizační princip, který odpovídá povaze anarchismu, pokud nedusí touhy, charakter a svobodu jednotlivců“. Afinitní skupina je tudíž potenciálním základem anarchistické organizace či společnosti. Jak prohlásil Faure, „anarchistická společnost, ke které chceme dospět“, by byla utvořena „mimořádným rozkvětem afinitních skupin“. Člen FAI popsal formování afinitních skupin během třicátých let dvacátého století těmito barvitými slovy: „Po čtyřech či pěti slovech můžete říct, jestli je zde afinita, jestli je zde důvěra. Je to jako láska mezi mužem a ženou - potkali se a po několika málo slovech vědí.“ Jenomže přirovnání lásky k afinitním skupinám, ať už je sebebarvitější, vzbuzuje koncepční a politické rozpory. Zdá se, že koncept přátelství vyjadřuje životní postoj účastníků afinitních skupin přesněji, i když „není jisté, zda se můžeme dopracovat, nebo alespoň přiblížit k obecné definici přátelství“. Na rozdíl od lásky neevokuje přátelství exkluzivitu či žárlivost, ale spíše vzájemnost a společné zájmy; kromě toho aktivity sdílené s přáteli udržují a posilují pouto přátelství. Přátelství není - principiálně - určováno pohlavím či sexuální orientací jednotlivců. K tomu všemu pocit spoluviny, důvěra a v neposlední řadě také afinita, jež je podle psychologů rozhodujícím způsobem spojena s přátelstvím. Láska může být navíc jednosměrná, zatímco afinita v sobě nese vzájemný sentiment. Anarchisté, kteří pro účel tohoto eseje poskytli rozhovor, stejně jako několik textů zabývajících se otázkou afinitních skupin, zdůrazňují důležitost přátelských vazeb jako spojujícího elementu, který upevňuje soudržnost skupiny.

Přátelské vztahy mají bezpochyby obecný vliv na fungování politické organizace, dynamika afinitních skupin je však přátelstvím mezi členy ovlivněna obzvlášť. Při utváření či zapojení se do afinitní skupiny se z jednotlivců stávají takzvaní amilitanté. Toto označení vystihuje amalgám výrazu přátelství - francouzsky „ami“ - a militant (bojovník), a stejně tak jisté odmítnutí tradiční militantnosti, pokud předponu a- chápeme jako negaci. V tomto případě je chování politických aktérů

ovlivněno hlavně přátelským vztahem namísto lpěním na ideologické doktríně či organizovaném patriotismu, jak je tomu obvykle v případě tradiční militantnosti. Tato politika přátelství přispívá k šíření anarchistických principů uvnitř hnutí za globální spravedlnost, ať už si jsou aktivisté vědomi anarchistické tradice nebo ne. Amilitantní cití, že jádro jejich skupiny založené na afinitním a přátelském vztahu s sebou nese téměř přirozenou touhu a vůli dosáhnout konsenzu. Jeden z nich tak popisuje, že se jeho afinitní skupina skládala z „pěti přátel“ a rozhodovací proces byl „spontánně konsenzuální“. Přítomnost přátelských vztahů v srdci afinitních skupin tudíž usnadňuje rovnostářskou a konsenzuální kolektivní praxi. To se shoduje s výsledky sociologických studií na téma přátelství, jež je vztahem neslučitelným s autoritou a hierarchií. Kromě toho jednotlivci, kteří působili v afinitních skupinách, říkají, že jednali v anarchistickém prostředí, přestože se nepovažují za anarchisty nebo neví o anarchismu zhora nic. Jeden militant uznává, že se nechal „zmanipulovat“ svými anarchistickými přáteli. Vysvětluje, že „skupina nebyla výlučně anarchistická, protože se chtěla vyvarovat sektářství. Například já jsem spíš marxista a nechtěl jsem být označen za anarchistu, ale fungování skupiny bylo anarchistické.“ A usuzuje, že „neexistují afinitní skupiny, které nejsou anarchistické ve smyslu způsobu organizace“.

DEMOKRACIE NEBO ANARCHISMUS?

Afinitní skupiny nabízejí konkrétní model anarchistické praxe, která nejenže narušuje logiku zastupitelské demokracie liberálního režimu, ale také logiku různých militantních organizací s volenými vůdci nebo zastupiteli. Proto je typickým rysem afinitních skupin subverze - podvrtný potenciál, jelikož proměňuje tradiční rozhodovací procesy zastupitelské demokracie a v oficiálním politickém režimu moc drženou zastupiteli, politickými stranami nebo v rámci sociálních hnutí organizací. Zkušenost a fungování afinitních skupin demonstruje, že lidé nebo dav jsou obdařeni schopností organizovat sebe sama, kolektivně uvažovat a jednat ve složitých situacích, jež nastávají během mobilizací a masových akcí. Z toho důvodu může praxe afinitních skupin přizívat historickou debatu mezi dvěma postoji, které jsem v předchozích textech pojmenoval jako politickou agorafobii a politickou agorafilií. Politická agorafobie je založena na přesvědčení, že lidé přirozeně postrádají politický názor, takže pokud se shromáždí v agorě (lidovém shromáždění), aby jednali, stávají se nevyhnutelně obětmi vášně, jež jsou manipulované demagogy a egoistickými zájmy, kterým je lhostejné obecné dobro. Na druhou stranu politická agorafilie tyto argumenty převrací zdůrazňováním, že jednotlivci, kteří mají moc, si nevyhnutelně vyvíjejí výrazně odlišné emoce a zájmy než lid, převážně z důvodu svého postavení v hierarchické struktuře. V souvislosti s tím je elita jednotkou sama o sobě, která neváhá pokoušet se přesvědčovat lidi skrze demagogii, že vládne jménem obecného dobra. Navzdory pokusům elit limitovat lidskou autonomii nám agorafilové připomínají, že v minulosti existovalo mnoho komunit, včetně afinitních skupin, které si vládly samy přímo a bez vůdců. Malé politické komunity, jako squaty, militantní spolky, přípravné schůzky na demonstrace nebo afinitní skupiny jsou alternativním politickým prostorem, kde mohou být rozhodovací procesy rovnostářské a mohou se vyjadřovat skrze diskusní shromáždění v halách, amfiteátrech nebo dokonce na ulicích, které po obsazení demonstranty mohou sloužit jako agora. Skrze tyto zkušenosti lidé ukazují, že ve skutečnosti mají schopnost činit racionální rozhodnutí a dodržovat rozhodovací procedury, které mohou zajistit racionalitu těchto procesů. Takové samosprávné skupiny jsou navíc schopny jednat dohromady v koalici na bázi ad hoc, což zpochybňuje logiku držení centralizované moci zastupiteli nad suverénním subjektem (národem, proletariátem, občanskou společností atd.), jež má homogenní jádro a společné zájmy.

Je přesnější mluvit v případě afinitních skupin o přímé demokracii nebo anarchismu? Akademici i aktivisté si často neuvědomují rozdíl mezi anarchismem a přímou demokracií: v anarchismu jsou rozhodnutí přijímána kolektivně a konsenzuálně, zatímco v demokracii většinovým počtem hlasů. Příběhy a svědectví o afinitních skupinách ukazují, že jejich účastníci obecně upřednostňují anarchismus před přímou demokracií, ať už z morálních důvodů (demokracie může sklouznout k tyranii majority) nebo politických (předpokládá se, že konsenzus zajišťuje jednotu skupiny, spontánní dělení úkolů a pocit bezpečnosti). Řekněme, že rovnostářská a přátelská povaha politického svazku může představovat vlastní napětí a problémy. Zprvu „v kruhu přátel i v romantickém vztahu nejsou sociální vztahy určovány pouze afinitou, pramení také ze sociálních faktorů“. Navzdory velké míře tolerance vyjadřované anarchisty přátelské vztahy rostou snadněji mezi militanty se stejnými kulturními, sociálními a ekonomickými kořeny a mezi těmi, kteří jsou přibližně stejného věku. Kromě toho může být vyjadřování militantů v afinitní skupině ohroženo „nebezpečím přílišného egocentrismu, jelikož jednotlivec je s lidmi, kteří myslí jako on“. Některé vztahy - hlavně profesní genderově smíšené - navíc mohou mít vliv na neformální moc ve skupině. Muž má například tendenci oslovovat si nefor-

mální moc nad ženou a považovat ženu za méně schopnou v politických aktivitách, akci a autonomii. V afinitních skupinách začínou být vztahy mezi mužem a ženou mnohem problematictější, pokud jejich členové, hlavně muži, mají problémy chápat možnost přátelství mezi mužem a ženou, zejména pokud si vyobrazují ženu primárně jako sexuální objekt. Nicméně také nerovnosti v rozložení neformální moci jsou principiálně méně závažné v anarchistických strukturách než hierarchických, jelikož v nich není žádná oficiální autorita, která by umožnila jednotlivcům hromadit neformální moc a privilegia, a kolektiv není ovládan donucovacími prostředky. Přesto byly v zájmu snížení nerovností způsobených neformální mocí a privilegiem a v zájmu usnadnění jednání vyzkoušeny různorodé postupy, například rotace funkcí, podmíněné různými faktory jako čas, pohyblivost apod., jež pomohly naplnit požadavek rovnostářské, svobodné a efektivní diskuse.

V Severní Americe, kde jsou anarchisté hluboce ovlivnění radikálním feminismem předchozí generace, jsou mítinky často moderovány tandemem muže a ženy, při diskusích si pak muži a ženy předávají slovo. To má vyrovnávat šance žen při řečnění, jelikož pro muže může být vyjadřování na veřejnosti snadnější. Někteří aktivisté z tohoto názoru, že vzhledem k dopadu patriarchální ideologie jak na společnost, tak na aktivistické hnutí je také pro ženy důležité, aby se pravidelně sdružovaly v nesmíšených afinitních skupinách. Ty jim umožňují osvobodit se od nadvlády mužů, definovat vlastní témata a aktivity, aby „zažily úžasné pouto solidarity“, a konfrontovaly způsoby, kterými západní kultura privileguje přátelství mezi muži a nedůvěřuje přátelství mezi ženami. Nicméně ve Francii se názory mezi anarchisty na podobnou praxi liší, jelikož se zde má za to, že vycházejí z komunitního citění. Následkem toho mnoho francouzských anarchistů ukazuje nedostatek zájmu a mají problémy uvažovat o konkrétních kolektivních řešeních, jež by snížily nerovnost mezi různými identitami (muži, ženami apod.) v rámci hnutí. Navzdory těmto důležitým a konkrétním problémům nabízejí afinitní skupiny možnost rozšíření přímé participace a autonomie aktivních jednotlivců uvnitř obrovských sociálních hnutí. Navíc do té míry, že několik skupin se může rozhodnout pro akci v koalici s dalšími skupinami, takže počet výsledných účastníků není limitován.

ANARCHISMUS A RACIONÁLNÍ DAVY

Skrze své hluboké historické kořeny byly afinitní skupiny používány různými způsoby v různém politickém kontextu. V devatenáctém století ve Španělsku byly afinitní skupiny nezávislými celky, jež fungovaly nepřetržitě po dlouhou časovou periodu až několika let. Některé z afinitních skupin aktivních v hnutí za globální spravedlnost tento model následují. Ale od šedesátých let dvacátého století se militanti uchylují k metodě afinitních skupin, aby realizovali aktivity během událostí, jako jsou např. velké pouliční demonstrace. V těchto případech fungují afinitní skupiny v rámci koalice a jejich trvání je měřeno řádově hodinami, maximálně několika dny.

Pro ilustraci zmiňme příklad. Při příležitosti oficiálního summitu mohou aktivisté hnutí za globální spravedlnost naplánovat sérii alternativních mítinků a demonstrací rozložených do několika dnů. Reformisté - termín, který použijí k pokrytí širokého spektra skupin, od nevládních organizací, církevních asociací po odbory a levicové strany - zorganizují velký společný pochod, jehož trasa je konzultována s politiky a policií. Pochod je v předstihu deklarován jako nenásilný a tým pořadatelů na něj dohlíží. Účastníkům sjednoceného pochodu, kteří obvykle přicházejí s partou přátel, se nedostává žádného povzbuzení, aby při demonstraci hráli jakoukoliv aktivní roli. Afinitní skupiny se mohou zapojit (se svými obřími loutkami, divadelními scénkami, písněmi, slogany, letáky apod.), ale efektivita demonstrace nezávisí na iniciativě účastníků.

Naproti tomu radikálnější skupiny upřednostní taktiku přímých akcí. Organizace založená na afinitních skupinách umožní každému účastníkovi, aby převzal odpovědnost za autonomní aktivity vytvářené v rámci kolektivní akce. Koalice afinitních skupin usnadňuje dobrovolné dělení práce ve třech úrovních: v rámci skupiny, mezi skupinami a časové. To je navíc slučitelné s úsilím o autonomii, kterou anarchisté podporují. Afinitní skupiny poskytují každému prostor pro aktivní účast. Jak upozorňuje jeden anarchista: „Dříve jsem byl ochotný uchýlit se k radikálnějším aktivitám, ale dnes některé aktivity dělat nemohu. Vzhledem k fungování afinitní skupiny můžete dělat, co vám vyhovuje a zapojit se do skupiny, která ve stejnou dobu upřednostňuje stejné aktivity jako vy.“ Přátelský vztah také umožňuje sdílení a dělbu práce mezi jednotlivci, kteří by se ve skupině založené na nějaké „identitě“ cítili vyloučení. Například heterosexuálně orientovaný muž vysvětluje: „Během demonstrace lesbiček jsem byl členem afinitní skupiny, ale jelikož jsem muž, akce jsem se přímo neúčastnil. Můj úkol spočíval v poskytování podpory (doprava, telefon, pomoc v případě zadržení apod.).“

Stručně řečeno, horizontální koalice afinitních skupin nabízí každé skupině možnost ujmout se nějaké aktivity. V případě black bloku se

mohou některé skupiny soustředit na ofenzivní akce, další na defenzivní, jiné mohou zajišťovat první pomoc, hlídky, hudbu, nosit transparenty a vlajky. Ti, kteří nechťejí být v ulicích, formují skupiny zajišťující dopravu a ubytování, právní ochranu, styk s oficiálními či alternativními médii, vzdělávací workshopy a tak dále. To neznamená, že všichni lidé, kteří se účastní radikální demonstrace, musí být členy afinitní skupiny. Ve skutečnosti představují afinitní skupiny stále minoritu i na radikálních demonstracích. V souladu se zachováním principů rovnosti a autonomie obvykle předchází dnům přímých akcí generální shromáždění, kde účastníci sdílí informace, kladou otázky, oznamují, na čem má jejich afinitní skupina zájem pracovat, a kolektivně přijímají závěrečná rozhodnutí přesto, že rozhodnutí týkající se místa a hodiny shromáždění byla přijata militantním jádrem aktivistů týdny nebo měsíce předem. Rozhodovací procesy koalice afinitních skupin se liší v závislosti na okolnostech. Pokud je mobilizace menší, je možné, aby se generálního přípravného shromáždění účastnili všichni. Nicméně pro mobilizace obřích rozměrů je koordinace afinitních skupin zajišťována prostřednictvím shromáždění delegátů, v Severní Americe známé jako „rady mluvčích“ (spokescouncil), které existovaly v americkém antinukleárním hnutí již od sedmdesátých let dvacátého století. Termín spokescouncil připomíná dynamický vztah mezi delegáty, kteří se setkávají, a různými skupinami i uvnitř každé z nich -, což přeměňuje dav lidí v racionálního politického aktéra se schopnostmi taktického myšlení. Ale rozhodování skrze spokescouncil vyžaduje docela dost času a často vyvolává napětí mezi požadavkem rovnostářské a svobodné politické participace a požadavkem taktické a strategické efektivity. Člen Antikapitalistické konvergence Montreal v rozhovoru konstatoval, že anarchistický rozhodovací proces „je zdoluhavý a vyčerpávající, hlavně poprvé, ale musíme změnit naše smýšlení, přestat neustále uvažovat o produktivitě a potom zjistíme, že člověk nemůže vše vyřešit za dvě sekundy“.

Organizační struktura založená na koalici afinitních skupin umožňuje přijímat rozhodnutí na základě rovné diskuse dokonce i během demonstrace - mezi afinitními skupinami i uvnitř každé z nich -, což přeměňuje dav lidí v racionálního politického aktéra se schopnostmi taktického myšlení. Ale rozhodování skrze spokescouncil vyžaduje docela dost času a často vyvolává napětí mezi požadavkem rovnostářské a svobodné politické participace a požadavkem taktické a strategické efektivity. Člen Antikapitalistické konvergence Montreal v rozhovoru konstatoval, že anarchistický rozhodovací proces „je zdoluhavý a vyčerpávající, hlavně poprvé, ale musíme změnit naše smýšlení, přestat neustále uvažovat o produktivitě a potom zjistíme, že člověk nemůže vše vyřešit za dvě sekundy“.

A není snad potřeba rychlého rozhodnutí v situaci, kdy může být dav konfrontován policií? Demonstrace proti summitu G8 (Évian) ve francouzském Annemasse v roce 2003 může posloužit jako příklad, jak může i za složitých podmínek metoda spokescouncilu dosáhnout taktické efektivity. Jedna z demonstrantek vzpomíná: „Ohromilo mě, že jsme byli schopni uskutečnit poradu delegátů přímo uprostřed blokády. Barikády hořely a policie nešetřila slzným plynem. Přesto bylo svoláno shromáždění delegátů. Někdo zařval: ‚Za deset minut mítink u téhle lampy.‘ Mítink se konal několik stovek metrů od policejního kordonu a díky němu jsme učinili rozhodnutí, co dělat dál (...) Lidé se navzájem

informovali, kde je potřeba pomoc: ‚potřebujeme posily v prvních řadách‘, ‚potřebujeme pomoc stavět barikády‘, ‚potřebujeme někoho na hlídky (...)‘ a tak dále. Byli jsme schopni fungovat dynamickým způsobem během akce bez toho, aby na nás někdo hulákal, musíte udělat tohle a musíte udělat tamto!“

Potom dívka komentuje situaci, která nastala mezi demonstranty a policií: „Policie si myslí, že jste pouhý dav a že tak budete taky reagovat. Model afinitních skupin všechno mění: už nejednáte jako dav, ale jako racionální bytost. Afinitní skupiny nám pomohly uchopit naši vlastní sílu. Policie z nich nepřestává být překvapená a rozladěná: ‚Máme vodní děla a slzný plyn,‘ říkají si, ‚ale podívej se na ně, místo aby utíkali, mají mítink, aby se rozhodli, co budou dělat!‘“

Podobná svědectví připomínají teze sociologa Francesca Polletta, podle něhož má přímá demokracie nebo konsenzus uvnitř sociálních hnutí obrovskou politickou hodnotu, protože usnadňuje (sebe)organizaci, inovace a soudržnost mezi militanty. Mnoho lidí, kteří působili v afinitních skupinách, navíc poznalo jejich politickou efektivitu jako struktury pro rovnostářské a svobodné procesy, stejně jako jejich taktickou výhodu, umocňující jejich schopnost manévrovat a jejich sílu při střetech s policií. Typickým rysem afinitních skupin je, že podněcují lidi k autonomnímu jednání a ke zodpovědnosti vůči organizaci. Dokazují, že davy lidí jsou schopny sebeorganizace rovnostářským způsobem, přičemž jsou vysoce efektivní. A co je nejdůležitější, umožňují přímou debatu mezi jednotlivci, kteří potom mohou kolektivně definovat, co je a co není politicky efektivní.

Francis Dupuis-Déri je profesorem politických věd na univerzitě v Québecu (UQAM). Napsal několik knih, např. *Les Black Blocs* (2007), stejně jako mnoho článků do různých magazínů (*Agone*, *Anarchist Studies*, *Canadian Journal of Political Science*, *New Political Science*, *Political Studies*, *Politix*, *Recherches féministes*, *Réfractations*, *Social Anarchism*, atd.). E-mail: dupuis-deri.francis@uqam.ca

Poznámky překladatele:

- 1) Výraz militantní zde není užíván jen jako synonymum výrazu násilný, ale také jako aktivní, zapálený, bojovný. Bojovat lze nenásilnými i násilnými prostředky.
- 2) V původním článku i v anglickém překladu odkazuje autor na obrovské množství textů. Z důvodu přehlednosti nebyly tyto odkazy do českého překladu zahrnuty. Autor také vychází z mnoha rozhovorů s anarchisty a anarchistkami, kteří mají zkušenosti s organizačním modelem afinitních skupin. Rozhovory byly anonymní, nicméně věk, pohlaví a aktivistické zaměření lze rovněž najít v původním textu nebo anglickém překladu.
- 3) FAI je stejně jako ČSAF členskou organizací Internacionály anarchistických federací (The International of Anarchist Federations / L'Internationale des Fédérations Anarchistes, IAF-IFA).

Podle *Anarchist Studies* 18. 1. 2010 (www.twbooks.co.uk/journals/anarchist-studies) přeložil Tonda Kováč

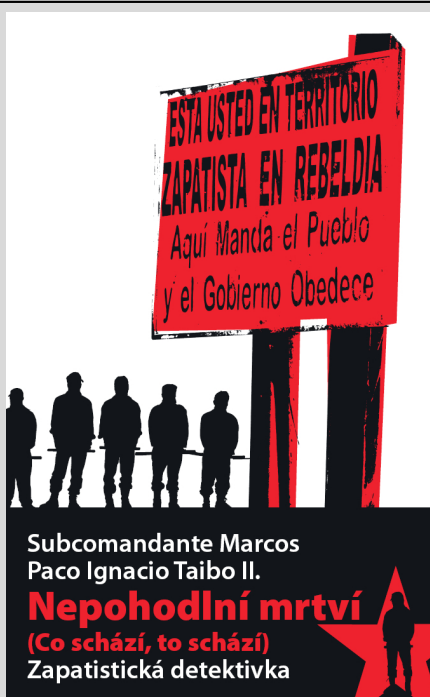
NEPOHODLNÍ MRTVÍ (Co schází, to schází)

Dvě výjimečné osobnosti - Subcomandante Marcos a Paco Ignacio Taibo II. - vytvořily společně na základě střídavého psaní kapitol napínavý příběh záhadné vraždy, založený na protínání dějových linií. Kapitoly psané dokonale maskovaným Marcosem odkazují k místu svého vzniku v horách Chiapasu a vypráví je zapatistický zmocněnec pro vyšetřování Elías, zatímco Taibovy kapitoly nechávají vyniknout velkoměstského detektiva „drsné školy“, věčnou cigaretu kouřícího Héctora Belascoarána Shaynea. Obě dějové linky se dramaticky střetnou v ohromné spleti ulic Ciudad de México. Vynořuje se zde hlava odporné historie městského politického násilí a oba detektivové se sami ocitnou v hrůzném tanci smrti se silami současně kriminálními, historickými i politickými.

Kniha vycházela nejprve na pokračování v mexických novinách *La Jornada* a později byla vydána nejen v Mexiku, ale i v Itálii, Francii, Spojených státech amerických, Řecku, Turecku a v dalších zemích.

Český překlad, doplněný obsáhlým doslovem o zapatistickém hnutí, vychází v nakladatelství Pavel Mervart na podzim 2012.

Předpokládaný rozsah 250 stran, předpokládaná cena 240 Kč, v nezávislé distribuci 160 Kč.

O autorech:

Revolucionář Subcomandante Marcos je mluvčím Zapatovy armády národního osvobození a poradcem zapatistů, domorodého povstaleckého hnutí, vzniklého v mexickém státě Chiapas. Ke guerillové skupině, z níž později vzniklo zapatistické hnutí, se připojil počátkem 80. let. Marcos je autorem několika knih, přeložených do řady jazyků.

Paco Ignacio Taibo II. se narodil v Gijónu ve Španělsku a žije v Mexiku od roku 1958. Je autorem bezpočtu beletristických i odborných knih, proslul zejména detektivní sérií s hlavním hrdinou soukromým očkem Héctorem Belascoaránem Shaynem. Je profesorem historie na Metropolitan University v Mexico City.

SOUČASNÝ ANARCHOPACIFISMUS

V PODÁNÍ SKUPINY VOICE OF ANARCHOPACIFISM (V.A.P.)

Tento nástin vznikl na základě častých otázek týkajících se postojů „volné komunity V.A.P.“ a jejího výkladu anarchopacifismu.

Anarchismus je sám o sobě velice široký a pohybuje se v takovém názorovém rozsahu, že některé jeho krajní směry jsou navzájem mezi sebou v rozporu. Anarchopacifismus je ve své šíři pramálo konkrétnější. Je proto nesnadné hledat jeho přesnou definici. Piliři anarchopacifistické filozofie jsou bezesporu myšlenky pocházející z různých náboženství, antiautoritářských idejí antických filozofů atp. Navazuje na L. N. Tolstého, H. D. Thoreaua a v určitém úhlu pohledu i M. K. Gándhiho. Jako zjednodušující poučka se hodí citát Derricka A. Pikea: „Anarchopacifisty lze definovat jako lidi, kteří se nepodílejí na násilí v revolucích a válkách. Pomocí nenásilných metod chtějí budovat ideální společnost (připravovat vhodné společenské klima ke zrušení státu apod.).“ „Mnoho ideových základů čerpá anarchopacifismus i od ostatních filozofů a teoretiků, třeba některé Kropotkinovy úvahy jsou pevnou součástí anarchopacifistické filozofie. Rozpětí této odnože anarchismu nasvědčuje i to, jak široké spektrum kolektivů a jednotlivců přistupuje k tomu nejsnáze pojmenovatelnému dělitku - násilí. Některé krajní názory odmítají násilí kdekoli, kdykoli a za jakýchkoli podmínek. Na druhé straně se za anarchopacifisty označují i antimilitaristé (možná chybně), kteří považují násilí za legitimní prostředek. Najdeme tedy alespoň základní postoje většiny zastáváné mezi anarchopacifisty, jakési „nejčastější názorové průsečíky“:

♣ Jedním z nich je odmítání násilí jako programového prostředku, jako nástroje vedoucího k společenské změně. Vychází z předpokladu, že celospolečenská změna je možná až po dosažení určité úrovně sociálního uvědomění. Pokud tomu tak není a podstatná většina ještě není připravena na takovou změnu systému, je veškerá snaha dopředu odsouzena k nezdaru. Navíc všechny prostředky použité k dosažení jakékoliv přeměny společnosti musí být v souladu s ideami, pro něž jsou tyto změny prováděny. „Účel nespívá prostředky.“ Pokud zapomeneme na toto pravidlo, znehodnotíme samotné ideje dřív, než dojdou svého naplnění. Nedotknutelnost svobodné volby každého individua je považována za naprosto zásadní kritérium. Jistou úroveň altruismu jedince vůči společnosti berou anarchopacifisté jako nezbytnou pro jakoukoliv společenskou změnu. To jsou postoje, které nelze žádným způsobem vynutit. Pokud se tento společenský posun snažíme přeskochit, snadno potom pokusy o vytvoření nové svobodnější společnosti vedou ke vzniku totalitních režimů. Neznamená to ovšem odmítání revolučních změn obecně, pouze takových, které neodpovídají obecné úrovni sociálního uvědomění.

♣ Dalším většinovým postojem je odmítání konkrétních představ o podobě ideální svobodné společnosti. Jsou tu samozřejmě zásadní kritéria jako maximální svoboda jednotlivce, rovnost, beztržnost..., konkrétní podrobná schémata jsou ovšem odmítána jako nepodstatná a dokonce nebezpečná. Má se za to, že hledání detailních podob budoucí svobodné společnosti může vytvořit dogmata, která nemusí odpovídat podmínkám a potřebám doby, v níž vznikne. Neznamená to ovšem odmítání vizi charakteru a podstaty takovéto společnosti. Myšleny jsou konkrétní představy. „Projektování domu ve

chvilu, kdy nevíme kde, kdy a z čeho“ je nejenom zbytečné, ale může nás v budoucnu značně omezit v optimálním budování. Anarchopacifismus dokonce nenazývá tuto budoucí svobodnou společnost anarchickou. Heslem „Anarchie je cesta, svoboda je cíl“ je vyjádřen přístup k tomuto tématu. Jak již bylo zmíněno, pro anarchopacifismus je nedotknutelná svobodná vůle, proto je zastáván názor, že o konkrétní podobě si ve svobodné společnosti rozhodnou svobodně lidé. Zvolí si, co budou považovat za nejlepší.

♣ Z předchozích témat je zřejmé, jaký důraz je v anarchopacifismu kladen na „vývoj společnosti“, označovaný od „etické evoluce“, přes „sociální vývoj“, „kulturní evoluci“ až po „úroveň sociálního uvědomění“. Žádný z těchto výrazů není přesným synonymem, jaký vývoj máme na mysli. Nejblíže by snad mohla být „etická evoluce“. Tento proces je naprosto klíčový. Anarchopacifisté zastávají většinou názor, že lidé jsou ve své lidské podstatě dobří. Většina negativních vlastností a projevů je důsledkem působení nezdravých tlaků a vztahů v současné společnosti. Věří, že pokud jsou k tomu vhodné podmínky, dochází stále k vývoji i po stránce lidské etiky. Podporování tohoto procesu je zpravidla jejich nejčastější aktivitou. Ať už jde o vytváření komun, podporování různých iniciativ v oblasti lidských práv, ekologie atd. Mnohdy se anarchopacifisté zapojují do projektů či iniciativ, které nejsou přímou součástí anarchopacifismu. Snaží se pouze přispět k tomuto společenskému vývoji. To je navíc dost typické. „Není potřeba podepisovat, je potřeba konat.“

♣ Dalším rozšířeným postojem mezi anarchopacifisty je „nepovyšování vlastních ideálů nad životy ostatních“. I u některých radikálních pacifistů, kteří odmítají použít násilí i ke své vlastní obraně, panuje názor, že nelze povyšovat své vlastní ideje nad životy ostatních. Můžeme tedy sledovat poněkud paradoxní situaci, kdy jediný, který je napaden, se nebrání. Ve chvíli, kdy se ho zastane někdo další a hrozí případné nebezpečí i někomu jinému, aktivně použije násilí jako prostředek k odvrácení potenciální hrozby. „Sebesvětější idea nestojí nad životem ani toho nejposlednějšího.“ Tento postoj je rozšířen až do té míry, že pokud je napadena skupina radikálních pacifistů odmítajících násilí, použije násilí jako krajní prostředek po vyčerpání všech ostatních možností každý jednotlivě, vždy v zájmu toho druhého. Zní to sice trochu nesrozumitelně, je to ovšem naprosto logický kontext anarchopacifistické filozofie. Nutno ale podotknout, že radikálních pacifistů není mnoho. Naprostá většina anarchopacifistů uznává jako krajní možnost osobní obrany použití násilí (samozřejmě jen k odvrácení hrozb).

♣ Nakonec shrňme ostatní postoje rozšířené mezi anarchopacifisty. Jednoznačně sem patří radikální přístup k většině patogenních jevů současné společnosti (rasismus, sexismus, homofobie...). Dále je to určité oblast ekologie a zvířecích práv, které jsou považovány za neodlučitelné součásti celého evolučně etického procesu. A mnoho dalších.

Anarchopacifismus je neoprávněně považován za málo aktivistický. Ale není tomu tak, jde o naprosto nepochopení jeho samé podstaty. Stejně jako celý anarchismus je i on neustále se tvořící a modifikující směr. Kolektivy a jednotlivci hledají stále nové formy aktivit. Je asi jisté, že nejširší pole působnosti zůstane vždy na poli agitace ve všech podobách.

Jak jednou řekl jeden náš francouzský kamarád: „Mnohem víc je anarchopacifistů, kteří nevědí, že vlastně jsou anarchopacifisty, než těch, co to o sobě vědí, nebo si to aspoň myslí.“

NÁZOROVÉ A IDEOVÉ PRŮSEČÍKY V.A.P.

To, co jsme se tak komplikovaně snažili pojmenovat u anarchopacifismu jako filozofie či hnutí, je ještě mnohem komplikovanější v případě V.A.P. Abychom nastínili, co je myšleno pojmem „volná komuna“, je třeba přiblížit základní strukturu a vazby. Jedná se o volné sdružení či kolektiv lidí pracujících na propagaci nenásilného anarchismu. Ač se může jevit jeho členská základna poměrně široká, je to způsobeno pouze tím, že „komuna“ považuje nepřímou ze svého člena kohokoli, kdo se zapojí do jakékoliv její činnosti. Nebo je to byl kdykoli nápomocný jakékoli její aktivitě. Síť kontaktů a spolupracovníků je nerovnoměrně rozložena. Nelze nalézt žádné konkrétní místo se silnou lokální buňkou. To konečně ani není záměrem. Vytvoření co možná nejširšího rozsahu kontaktů je důležité pro mnoho našich dalších aktivit. Je lhostejné, zda se ten či onen hlásí k naší komunitě. Důležitá je činnost, kterou odvádí. Aktivizovat různé skupiny, projekty a iniciativy je jednou ze základních myšlenek i našeho vnímání anarchopacifismu. To, že jsme naprosto otevření komukoli, kdo má chuť pracovat na propagaci ideálů lidské svobody a rovnosti, je pro nás podstatný prvek. Je nám jedno, jestli se jedná o manažera v bance, studenta ekonomie či policistu. Abychom umožnili participaci i těm, kteří se bojí otevřené spolupráce, máme také několik anonymních spolupracovníků. V současnosti je důležitou součástí našeho aktivismu práce s informacemi, jejich získávání a následné používání k rozkrývání podstaty politicko-ekonomického systému. Tím se snažíme urychlit celkový proces „sociálního uvědomění“. Celá aktivita ale probíhá v „důvěrné“ rovině a nelze specifikovat podrobnosti.

O to komplikovanější je nalézt průsečíky jak ideové, tak názorové. Vycházíme tedy alespoň z postojů těch nejčinnorodějších, tzv. Active Crew VAP, což je aktivistické jádro V.A.P. Asi jsme naprosto zajedno ve všech obecných přístupech pojmenovaných výše jako jednotlivé myšlenky většiny anarchopacifistického hnutí. Je pouze několik drobných nuancí, které lze pojmenovat.

Domníváme se, že je důležité nejenom iniciovat a propagovat. Vnímáme jako vysoce efektivní aktivně vstupovat a podporovat vytváření organizovaných i neorganizovaných struktur v systému, které ho cíleně narušují. Další oblastí částečně nás odlišující od většinového proudu je postoj k rasistickým, homofobním a xenofobním organizacím. Domníváme se, že blokády, letákové akce atp. jsou bezesporu velmi důležité. Přesto vnímáme jako potřebné chod těchto struktur maximálně a cíleně narušovat. Samozřejmě v nenásilném duchu.

Jistě by se našla i další hlediska, která jsme opomněli pojmenovat, a to jak v obecné rovině, tak rovině V.A.P. Doufáme, že alespoň rámcově tento rozbor představí vize a teze současného anarchopacifismu. Je nutné si ale uvědomit, že co platí dnes, nemusí platit zítra. Hledání cest, řešení a znovu dalších otázek - to je anarchopacifismus. Hledání cesty člověka k člověku.

A3 je projekt nástěnných novin, které každý měsíc vydává Československá anarchistická federace (ČSAF) a vylepují ho její členové a členky. Přidat se však může každý, kdo má zájem a rád by šířil A3 ve svém okolí. Každé nové číslo je ihned k dispozici ke stažení v tiskové podobě na stránce www.csaf.cz nebo si o něj můžete napsat na e-mail: csaf@csaf.cz.

A3 – ČERVENEC 2012

POLICEJNÍ BRUTALITA ANEB TONOUČI SE STĚBLA CHYTÁ

Dne 30. června 2009 vyklidila a zdemolovala policie ve spolupráci se soukromou agenturou pražský squat Milada. Přesně za tři roky, 30. června 2012, se zhruba 40 lidí sešlo u Milady s cílem připomenout si tuto událost i to, že vyklizením „zachráněný“ majetek se za tu dobu díky svým majitelům dostal do skutečně dezolátního stavu. O vilu se léta vedou různé úřední hádky (nejdřív restituční, potom mezi vlastnickými institucemi a nakonec ještě s ministerstvem) a než skončí, nebude patrně co využívat – vlastník nechá vilu za úřední asistence spadnout. Zatím jí ovšem chrání před všemi „nepřáteli“ co nejsrdnatěji. V sobotu 30. června 2012 stovka policistů za dohledu policejního vrtulníku zpacifikovala návštěvníky připomínkového koncertu: zbila je, prohnila uličkou hanby sestavenou z těžkoooděnců a rozmlátila jim kytary, desky a ostatní hudební aparaturu včetně jednoho počítače.

Média v honbě za senzací použila běžný stereotyp, aby vykreslila příznivce squatu jako militantní, asociální, divně vypadající a nebezpečnou mládež. Tím vlastně odůvodnila brutalitu policie. Jako vždy se nezmínila ani o jediné myšlence, kterou squatting symbolizuje. Mlčela o snaze dát život opuštěným a zanedbaným budovám, když je tu navíc bytová nouze a lidi pomalu přestávají mít na nájem, mlčela o potřebě místa pro jinou než mainstreamovou kulturu, mlčela o sociálních a vzdělávacích aktivitách systematicky probíhajících ve squatech.

Pokud měla korporátní média v něčem pravdu, pak v tom, že tahle mládež může být nebezpečná. Má totiž vlastní politický názor, podložený důkladnou argumentací, takže se samozřejmě vymezuje vůči systému kriticky. Většina z nás to poslední dobou ostatně dělá taky, ale buď soukromě, nebo jednou za rok manifestním pochodem, který těžko něco změní a těžko ohrozí arogantní moc. Squaťerů naproti tomu dávají svůj kritický postoj vůči systému najevo činem – upřednostní legitimitu před legalitou, obsadí cizí chatrč majetek a učiní z něj smysluplný veřejný prostor, ve kterém panuje skutečná svoboda. Proto policie nemlátí opilou mládež na diskotékách, i kdyby v okolí demolovala popelnice, proto nemlátí účastníky letních megafestivalů, kde se točí velké peníze a kapely známé z rádií, i kdyby tahle mládež měla dredy a tetování (které se ostatně už staly módou bez obsahu). Tahle mládež se jen baví. Proto ale policie mlátí squaťery a jejich příznivce – mlátí totiž myšlenku a názor, který cítí jako ohrožení současné moci, již slouží.

A proto policie bude mlátit každého, kdo tuto moc bude reálně ohrožovat třeba jen tím, že se zapojí do stávky nebo že bude svůj názor dávat najevo ve veřejném prostoru. V celosvětovém hnutí Occupy si to ostatně už lidé vyzkoušeli. Mírumilovní účastníci okupací veřejných prostor odmítali jakoukoli formu násilí vůči represivním složkám v naivní představě, že policie při zákroku rozlišuje ty, kteří si zaslouží dostat pendrekem, a ty, s kterými by si spíš popovídala o tom, co se to tu děje. Lidé bez ohledu na věk, vzhled či profesi, kteří se za poslední rok ocitli někde na náměstí uprostřed protestů, dostali přes držku zcela demokraticky – stačilo se ocitnout v blízkosti policajta. Jiným chováním by vlastně taková policejní těžkoooděnci popírali smysl své profese a oprávnění dostávat ze státního rozpočtu peníze na praktické procvičení natrénovaného boje proti nepříteli. A nepřítel určuje ten, kdo je platí. Jednou jsou to squaťeré, jindy těch 99 % obyčejných lidí, na které se taky svede kdesi, třeba ekonomická krize.

Jedna věc je snad už každému jasná: kapitalistický systém přestává fungovat, politické loutky v roli výkonné moci si to uvědomují a stupňují preventivní zastrašování. Například když ukážou, jakým fyzickým

násilím vůči svým kritikům z ulice disponují. Argumentovat hrubou silou je pro ně typické. Nenechme se ani zastrašit, ani navzájem rozeštvát. Pak už jim „argumenty“ dojdou.

A3 – SRPEN 2012

LIDÉ V OHROŽENÍ A PŘÍMÁ AKCE

Nebyli jste letos v létě na dovolené ve Španělsku? Nebyli jste na dovolené v zahraničí? Jste rádi, že jste mohli jet těch pár kilometrů navštívit příbuzné a známé? Taky vám peníze stačí sotva na běžný denní domácí provoz? A o úsporách na horší časy, natož na zážitky „nad poměry“ vůbec nemůže být řeč? Buďte rádi, že jste měli aspoň tu dovolenou. Znamená to totiž, že máte práci.

Návštěva Španělska by vám ovšem ukázala, co nás pravděpodobně čeká za pár let: v některých oblastech téměř 40% nezaměstnanost, exekuce, ztráta střechy nad hlavou, hlad. To vše napříč společenskými vrstvami a vůbec ne jen někde mezi nekvalifikovanými dělníky, tzv. nepřizpůsobivými, sociálně vyloučenými apod., jak naznačuje mocenská propaganda v korporátních médiích.

Prosazované politické řešení ekonomické krize zahání do kouta i ty, kteří se při práci v kanceláři neušpiní, kterým banky bez skrupulí půjčují peníze na dům, na školné i na vánoční dárky, kteří tráví víkendy v nákupních centrech. Zahání do kouta ty, kteří si myslí, že patří ke střední třídě (a dnes si to ještě myslet můžou). Toto politické řešení totiž spočívá v cynickém konstatování, že si za krizi můžeme sami, protože jsme každý zvlášť špatný hospodář. A je tudíž na nás jednotlivě, jak si poradíme a jak se už konečně naučíme žít na vlastní zodpovědnost. Politik nám může pomáhat jen tak, jak je v jeho silách: z výchovných důvodů zvýšit DPH, zpřísnit výběr daní u (nejpočetnější) střední třídy, oceňovat nezaměstnané a nahnat je na nucené „obecně prospěšné“ práce pro privátní korporace. No a navrch připomenout princip utahování opasek, které si máme kolem pasu nebo hrdla zatahnout taky každý sám.

Návštěva Španělska by vám ukázala i to, že neomalenost boháčů a jejich politických poskoků nutně vyvolá reakci zdo. V Asturii na severu země v červnu povstali horníci, blokovali silnice a potýkali se s policií, která v reakci na protest začala šikanovat hornické vesnice. Poté se horníci vydali pochodem na Madrid, tam je vedle obrovského a nadšeného přijetí místními obyvateli, včetně hnutí rozhořčených, přivítaly opět policejní obušky a střelba. V Andalusii, která se nachází naopak na jihu, začali odboráři z místního svazu SAT obsazovat nevyužívanou půdu a obdělávat ji. Jejich poslední akcí bylo vyvlastnění zboží z několika supermarketů a jeho rozdání potřebným. Po celé zemi pak funguje solidární hnutí, jehož cílem je bránění exekucím, v jejichž důsledku končí tisíce rodin na ulici.

Když český prorežimní pravičák z iluzorní střední vrstvy mluví o rozdílu mezi pravíci (která prý pracuje, aby dosáhla blahobytu) a levíci (která prý jen stávkuje, demonstruje, demoluje, podpaluje a rabuje, aby se onoho blahobytu domohla), nevidí si na špičku nosu. Už dávno nejde o blahobyty, ale o holé přežití. Vždyť i takovýhle mudrlant žije ze dne na den, je okamžitě nahraditelný a postradatelný ve společnosti, která pohrdá solidaritou a člověkem vůbec. Vyzváním bohatých na tom těžko něco změní, vyzváním elitářství se těžko dostane mezi elitu, i kdyby se stejnou chutí jako ona šlapal po těch, kteří jsou na tom hůř už dnes.

Ano, lidé, přezdívaní u nás pohrdavě levíci za to, že se nechtějí vzdát boje za důstojný život pro každého bez rozdílu, jsou všude stejní. Jejich sociální hnutí roste a přímé akce, které navzdory represí probíhají dnes ve Španělsku, mohou zítra začít u nás. Nebudeme platit za cizí dluhy a za krizi, kterou jsme nezpůsobili. A týká se to i nás všech, kteří zatím ještě máme práci, máme kde bydlet a co jíst.

Možná i my budeme brzo nuceni přijít na to, že prosbami u těch nahore se ničeho nedomůžeme. Je naivní věřit ve volby, které tu jsou jen proto, aby reprodukovaly stávající systém a aby jeho podstata zůstala nezměněna. Možná to nebude trvat tak dlouho, kdy konečně pochopíme, že protest musí být radikální, aby byl alespoň trochu účinný. A možná stejně jako lidé ve Španělsku začneme bránit sebe a své sousedy před exekucemi, pomáhat lidem vyhnaným z domova obsazovat prázdné domy a těm bez prostředků zajišťovat potraviny z míst jejich přebýtků a plýtvání. Možná, že i zde se přestaneme nechat štítat proti sobě a objevíme sílu vzájemné solidarity a kolektivní přímé akce.

POLITICI JSOU PARAZITI SOLIDARITU S ROMANEM SMETANOU!

Další soudní instance potvrdila oprávněnost trestu pro Romana Smetanu za „tykadla“.

Roman Smetana okomentoval v roce 2010 graficky i slovem předvolební letáky s politickou reklamou nesouhlasným názorem a neucínil to podle žádného stranického klíče - jen na základě zkušenosti obyčejného člověka, kterému se politikové u moci po léta cynicky vysmívají každým svým činem. Ke svému politickému názoru se jmenovitě přihlásil. Byl zažalován, souzen a odsouzen za útok proti majetku. Trest obdržel dvousložkový: jednak peněžní náhradu 15 667 korun za znehodnocení majetku, jednak 100 hodin obecně prospěšných prací. Peníze uhradil ne z účty k nedotknutelnosti majetku politických stran (který chtěl nechtě spolufinancují občané, když musí odvádět daně), ale proto, aby nevystavil rodinu exekuci. Převýchovnou složku trestu Roman Smetana odmítl. Náhradní trest domácího vězení odmítl rovněž, a tak mu bylo vyměřeno 100 dní odnětí svobody. Výkon trestu mu byl přerušen kvůli projednávání stížnosti u Nejvyššího soudu, kterou ovšem nepodal Roman Smetana - ta byla součástí politických her, jež se kolem medializované kauzy rozbíhaly. Nejvyšší soud stížnost pro porušení zákona zamítl.

V čem tkví podstata celé kauzy? Pro ty, kdo nám vládnou, spočívá takzvaná společenská nebezpečnost jednání Romana Smetany především v jeho nezávislosti. Nedělá totiž kompromisy, které nás ostatní

paralyzují - hlásí se otevřeně ke svým názorům, nelpí na zaměstnání, jež ho neuspokojuje, nelpí na konformitě v podobě čistého trestního rejstříku, nepřijímá roli nesvéprávné figurky v mocenském mechanismu. Velmi dobře chápe, jak v praxi funguje to, co nazýváme spravedlností: jde o tanec mezi paragrafy, který provozují placení profesionálové, který se zpravidla ani nedotkne podstaty věci a je předváděn jako týátr pro větší či menší publikum. Laik je v něm jen pasivní platící stafáž. To Roman Smetana odmítl a v soudním řízení se hájil sám. Odmítl i všechny „laskavosti“, které mu nabídl trestající systém v podobě opravných prostředků, žádosti o milost atd.

Roman Smetana svými postoji dokazuje odvěkou pravdu: když nepřivilegovaný není hezky zticha, když se tiše nebojí o svou almužnu, když jasně a srozumitelně mluví a jedná, je mocí a jejími přáteli nenáviděn a pronásledován. Noční můrou mocných je prostá odvaha čelit jejich aroganci, projevit vlastní názor a nenechat se zastrážit ani koupit, nemít jejich zjištěné cíle.

Postoj a činy Romana Smetany lze jedinečně podpořit, obdivovat a následovat. Jsme bezvýhradně na jeho straně v boji s politickým režimem za projev vlastní politické vůle a nezávislosti.

Jsou před námi volby do krajských zastupitelstev. Opět jsme nuceni dívat se na tváře politiků a čist nesmyslná hesla a sliby, které se stejně nikdy nenaplní. Tak jako se nenaplnily po celých 22 let, kdy můžeme chodit k „svobodným volbám“. Za tu dobu jsme si už mockrát mohli potvrdit skutečnost, že lidé jsou pro politiku zpravidla až na posledním místě. Proč se smířovat s volbou menších zel? Proč tento systém legitimizovat účastí na volební komedii, která stejně nic nezmění? Protože kdyby mohly volby něco změnit, už dávno by je zakázali!

Je neuvěřitelné, že jeden plakát politické strany vyvěšený v tramvaji stojí víc než tisíc korun. Alespoň tak to naučovala ODS Romanu Smetanovi. Jedno je však evidentní - politici si na svou propagandu vlastní pocitová a tvrdou práci rozhodně nevydělali. Tak jako tak jsme jim ji zaplatili my, aby nás s ní ještě otravovali na každém kroku a za její úpravu pokutovali a trestali. Nebojme se jich a ukažme jim, co si o nich myslíme, třeba i tím nejnevinnejším způsobem, dokreslením tykadla. Parazitům přece tykadla sluší.

Časopis si můžete objednat na e-mailu [kliceni\[a\]csaf.cz](mailto:kliceni[a]csaf.cz) nebo zakoupit v obchodech Rekomo (Trojanova 9, Praha 2), Emergency shop (Tachovské náměstí 5, Praha 3), Infocentrum Salé (Orebitská 14, Praha 3 - Žizkov), Café a knihkupectví Fra (Šafaříkova 15, Praha 2), Antikvariát Černý pes (Sedláčkova 20, Plzeň), Infoshop Pelech (Brno).

redakce Klíčení

A-KONTRA Č. 5/2012

Další letošní číslo nepravidelně vycházejícího zpravodaje A-kostra je koncipováno jako „queer speciál“, který vyšel u příležitosti festivalu sexuálních menšin Prague Pride.

Právě na jeho účastníky je směřován úvodní text, který je výzvou, aby svou objevenou a demonstrovanou hrstost pomáhali jako menšina, která ví, jaké je to být jiný, nalézt i menšiny, která je na tom dnes v Česku asi nejhorší - Romům. V krátké úvaze se zpravodaj zamýšlí nad mnohdy zkomercializovanou podobou celého festivalu a v dalším textu se věnuje těm, kteří proti festivalu brojí, seč mohou - náboženským fanatikům, Mladým křesťanským demokratům, iniciativě Akce D.O.S.T. a neonacistům.

Z dalších témat se A-kostra věnuje snaze vystěhovat obyvatele ostravského Přednádraží a kauze aktivistek z kapely Pussy Riot, nově okleštěnému shromažďovacímu právu v Rusku a pokrytectví mnoha z těch, kteří se dříve proti Putinovi verbálně zastávali, avšak na druhou stranu jsou ochotni podporovat věci, které se těm putinovským s přehledem vyrovnají.

Poslední stránka je věnována Romanu Jochovi a jeho snaze označovat ty, kdo nesouhlasí s kroky vlády, jako bezpečnostní hrozbu pro ČR; krátké recenzi na zcestně vyznívající knihu *Kup si svou revoltu*; pražským autonomním prostorům a pravidelné rubrice zestručněného přehledu událostí a výroků „Odvračená strana měsíce“.

Jako vždy nechybí uvnitř čísla plakát formátu A2, tentokrát s tematikou zmínovaných Pussy Riot.

Za zmínku bezesporu stojí, že heslem z titulní stránky „Svatý Václave, vyžeň Duku s Nečasem!“ se nechali inspirovat aktivisté iniciativy proAlt a pod tímto mottem zorganizovali happening ve svatovítské katedrále.

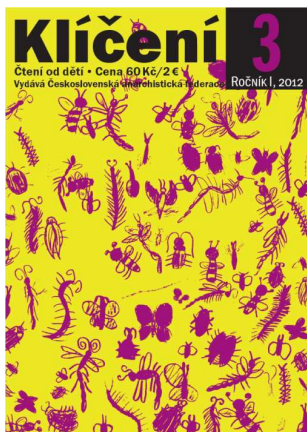
KLÍČENÍ Č. 3

Také třetí číslo *Klíčení* přináší texty, které otevírají řadu otázek o světě kolem nás. O světě, který není ani ideální, ani spravedlivý a jehož problémy nepřestanou existovat jen proto, že se o nich mlčí nebo je zrovna nemáme před očima.

Snad i to je důvod, proč se například vydáváme na cesty. O cestování vyprávějí v tomto čísle v rubrikách Od nás a Čítanka děti i dospělí - někteří jeli daleko a dávno, někteří se teprve vrací domů. Cesty dětských autorů *Klíčení* možná nejsou nijak exotické a nepočítají se na tisíce kilometrů, ale při srovnání jejich zážitků se zážitky dospělých cestovatelů-tuláků se ukazuje, že jsou stejně cenné a objevné. Všichni o svých dojmech totiž přemýšlejí, zasazují je do kontextu svých zkušeností a neuspokojují se s povrchním pohledem. A všechny zajímají především lidé, ne turistické atrakce.

A protože lidské životy spojuje vždy několik neomyšlených rysů, jako je potřeba práce či vědění, ne náhodou se tahle témata prolínají několika dalšími rubrikami. V Černo-červené škole najdeme text o vzniku a podstatě odborových hnutí, která mají za cíl boj o rovné podmínky pro práci smysluplnou a uspokojivou, nikoli povinnou a ponižující, a text s názvem Dluh, ilustrující důsledky toho, když si někdo udělá „práci“, tj. kšeft z nedůstojných životních podmínek druhých lidí. Originální komiks *Klíčení* o Hrochu Buřičovi pak lapidárně postihuje vztah vzdělání a užitečnosti každého vědního oboru jednotlivce pro kolektiv. A o svém vztahu k práci i ke vzdělání se mimo jiné vyjadřují v rozhovoru v rubrice Muzika členové pozoruhodné kapely Křikzticha.

(40 barevných stran formátu A4, cena 60 Kč)

KUP SI SVOU REVOLTU!

Na jaře letošního roku se do českých knihkupectví dostala kniha *Kup si svou revoltu!* od Josepha Heatha a Andrewa Pottera, jejímž hlavním poselstvím je „překvapivě“ zjištění, že kontrakultura (zde rozuměj revolta) nestojí nijak v opozici vůči převládajícímu kapitalismu, ale naopak je jeho živnou půdou. Pokud již tato jednoduchá myšlenka, kterou si lze přečíst na obálce samotné knihy, někoho nadzvedla ze židle, měl by si celou knihu raději přečíst ve stoje.

Osobně jsem měla z knihy velmi rozporuplné pocity. V deseti kapitolách autoři postupně rozebírají postoje tzv. kontrakultury, kterou již v 60. letech reprezentovali hippies. Spíše než vlastní pozorování jsou autorům inspirací pro sepsání knihy dříve vydávaná díla a nespočet filmů (mezi jinými *Městečko Pleasantville*, *Klub rváčů*, *Pláž* nebo *Americká krása*), které prakticky do nejmenších detailů popisují. Možná proto je první polovina knihy znatelně čtivější. Autoři zde čerpají nejen z Naomi Kleinové, jejíž knihu *Bez loga*, ale i Kleinovou samotnou podrobují ostré kritice působící až dojmem vyřizování si účtů, ale také z natolik zásadních prací, jako je Veblenova *Teorie záhlavní třídy* či práce Lipovetského.

Jednou ze stále se opakujících myšlenek, která se knihou prolíná jako červená nit, je zdůraznění, že „*hnací silou trhu není již několik desetiletí konformita, ale právní revolta*“. Tento fakt následně autoři „vyčítají“ Kleinové, která podle nich jaksi nepostřehla, že právě její kniha nikterak nepodkopává konzumerismus, ale svou prodejností jej podporuje. Pak však nezbyvá než říci, že sami autoři se dostali do pozice, kdy „zloděj křičí „chytte zloděje!““, neboť právě oni sami nazvali svou práci *Kup si svou revoltu!*, a jsou to oni, kdo se rozhodl na této „revoltě“ vydělat jako ostatní. Přesto v první polovině knihy nacházíme i řadu myšlenek (nikoliv však původních), které osvětlují fungování konzumní společnosti a její hnací síly, např. teorie závodu ke dnu, soutěživé spotřeby či pozici zboží. Kladně můžeme hodnotit řadu příkladů, které autoři užívají, aby předložené teorie přiblížili. Souhlasit pak lze i s tvrzením, že „*ve společnosti, která si cení individuality a opovrhne konformitou, se „rebelantství“ stává novou exkluzivní kategorií*“.

Druhá polovina knihy však najednou působí spíše jako kritika ze setrvačnosti. Autoři se zde dopouštějí stále se opakující generalizace a postupné radikalizace (kterou sami na kontrakulturu kritizují) svých názorů. Namísto debaty zde pouze povrchně přeskakují od tématu k tématu, protože by zřejmě zjistili, že celá věc je složitější a jejich povrchní postoj by mohl být smeten opozičními argumenty.

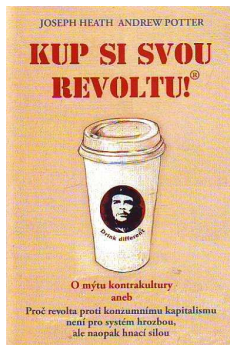
Za zcela zásadní pak považují absenci definic klíčových termínů, se kterými autoři pracují, např. alternativa, o které hovoří v souvislosti s východní medicínou a kterou neopominají zesmšnit na pouhou módní záležitost. Jejich kritika je mnohdy žel mělká a nepřesvědčivá.

Rozhodně se nelze bez výhrad ztotožnit s tvrzeními, jako jsou: „*[škola] vytváří ve studentovi celoživotní závislost na spotřebě produktů masové společnosti způsobem, který vede nutně k vyprázdňení ducha, vyčerpávání zdrojů a znečišťování životního prostředí*“. Obávám se, že tak jednoduché to není a pasovat studenty na loutky, se kterými si „systém“ může dělat, co se mu zlíbí, je také mimo mísu.

Představy autorů o biochovech jsou také vskutku překvapující: „*Každý, kdo stráví nějaký čas na farmě, ví, že kuře na volné pastvě je asi stejně věrohodné jako sluncečtivá žížala. Za krásného letního dne kuřata nejspíš najdete v nejtmaším koutě kurníku. Budou se jich tam vedle sebe tísňt desítky, obvykle budou spát a vypadat jako velká žlutá koule. Kuřata prostě nejsou typ na pastvu*“. Skoro se chce říct, že sami autoři nikdy neviděli drůbež hrabat. Pak by totiž zjistili, že v klecích ve velkochovech to jaksi není možné a svou kritiku bio značky by postavili na jiných argumentech.

Dalším velmi osobitým názorem autorů je až neskrývaná propaganda fast foodů, resp. McDonald's (po tolika letech kritiky a kopání do tohoto „symbolu západní svobody“ je jeho pochvalování zřejmě výrazem rebelie), když píšou: „*Zajděte si ale do jakékoliv úspěšné franchise nebo řetězce s nezaujatou myslí a snadno pochopíte, proč jsou tak úspěšné. Většinou proto, že nabízejí poměrně kvalitní výrobky za poměrně nízkou cenu*“. Pokud autoři tak často čerpají příklady z filmů, možná by měli zhlédnout dokument *Super Size Me* nebo se dopátrat, co že to ve fast foodech vlastně požívají, nemluvě o pracovních podmínkách zaměstnanců, díky čemuž si Heath a Potter mohou kupovat levné hambáče.

Po těchto výstřelcích už asi nikoho nepřekvapí neoliberalismem proklamané tvrzení, že *pokud někdo neuspěje, je to pouze z jeho vina*, na kterém se autoři shodují, či názor, že právě instituce jako Světová obchodní organizace řeší zásadní problémy třetího světa, avšak dařilo by se jí to lépe, kdyby nemusela plýtvat energií na antiglobalizační aktivitu. Žel nás už ani nepřekvapí fakt, že autoři obrazení eko-problematiku pouze na malé znečišťovatele typu jednotlivých domácností, ale přehlížejí dopady na životní prostředí způsobené například firmou Shell či Texaco (a jinými, samozřejmě).

Závěr pak potvrzuje prohlášení, ke kterému celá druhá polovina knihy směřovala, totiž: „*...pak se skutečně musíme konečně přestat tolik obávat fašismu. Naše společnost potřebuje více pravidel, nikoliv méně*.“ Bohužel z historie je jaksi známo, že právě systém neprůstředních a striktně dodržovaných pravidel umožnil zrudnosti páchané Hitlerovými poskoky.

Zkrátka a dobře: „*Někdy ty nejdůležitější rysy našeho okolí uniknou naší pozornosti právě proto, že jsou všudypřítomné*.“

Přes osobní kritiku rozhodně doporučuji tuto knihu každému, kdo se o konzumní společnost zajímá. A jelikož nepatřím mezi ty, kteří ctí copy-right, doporučuji si knihu stáhnout na internetu. Autoři by z toho jistě - jakožto rebelové - měli radost.

-lb-

SALÉ NEWSLETTER Č. 5 A 6

Tento informační list vydává každý měsíc kolektiv žižkovského infoshopu Salé. Přináší stručné informace o aktuálních akcích a projektech antiautoritářské scény, a to především těch, co se odehrávají v Praze. Funguje ale zejména jako tištěný program infoshopu. I přesto je lepší, jak autoři sami upozorňují, sledovat doplňování jednotlivých akcí programu či případné změny na webových stránkách sale.s.cz. Tam také naleznete infolist ke stažení.

Č. 5: Červencové číslo se hned ze začátku věnuje násilnému útoku policie na vzpomínkovou kulturní akci, která se konala ve vile Milada u příležitosti třetího výročí jejího násilného vyklizení. Zmlácení a zadržení lidí, zničené věci, včetně zdemolovaných hudebních nástrojů a zlámaných gramofonových desek - prostě policejní řádění, za které by se žádný totalitní režim nemusel stydět. Vedle toho jsou v newsletteru pozvánky na akce dalších autonomních projektů - usedlosti Cibulka a Drahánské komunity.

Č. 6: Přes prázdniny si kolektiv Salé dal se svým infolistem menší odmlku a vyšlo až záříové číslo. V něm se dočtete o aktivitách na podporu lidí ve vyloučených lokalitách. V ostravském Přednádraží, jehož obyvatelé se odmítli podvolit šikaně úřadů a rozhodli se bránit své domovy, na začátku srpna vyrostlo modré šapitó jednoho z českých anarchistických soundsystémů. Squatterři, technaři, anarchisté a další sympatizující, kteří s ním přijeli, zde tři týdny pomáhali místním s pokusy o ustavení prvků samosprávy, opravami domů a odražením nátlaku okolí. V neposlední řadě pak zajišťovali zábavu místním dětem a umožnili jim tak o prázdninách zažít něco aspoň trochu výjimečného, vybočit z neustále napjaté a tíživé atmosféry... Zbytek zpravodaje tvoří pozvánky na akce, jako jsou antifašistická demonstrace v Kralupech, Freeze fest, Genderfuck fest či DIY karneval.

-jk-

ZOUFALÝ (OT)ROK Č. 3

„Informační občanský nejenom pro nezaměstnané“ *Zoufalý (ot)rok* vydávají anarchopacifisté z Volné komunity VAP a jak uvádí podtitul, je určen zejména nezaměstnaným, ale nejen jim.

Infolist vychází ve formátu přeloženého čtyřstránkového letáku. Můžete si ho stáhnout v tiskové podobě a podle svých možností namnožit. Poté ho můžete přímo rozdávat nebo nechávat ležet například na úřadech práce. Pokud nemáte možnost vlastního tisku, obraťte se na e-mail vydavatele (voiceofanarchopacifism@riseup.net) a jistě se na zaslání či předání potřebné počtu výtisků domluvíte.

V *Zoufalém (ot)roku* naleznete text „Lidé v ohrožení a přímá akce“ převzatý z nástěnných novin A3; článek o tzv. sociálních kartách, jejichž zavedení směřuje k „větší možnosti šikanování a kontroly lidí“; popis právních důsledků práce na černo; a stručnou radu, jak se bránit šikaně v zaměstnání, tedy jevům zvaným bossing a mobbing.

4 stránky formátu A5, ke stažení na www.ulozto.cz/xWaHfMw/otr-iii.pdf

-jk-

HLAS ULICE Č. 11

Hlas ulice je zpravodajem Asociace Alerta a letos v srpnu vyšlo jeho jedenácté číslo, které je koncipováno především jako pozvánka na veřejné akce pořádané zejména tímto kolektivem. Naleznete tu prohlášení k Screamfestu 2012, který se konal 8. září v Mostě, či výzvu k zapojení do akce „Zažít město jinak“, na které se 22. září Alerta podílela svou Bezpečnější zónou. Smyslu a podrobnějšímu vysvětlení principů bezpečnějších zón je pak věnován větší prostor, jenž je následně doplněn o zamyšlení nad městskou vyhláškou v severočeské Krupce, která omezuje využívání veřejného prostoru pro setkávání lidí (rozuměj Romů), a pozvánce na letošní Genderfuck fest, který proběhl v Praze ve dnech 14.-16. září.

4 stránky formátu A4, kontakt: alerta@safe-mail.net.

-jk-

Červenecový newsletter vychází z několikaletého zkušeností. V době, kdy jsme přestali být Salé konceptem, ale přesto jsme si udrželi jasnou představu o tom, co chceme a jak to chceme dělat. Newsletter je tedy nejenom informací, ale i nástrojem pro komunikaci a spolupráci. A pokud máte co říct, nebo chcete být součástí našeho týmu, tak nás kontaktujte na info@sale.s.cz.

HLAS ULICE

SCREAMFEST 2012

8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31.

HLAS ULICE

HLAS ULICE

HLAS ULICE

HLAS ULICE

HLAS ULICE

HLAS ULICE

HLAS ULICE

HLAS ULICE

HLAS ULICE

HLAS ULICE

HLAS ULICE

HLAS ULICE

HLAS ULICE

Nakladatelství Československé anarchistické federace

anarchistická revue Existence

3/2012 - SOLIDARITA V PRAXI

Seattle Solidarity Network / Food not Bombs / ISM / Solidarita vs. charita / Vandana Shiva / Architekt odpadu / Akční dny 2012 / ProtestFest / Antisystema / Ekonomická demokracie / Etické banky ve Španělsku / Stop vládě / Zlýčín / Domingo Ascaso / ...

2/2012 - PRACOVISTĚ POD SAMOSPRÁVOU

Rekuperované podniky v Argentině / Družstevní spolupráce / Převzetí továren / Nemocnice pod kontrolou zaměstnanců / Týden neklidu / Kampaň Čistá alternativa / 18 let rebelie v Chiapasu / Komiks není jen o superhrdinech / Oběšenci v ulicích / ...

1/2012 - OCCUPY

Anarchistické kořeny OWS / Hnutí OWS: je nás 99 % / Tak vypadá revoluce / "Dejte nám své dárky!" / Společně proti anticiganismu / Tahrir znovu ožil / Lež jako argument / Café Zapatista / Filosofie anarchismu / Kropotkin tour 2011 / Sjednotme své boje / ...

4/2011 - LONDÝN V PLAMENECH

Svobodný člověk Michael Kácha / Hledání anarchistické politiky / Critical Mass / Democracie Real Ya! / Chronologie opakovaného neštěstí / Uznání Palestiny / Systém moci / Naštvanost. A co dál? / Anarchismus neznamená antiglobalismus / Tam, kde jsou anarchisté vidět / ...

3/2011 - PROBOUZEJÍCÍ SE EVROPA

Vztek proti nadvládě peněz / Odbory proti reformám / N. Chomsky / Anarchisté a hnutí 15M / Keltský tygr vykrvácel / Revolty v arabském světě / Dělnické boje v Číně / Shell to Sea / Rozhodování konsensem / Nutnost obrody radikální politiky / ProtestFest / ...

2/2011 - BOURE NAD PÍSKEM

1/2011 - VZDĚLÁNÍ NENÍ ZBOŽÍ

4/2010 - 15 LET ČSAF

(starší čísla za sníženou cenu)

komiksová edice

sv. 1 - LIKVIDÁTOR 40 stran / 40,-

sv. 2 - ANARCHIX 40 stran / 40,-

sv. 3 - CLASS WAR COMIX 40 stran / 40,-

sv. 4 - KDYŽ ZAČALA NOC 64 stran / 58,-

edice poezie

sv. 1 - M. Sosoi - TĚLA

52 stran / 35,-

sv. 2 - M. Sosoi - CRUOR BESTIA

76 stran / 55,-

další publikace

PRÁCE 48 stran / 35,-

OKUPAČNÍ KUCHARKA 60 stran / 48,-

HRANICE AKTIVISMU 56 stran / 48,-

COMUNISMO LIBERTARIO 56 stran / 48,-

klíčení

Čtení od dětí

40 stran A4 / celobarevně / 60,-

lze objednat na e-mailu csaf@csaf.cz nebo zakoupit v obchodech a distribucích uvedených na straně 2